κ. Νικολαΐδην Ἰωάννην
Ὀπλ. Πουτέτση 23 ΕΝΤ.

ΤΟ ΔΑΓΟΡΙ μας

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ • ΕΤΟΣ Ε΄ ΦΥΛΛΟ 53 • ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1982 • ΙΩΑΝΝΙΝΑ • ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ 21

Ζαγόρι καί ἀνάπτυξη

ΤΟΥ **ΜΙΧ. ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ**

Ὑπάρχει ἀνάγκη πάνω ἀπ' ὅλα νὰ γνωρίζουμε ὁρισμένες βασικές ἀρχές σχετικές μέ τήν «ΑΝΑΠΤΥΞΗ» κάθε χώρου καί κοινωνίας.

Ἀπό μιά ὀπτική γωνιά τῆς ἀνθρωπογεωγραφίας οἱ σχέσεις καί ἀλληλοεπιδράσεις πού γεννιοῦνται μεταξύ μιᾶς δεδομένης κοινωνίας καί τοῦ χώρου της, καθορίζουν τήν ἀνάπτυξη σέ κάθε τομέα καί βαθμό. Κατά συνέπεια, εἶναι ἀδύνατο νά ἀπομονώσουμε ἤ νά μελετήσουμε ἕνα τομέα ἤ τομείς τῆς ἀνάπτυξης δηλαδή νά ἀναφερθοῦμε μερικά καί μεμονωμένα στήν οἰκονομική ἤ κοινωνική πολιτιστική ἐπιτυχία κάποιου ἀναπτυξιακοῦ προγράμματος. Ἐξ ἄλλου οὔτε μπορούμε νά ἀξιολογήσουμε διαφόρους τομεῖς λέγοντας π.χ. ὅτι πετύχαμε στόν οἰκονομικό τομέα, ἀλλ' ὄχι στόν πολιτιστικό. Ὅλα αὐτά εἶναι δεμένα μεταξύ τους καί ὁπου ὑπάρχει ἀνάπτυξη εἶναι οἰκονομική, κοινωνική καί πολιτιστική.

Ἄλλη ἀρχή πού θά πρέπει νά μᾶς προβληματίσει εἶναι ἡ ἱστορική διάσταση πού μπαίνει σέ κάθε κοινωνία καί χώρο. Δηλαδή κάθε ἀναφορά στήν κατάσταση ἀνάπτυξης μιᾶς περιοχῆς πού δέν ἔχει ἱστορική ἀναδρομή εἶναι μιά ἁπλή παράθεση στοιχείων, καί μιά περιγραφή - διαπίστωση πού ἀμφισβητεῖται, καί πού δέν ὁδηγεῖ παρά μόνο σέ ἀδιέξοδο.

Οἱ διαστάσεις τοῦ χώρου, ἐπίσης, πού ζεῖ καί κινεῖται μιά κοινωνία πρέπει νά ὁρισθοῦν ξεκάθαρα γιατί κι αὐτό εἶναι προϋπόθεση γιά σωστή μελέτη καί ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων της.

Ἄλλο λοιπόν εἶναι νά δοῦμε τόν Ζαγορήσιο χῶρο στό πλαίσιο τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καί τῶν ἄλλων Αὐτοκρατοριῶν τοῦ 19ου αἰώνα καί ἄλλο στόν σημερινό ἑλληνικό ἐθνικό χῶρο. Οἱ γεωμετρικές διαστάσεις του φυσικά μένουν οἱ ἴδιες, ἀλλά ἡ δυναμικότητα εἶναι καθαρά διαφορετική.

Ἄς ἀφήσουμε ὅμως τίς γενικότητες καί ἄς μποῦμε σιγά - σιγά στό Ζαγόρι τῶν 30 τελευταίων ἐτῶν. Πάρα πολλοί ἀπό μᾶς ἀναφερόμαστε ἀφηρημένα στό «Κράτος», πού τό καθιστοῦμε ὑπεύθυνο γιά ὅλα τά δεινά τοῦ Ζαγορήσιου χώρου. Συχνά λέμε δέν ἔγινε κανένα πρόγραμμα, δέν πάρθηκε καμμιά μέριμνα, ἀπό τό «Κράτος» παρά μόνο ἐγκατάλειψη, μετανάστευση, ἐρήμωση, ὑποανάπτυξη τῆς περιοχῆς.

Ξεχάσαμε λοιπόν τήν περίφημη «ζώνη πειραματισμοῦ καί ἐπιδειξεων Ἄνω Ρού Καλαμᾶ - Κονίτσης - Ζαγορίου;»

Ἕνα σημεῖο μόνο τοῦ προγράμματος αὐτοῦ θά θίξουμε ἐδῶ πέρα. Μεταξύ τῶν ἄλλων τό πρόγραμμα ἔλεγε: «Μιά γραμμή τελεφερίκ τοῦ μεγάλου χιονοδρομικοῦ κέντρου τῆς Γκαμήλας, Καπεσόβου - Βραδέτου, ἐκτός ἀπό τόν κύριο προορισμό της νά μεταφέρει χιονοδρόμους - τουρίστες, θά μετέφερε καί παιδιά στό σχολεῖο στήν περίπτωση ἀποκλεισμοῦ τῶν χωριῶν ἀπό τά χιόνια».

Δυστυχῶς τό χιόνι καί τά παιδιά εἶναι παράγοντες πού δύσκολα ρυθμίζονται ἀπό δυνάμεις ὁπως ἡ πολιτική καί οἰκονομική ἐξουσία. Τό πρόγραμμα λοιπόν μόνο ὑποσχέσεις περιελάμβανε καί μεγάλους ἐντυπωσιασμούς ἐπεδίωκε.

Ἀλλά καί τό θέμα τῶν παιδιῶν ἀντιμετωπίστηκε σύμφωνα μ' αὐτό πού εἶπε κάποιος βουλευτής «παιδιά δξν ἐχετε παιδια θά σάς κάνουμε». Ἔτσι ριχτηκε καί ἐπιχειρήθηκε νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἰδέα: «νά δοθοῦν ὀρφανά σέ οἰκογένειες μέ ἀμοιβή ὥστε καί παιδιά νά ἐχουμε καί τό οἰκονομικό ἐπίπεδο τῶν κατοίκων νά ἀνέβει».

Ἄς ἐκτιμήσει ὁ φίλος ἀναγνώστης καί χαρακτηρίσει τίς παραπάνω ἰδέες καί προγράμματα, ἐμεῖς θά προχωρήσουμε σέ πιό συγκεκριμένα θέματα γιά νά μήν πέσουμε στήν παραποίηση τῆς πραγματικότητας τῆς Ζαγορήσιας Κοινωνίας καί τοῦ χώρου της.

Πολλές φορές ἀκούστηκε σέ συγκεντρώσεις ἤ γράφτηκε στόν τύπο νά γίνου «Κρατικά ἐργοστάσια», κύρια, κάθετης ἐπεξεργασίας ξύλου μιά πού ὑπάρχουν τά δάση τῆς περιοχῆς Ζαγορίου. Ἀσφαλῶς καί πρέπει νά δημιουργηθοῦν θέσεις δουλειάς στό Ζαγόρι ὄχι μόνο γιά νά ἀπασχοληθεῖ ὁ κόσμος πού μένει μόνιμα στά χωριά, ἀλλά καί γιά νά γυρίσει ἐνδεχόμενα καί ἕνα μέρος αὐτοῦ πού μετανάστευσε.

Ἀλλά θά πρέπει νά ἐξηγήσουμε τί ἐννοοῦμε λέγοντας «Κρατικά ἐργοστάσια». Εἶναι ἐργοστάσια ὁπου τό Κράτος ἐχει τήν θέση τοῦ χρηματοδότη; Ποιά εἶναι ἡ μορφή διαχείρισής τους; Καί ἡ βάση λειτουργίας τους;

Ἄλλες φορές πάλι αὐτά τά προγράμματα κι αὐτές οἱ ἰδέες παρ' ὅλο πού εἶναι λογικές στή σύλληψή τους προχωροῦν σέ πολλές λεπτομέρειες στόν σχεδιασμό τους πράγμα πού ἀποβαίνει σέ βάρος τους. Ἔτσι ὅταν κάποιος προτείνει π.χ. τουρισμό θά πρέπει νά ἐξετάσει ποιά θάναι ἡ μορφή του, τό μέγεθός του, καί σέ ποιόν ἀπευθύνεται γιατί ἀλλιῶς κινδυνεύει νά μήν βρεθοῦν οἱ καθαρίστριες γιά τά προτεινόμενα ξενοδοχεῖα.

Ὅμως στό σημεῖο αὐτό μπαίνουν καί τά παρακάτω ἐρωτήματα:

1ο) Γιατί συνέχεια ἀνατρέχουμε σέ μεγαλεπήβολα σχέδια ἀνάπτυξης τῆς περιοχῆς πού ἐπί πλέον δέν εἶναι ὀργανικά δεμένα μέ τό χῶρο;

2ο) Ἡ πάλι, μήπως ἀντί νά παραθέσουμε τά πραγματικά προβλήματα τοῦ Ζαγορήσιου χώρου, διατυπώνουμε χωρίς μεγάλη προσοχή τό πῶς βλέπουμε ὑποκειμενικά τήν ἀνάπτυξη τῆς περιοχῆς;

Ἡ ταύτιση τῶν ἀναγκῶν καί τῶν προβλημάτων τοῦ Ζαγορήσιου χώρου μέ τήν ὑποκειμενική ἀντίληψη τῆς ἀνάπτυξής του ἐχει συστηματικά καί πάντοτε τά ἀντίθετα ἀποτελέσματα μέ τήν γενική ἐπιθυμία καί εὐχή του νά πάει μπροστά ὁ τόπος.

Ἔτσι σάν προσπάθεια νά δώσουμε λύση στά προβλήματα ἀνάπτυξης τῆς περιοχῆς, ἀπό ἀγάπη καί πόθο γι' αὐτήν βιαστικά μεταξύ τῶν ἄλλων πολύ συχνά προτείνουμε π.χ. ἕνα κοινοτικό ξενώνα. Ὅμως ἀκόμα καί μ' αὐτή τήν πρόταση ἐχουμε σκεφτεί πρώτα ποιός θά δουλέψει αὐτόν τόν ξενώνα; Ἔτσι πάνω ἀπ' ὅλα θά πρέπει νά ξεκαθαρίσουμε καί καθορίσουμε τά προβλήματα τῆς κοινότητάς μας καί μετά νά περάσουμε σέ πιθανές προτάσεις γιά τήν λύση τους.

Σ' ὅλα τά παραπάνω πάλι προστίθενται καί λαθεμένες ἀντιλήψεις. Ἔτσι, ἀναρωτηθήκαμε ποτέ ἀν ἡ περιοχή Ζαγορίου εἶναι πραγματικά ἀγονη ὁπως πιστεύεται; Τί λέει ὁ Λαμπρίδης πάνω στή παραγωγή τοῦ τόπου; Μήπως ὑπάρχουν ἀκτήμονες στό Ζαγόρι σέ μιά τόσο ἀραιοκατοικημένη περιοχή; Ἡ πάλι, ποιές εἶναι οἱ δυνατότητες καί προϋποθέσεις ἐγκατάστασης νέων στό Ζαγόρι;

Πιστεύουμε ὅτι αὐτά εἶναι τά ζητήματα οὐσίας κάθε προβληματικοῦ χώρου δηλαδή τό ξεκαθάρισμα καί ἡ συνειδητοποίηση τῶν προβλημάτων του. Μέ δύο λόγια εἶναι ἡ ἔλλειψη δυνατοτήτων καί προϋποθέσεων γιά ἀνάπτυξη.

Ἡ ἀνάπτυξη δέν γίνεται μέ ἰδέες καί λόγια, εἶναι ἀποτέλεσμα μηχανισμῶν λειτουργίας τῆς Κοινωνίας καί τοῦ χώρου της.

Ἄν δέν ἀνατρέξουμε στούς μηχανισμούς ἀνάπτυξης τοῦ τόπου μας γιά νά καταγράψουμε καί νά κατανοήσουμε τά προβλήματα ἁπλά καί μόνο θά περιορισθοῦμε σέ ἀβάσιμες προτάσεις. Ἔτσι πρίν συνειδητοποιήσουμε καί λύσουμε τό πρόβλημα τῶν λουτρῶν καί W.C στά σπίτια μας, πρίν καθορίσουμε τό χῶρο πού θά πετάμε τά σκουπίδια μας, πρίν τελειοποιήσουμε τό ὁδικό, καί τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, θά ζητάμε κοινοτικούς ξενώνες καί κρατικά ἐρ-

• ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 13η ΣΕΛ.



Φωτ. Τόλη Σακελλαρίου

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ 1982

Τὸ «παλιακὸ Ζαγορίσιο γλέντι» στὴ Βίτσα

Βοὐιξαν τὰ παραδοσιακὰ γκαλτερίμια τῆς Βίτσας, καθὼς κατέβαιναν γιὰ τὸ «Μεσοχώρι» ἀπ' τὸν «μεσιὸ μαχαλά», οἱ γλεντζῆδες... Τὸ μουσικὸ συγκρότημα: «ΤΑΚΟΥΤΣΙΑ» μὲ τὸν θαυμάσιο «κλαρινίστα» Γρηγόρη Καψάλη ἐπαιξε πὶς «πατνάδες» τῆς «Ποταμιᾶς» καὶ τὸν ζωηρὸ καὶ χαρούμενο σκοπό.

Τὸ «μάρς» «Ὀλύμπια». Πολὺς κόσμος ντόπιοι καὶ ξένοι, γεμάτοι ἐνθουσιασμό, ἐκινεῖτο πρὸς τὸ «Μισοχώρι» χτυπώντας τὰ χέρια μ' ἐνθουσιασμὸ καὶ χαρούμενη διάθεση, γιὰ γλέντι καὶ ξεφάντωμα... Τὰ «ὀπα», ὀπα καὶ τὰ ἐς...ἐς... ἐσμιγαν μὲ τὴ γλυκειὰ μελωδία τῶν μουσικῶν ὀργάνων ποὺ οἱ ὀργανοπαίχτες προσπαθοῦσαν νὰ ἀποδώσουν, μὲ πολλὴ προσπάθεια, σ' ὁλη τους τὴν ἔνταση, τὴν τέχνη καὶ τὴν μουσικότητα.

Ὁμορφα κορίτσια ντυμένα μὲ τὴν ὑπέροχη σὲ πλοῦτο καὶ ἐμφάνιση παλιὰ Ζαγορίσια φορεσιὰ κερνούσαν «τσίπουρο», ὁπως γινόταν στὰ «παλιὰ χρόνια» ὅταν στὰ πανηγύρια πήγαιναν «ἐπισκέψεις» στὰ «Ζαγορίσια ἀρχοντικά».

Ὁλο αὐτὸ τὸ πλήθος ἐφθασε σιγὰ σιγὰ στὸ «Μισοχώρι». Κάτω ἀπὸ τὸν πελώριο πλάτανο, μὲ τὰ παράξενα, ἀπέραντα σὲ ἔκταση, ὁριζόντια κλωνάρια του «Στρώθηκε» τὸ «Παλιακὸ τετρακούβερτο γλέντι»...

Κόσμος πολύς, ἀπ' ὁλα τὰ γύρω χωριὰ καὶ ἀπὸ τὰ Γιάννινα, βολεύτηκε ἀνετα καὶ ἔκατσε ἀναπαυτικὰ στὰ ἀφθονα τραπέζια καὶ καθίσματα, ποὺ ὁ «Πολιτιστικὸς Σύλλογος Βίτσας» εἶχε ἑτοιμάσει. Πολλὰ συγχαρητήρια ἀξίζουν στοὺς ὀργανωτὲς τοῦ «Παλιακοῦ Ζαγορίσιου γλεντιοῦ» γιὰ τὴν ὡραία αὐτὴ ὀργάνωση, ποὺ ἔδωσε τὴν εὐκαιρία σ' ὁλους τοὺς ἐπισκέπτες νὰ καθίσουν τόσο ὁμορφα καὶ νὰ ἀπολαύσουν μὲ τὴν ἡσυχία τους τὸ ὁλο πρόγραμμα τοῦ γλεντιοῦ.

Ἀφοῦ ἤρθαν ὁλοι σχεδὸν στὸ «Μισοχώρι» ἀρχισε ἡ ἐκτέλεση τοῦ προγράμματος μὲ ὑποδειγματικὴ τάξη.

Μετὰ τὴν ὁμιλία τῆς ταμία τοῦ Συλλόγου δίδος Ἑλένης Ἀναγνωστάκη παίχτηκαν καὶ τραγουδήθηκαν παλιὰ Ζαγορίσια τραγούδια «τῆς ψάθας», καὶ παλιὰ Ζαγορίσια «μοιρολόγια» καὶ τραγούδια τῆς «ξενιτιᾶς» ἡ ἀνεπανάληπτη γλυκειὰ φωνὴ τοῦ Ζιούλη καὶ τῶν ἀδελφῶν Καψάλη: Κώστα καὶ Σπύρου ἀντήχησε στὸ φαράγγι τοῦ Μπρίνου καὶ ξύπνησε στὶς καρδιὲς τῶν Ζαγορίσιων παλιὲς ἀναμνήσεις.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἐπισκέπτες καὶ ὁλοι οἱ προσκαλεσμένοι «εὐωχοῦντο» μὲ ἄφθονο κρασί, μπύρα καὶ ἄλλα ποτὰ ποὺ τὰ συνόδευε ὡραῖο ψητό, ντόπιο κεφαλοτύρι, θαυμάσιο σὲ γεῦση, καὶ καλὸ φρέσκο ψωμί.

Τὸ ὡραῖο περιβάλλον, ἡ δροσερὴ νύχτα, τὸ ἀφθονο φαγοπότι καὶ οἱ γλυκὲς μελωδίες τῶν ὀργάνων δημιούργησαν σ' ὁλους ὄρεξη καὶ κέφι γιὰ γλέντι καὶ χορό.

Ὑστερα ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς «ψάθας», ἰστήθηκε ἀπ' τοὺς γερόντους καὶ τοὺς «μεγάλους τοῦ χωριοῦ», σύμφωνα μὲ τὸ παλιὸ ἔθιμο, ὁ χορός. Πρῶτα οἱ ἄνδρες καὶ ὕστερα οἱ γυναῖκες μὲ ὡραῖα παλιακά, ἡσυχα σὲ ἐκτέλεση Ζαγορίσια τραγούδια.

Ἀκολούθησε ὁ χορὸς τῶν γυναικῶν; Κορίτσια ἀνύπαντρα καὶ νέες γυναῖκες, ντυμένες ὁλες μὲ «ὁλοκληρωμένες Ζαγορίσιες φορεσιές, ἐντυπωσίασαν μὲ τὸν θαυμάσια ὀργανωμένο χορό τους. Τὰ ὁμορφα «γαϊτανένια» φλοκωτά, τὰ Ζαγορίσια πλουμιστά, σὲ μαύρο φόντο, μαντήλια δεμένα μὲ τὸν Ζαγορίσιο τρόπο, οἱ θαυμάσιες κεντητὲς ποδιὲς μὲ τὰ ζωντανὰ σὲ χρώματα λουλούδια τους, «Ρίξτε κουμπουριὲς στὶς κεντητὲς ποδιές», τὰ ὡραῖα γιλέκα κεντημένα μὲ «χάρτζια» καὶ γενικὰ τὸ ὁλο ντύσιμο, φάνταζε ὁμορφα κάτω ἀπ' τὸν πλούσιο φωτισμό, ποὺ τοὺ ἔδινε ἰδιαίτερη χάρη τὸ πυκνὸ πράσινο φύλλωμα τοῦ πλάτανου.

Μετὰ τὸν χορὸ τῶν «ντυμένων στὰ Ζαγορίσια» γυναικῶν ἄρχισε ὁ χορὸς πὼνκαλεσμένων μὲ τὴ σειρά. Χόρεψαν πρῶτα πρῶτα ὁ Δήμαρχος τῶν Γιαννίνων καὶ ἡ γυναίκα του, ὁ στρατηγὸς ἐπίσης μὲ τὴν γυναίκα του ὁ Νομίατρος καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Ὑστερα χόρεψαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν διοφόρων Ζαγορίσιων Ὀργανώσεων, ὁπως ἀντιπρόσωπος τοῦ Πολιτιστικοῦ Συνδέσμου Ζαγορισίων, τοῦ Κέντρου Ἐρευνῶν Ζαγορίου, τῆς ἐφημερίδας «Τὸ Ζαγόρι μας» καθὼς καὶ οἱ Πρόεδροι τῶν Κοινοτήτων, ποὺ παρευρέθηκαν στὴν ἐκδήλωση. Ὑστερα ὁ χορὸς μὲ θαυμαστὴ τάξη καὶ σειρὰ γενικεύτηκε καὶ κράτησε ὡς τὸ πρωί.

Τὰ χαράγματα, σύμφωνα μὲ τὸ παλιὸ ἔθιμο οἱ «Βιτσνέζ» νοικοκυρὲς καὶ πρώτη πρώτη ἡ «Πανάγιω» ἄρχισαν νὰ φέρνουν, ζεστὲς καὶ λαχταριστές, τὶς ὡραῖες ἀλευρόπιττες, μέσα σὲ κεντισμένες «ἀπλάδες». Ἦταν ὁτι χρειάζονταν τὴν ὥρα αὐτὴ γιὰ τοὺς ξενύχτιδες γλεντζέδες, οἱ ὁποῖοι τὶς ἔφαγαν μὲ πολλὴ ὄρεξη.

Πολλὰ συγχαρητήρια στὸν ἀκούραστο Πρόεδρο τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Βίτσας κ. Ἀγγελο Κήττα ποὺ ὀργάνωσε τὴν ὡραία αὐτὴ ἐκδήλωση, ποὺ ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἔδωσε τὴν εὐκαιρία σὲ πολλοὺς νὰ ἐνισχύσουν μὲ γενναῖα χρηματικὰ ποσὰ τὸν Σύλλογο γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ τους.

Κ. ΒΑΡΖΩΚΑΣ

"ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ 82"

Στὶς 8 Αὐγούστου ἀρχίζουν οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Ἀσπραγγέλων τὰ «Ζαγοριακὰ 82». Τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς 8 Αὐγούστου θὰ γίνει μουσικὸ μνημόσυνο τοῦ Λαϊστινοῦ μουσικοσυνθέτη Μαργαρίτη Κατσέλη. Γιὰ τὸ ἔργο του θὰ μιλήσει ὁ διεθνοὺς φήμης βιολιστὴς κ. Τάτσης Ἀποστολίδης ἀπὸ τὴν Καλωτά.

Τὴν ἐκδήλωση θὰ συμπληρώσουν ἡ Φιλαρμονικὴ τοῦ Δήμου Ἰωαννιτῶν ποὺ θὰ παίξει συνθέσεις τοῦ Κατσέλη τὸ δὲ χορευτικὸ συγκρότημα τῶν Συνδέσμων Ζαγορισίων θὰ χορέψει δημοτικοὺς χοροὺς διασκευασμένους γιὰ πνευστὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο.

Θὰ ἀκολουθήσει ἡ ἐπίσκεψη στὶς δύο ἐκθέσεις τῶν χειρογράφων, σχετικὰ μὲ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ καὶ τὴ συγκρότηση τοῦ Ζαγορίου κατὰ τοὺς περασμένους αἰῶνες. Προσφέρεται τὸ πνευματικὸ μέγεθος τῆς περιοχῆς κατὰ τὴ σκλαβιά. Μὲ ἑκατοντάδες σιουρούτια, διαθῆκες, προικοσύμφωνα, πωλητήρια, ἀφορισμοί, συμβιβασμοί, ἀποφάσεις, φερμάνια βοήθησαν οἱ Ζαγορίσιοι τὴν ἐκθεση.

Καὶ τῆς συλλεκτικῆς προσπάθειας τοῦ φιστιδιῆρη καθηγητοῦ κ. Κλέαρχου Στάρα ποὺ παρουσιάζονται ἐπιστημονικὰ τακτοποιημένα τὰ ἔπιπλα ποὺ ζοὺν στὸ Ζαγόρι. Μιὰ συλλογὴ ποὺ ξεκινᾶ ἀπὸ τὸ σκαπανέα μέχρι τὶς πολύχρωμες δαντέλλωτες πεταλοὺδες.

Ἡ ἔκθεση θὰ διαρκέσει μέχρι τὶς 15 Αὐγούστου κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἑβδομάδας ἡ ἐκδήλωση θὰ συμπληρωθεῖ μὲ διάφορες ἐκδηλώσεις ὅπως ἡ προβολὴ τοῦ γνωστοῦ καλλιτέχνα Μιχ. Ἀράπογλου.

—◆—

Κέντρο Ἐρευνῶν Ζαγορίου

Ἄρχισε τὴν πρώτη Αὐγούστου ἡ Πολιτιστικὴ ἐκδήλωση τοῦ Κ.Ε.Ζ. μὲ τὸ Γ΄ Ἀνοιχτὸ Σχολειό.

● ΤΙ ΕΝΑΙ ΤΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Τὸ Ἀνοιχτὸ Σχολειὸ εἶναι μιὰ βδομάδα ἐκδηλώσεων στὸ Ζαγόρι. Οἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς δὲν ἔχουν μονο πολιτιστικὸ χαρακτῆρα σκοπεύουν κύρια στὸν ἀμοιβαῖο προβληματισμὸ τῶν κατοίκων τοῦ Ζαγορίου καὶ τῶν ἐπισκεπτῶν ποὺ συμμετέχουν σ' αὐτές, πάνω σὲ θέματα σχετικὰ μὲ τὸ συγκεκριμένο χῶρο.

Ἀφορμὲς γιὰ προβληματισμὸ δίνει ἡ σημερινὴ κατάσταση τοῦ Ζαγορίσιου χώρου καὶ τῆς κοινωνίας του, ἔτσι ὁπως ἔχουν διαμορφωθεῖ ὕστερα ἀπὸ 70 χρόνια ἑλληνικῆς διοίκησης.

Μ' ἀφορμὴ τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ Ἀνοιχτοῦ Σχολειοῦ γίνεται ἀναπαραγωγὴ γνώσης, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν πλούσια σὲ ἱστορικά, κοινωνικά, οἰκονομικά, πολιτικὰ καὶ πολιτιστικὰ γεγονότα παράδοση τοῦ Ζαγορίου. Τὸ μοναδικὸ σὲ ὁμορφιὰ φυσικὸ καὶ τὸ περίτεχνα παραδοσιακὰ δομημένο περιβάλλον τοῦ Ζαγορίου, ἀποτελεῖ τὴ βάση γιὰ ἐμπειρίες σὰν τοῦ Ἀνοιχτοῦ Σχολειοῦ.

Ἡ ἀναπαραγωγὴ καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ γνώσης καὶ ἰδεῶν δὲν γίνεται μὲ τοὺς γνωστοὺς μας παραδοσιακοὺς τρόπους διδασκαλίας. Στὸ Ἀνοιχτὸ Σχολειό, ὁ ἄνθρωπος δέχεται τὶς ἐπιδράσεις τοῦ συγκεκριμένου χώρου καὶ δρᾶ μέσα στὸ χῶρο, μὲ τρόπο ποὺ νὰ ἀναπτύσσονται ἀνάμεσά τους ἰδιαίτερα ἁρμονικὲς σχέσεις.

Ἡ ἐκδήλωση θὰ διαρκέσει μέχρι τὶς 7 Αὐγούστου καὶ θὰ πραγματοποιηθεῖ στὸ Δίλοφο - Ἐλάτη καὶ Κάτω Πεδινά. Θὰ διδάξουν καὶ θὰ μιλήσουν εἰδικοὶ ἐπιστήμονες καὶ θὰ παρουσιάσουν τὸ ἔργο τους φοιτητὲς καλλιτέχνες.

—◆—

Τὸ ἀντάμωμα

Τὴν Κυριακὴ 1η Αὐγούστου ὁ Σύλλογος τῶν Σαρακατσάνων Ζαγορίου πραγματοποίησε τὸ ἀντάμωμα τῶν Σαρακατσανέϊκων οἰκογενειῶν στὸ Γιφτόκαμπο γιὰ τρίτη χρονιὰ μὲ τὴν ἀναβίωση παλιῶν ἐθίμων.

● Πλήρη ἀνταπόκριση τῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων θὰ ἔχουμε στὸ ἑπόμενο φύλλο.

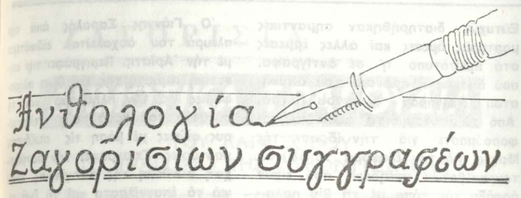
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Ἰωάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. (0651) 26.266 καὶ 28.088

Ὑπεύθυνη Διεκπαιρέωσης:
ΤΟΥΛΑ ΠΟΛΛΑ
Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΟΥΒΑΛΗΣ
Τυπογραφεῖο: Γ. Δούβαλη
Ε. Ἀποστόλου - Κ. Πασχάλη
28 Ὀκτωβρίου 41 - τηλ. 20.544

Τὸ ποσὸν τῆς ἐτήσιας συνδρομῆς προαιρετικό



ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ ΑΡΣΕΝΗΣ

Γεννήθηκε στοὺς Κήπους (Μπάγια) στὰ 1900 καὶ πέθανε πολὺ νέος, 27 ἐτῶν. Μᾶς ἄφησε μιὰ μικρὴ συλλογὴ διηγημάτων κι ἐντυπώσεων μὲ τίτλο «Ματωμένες σελίδες», τυπωμένη στὰ Χανιὰ τῆς Κρήτης τὸ 1921. Λόγος ἁπλοϊκός, συχνὰ ἄφελὴς ποὺ ὅμως κρύβει γνήσια συγκίνηση χαρακτηρίζει τὰ γραφτὰ τοῦ Σταυρίδη.

ΠΑΝΝΙΩΤΙΚΑ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

—ΤΟ ΧΑΡΙΖΩ ΣΤΟΝ ΓΙΑΝΝΙΩΤΙΚΟ ΤΥΠΟ—

Πέντε χρόνια ἔλειπα· σωστοὺς πέντε χρόνους εἶχα νὰ πατήσω τὸ τὸ χῶμα τῆς γῆς ποὺ μεγένησε. Ἄραξε τὸ καράβι περνῶντας ὁλόγυρα ἀπὸ τὸ Ἄκτιο στὴν Πρέβεζα Πρωΐ ἤτανε· τὸ ρωλόγι τῆς Πρέβεζας χτυποῦσε ἑνιά πρωΐ. Σὰν πάτησα τὴν Πρέβεζα ἔνοιωσα μιὰ χαρὰ μεγάλη ἤμουνα σκελετός. Μ' ἀναρωτιακὰ ἄδεια ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ ἐρχόμουνα. Ἡ καζάντια μου, ἕνα συμπάθι, πιὸ πλούσιο καὶ ἀπὸ τὰ πλούσια τῶν πλουσιωτέρων.

Καλοκαίρι, τὶ ὥμορφη ἡ Πρεβεζιανικὴ ἐξοχή! Ἐκεῖ στὸν ἐλαιῶνα, στὴ Νικόπολι. Μοῦδινε καινούργια ζωὴ ὁ ζέφυρος τῆς ρεματιᾶς τοῦ Λούρου. Εἶναι κάτι ὁραδιὲς ἐξαίσιες, μὲ τὸ ἀσημωτὸ φεγγάρι.

...Μὲ τ' αὐτοκίνητο τώρα πᾶμε στὰ Γιάννινα. Πάω 'του ἀφίνει σίνεφα ὁλόκληρα σκόνης. Τὰ παλιοκαιρίτικα ἀμάξια μὲ τὰ 6 καὶ τὰ 8 ἄλογα, χάθηκαν στῆς νεωτεριστικῆς μισθόδου τὰς ἐξελίξεις.

Τὰ δουνὰ τοῦ Ζαλόγγου μεγαλόπρεπα πανύψηλα. Τὸ «ὁτομπιτὶλ» τρέχει σὰν γεράκι. Σὰν κινηματογραφικὴ ταινία προβάλουν τόσες ρεματιὲς τόσα λαγκάδια τόσα δουνά, γεμάτα δόξες. Ὁ ἀέρας μᾶς χτυπᾶ κατάμουτρα δίπλα σπὸ σωφέρ. Καὶ χάνονταν γοργόφτερα τόσα ὡραῖα τοπεῖα ἡ Νικόπολις, τὸ Κάστρο, τοῦ Ζαλόγγου αἱ πλαγιὲς ὁ Λούρος, τῆς Φιλιππάδος τὰ τσαντήρια.

Ἡ Φιλιππάδα. Σὰν ὁμβαρδισμένο μακεδονίτικο χωριό. Μικρὰ μαγαζιὰ πολυποίκιλα. Πανδοχεῖα ἀχαρνῆ, καὶ ποῦ καὶ ποῦ πρόβαλαν ὥρσπρα ἀρχοντικὰ σπήτια. Ἕνα ρεστωράν ποῦ στάθημε τ' αὐτοκίνητο σὰ μεσημεριανὰ λιοπύρια νὰ δειπνήσωμε, ἐπιγράφονταν «Ρεστωράν τὰ Ἤλυσα»!

Δὲν παραξενεύτηκα, ἔχοντας πολλὰ παραδείγματα· αἴφνης ἐκεῖνο τοῦ Δερβ—Ἰσάρ, ὁ «καλὸς ξεναγὸς». Δὲν φθάνει ποῦ τ' ἀκριβοπλήρωνα γιὰ Σουπὲ Ἀθέρωφ, τὲς παληόγιδες τοῦ «καλοῦ ξεναγοῦ» μόνο σὲ μιὰ ἀχαταλήπτο βουλγαρικὴ μᾶς εὐχαριστοῦσε μὲ εὐχές! μὲ τὸ παρακάτω, στὲς παρατηρήσεις μας. Τὸ ἴδιο τὰ «Ἤλυσια». Ἀπόξω ἕνας ξεχαρβαλωμένος καταλασπωμένος δρόμος. Κάτι πετσέτες ποῦ διέκρινες ἐλλιπῶν τὸν χάρτην τῆς Ἀλειμνίας. Καὶ ὡς τόσο ἡ σολὴ τῶν χαμένων. Χωρίστρα στὸ κεφάλι πριγκηπικά. τσαρούχια καραγγουνικα ποὺ εἶχαν κάτι μύτες, μά κάτι μύτες! Ἡ ἀλήθεια ὅμως καθυποχρεώθημε στὸ «περιποιητικὸν προσωπικὸν» καὶ τ' ὤχαμε καὶ σὲ τιμὴ μας νὰ δειπνήσωμε στὰ «Ἤλυσια».

Σὲ λίγο ξεκινήσαμε γιὰ τὰ Γιάννενα. Ἄλλες δοξασμένες ρεματιὲς—λαγγαδιές. Τὸ Στειχιομένο Γιοφύρι ποῦ ὁ θρύλος διηγᾶται πολλά. τὸ Τέροδο—Ἐμὶν Ἀγᾶ. Ἐγκαταλελειμένο. Ἐρείπια. Μιὰ του ἐπιγραφὴ ποῦ βρίσκεται λέγε: ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ. Ἀνεβαίνομε τῆς Κανέτας τὸν ἀνήφορο. Στὸ χάνι Φτελιᾶς. Δύο τάφοι ἡρώων κοντὰ στὸ δρόμο, παλιὲς δόξες. Τὸ Μπιζάνι ἀκίνητο δὲν δείχνει τίποτα ἀπὸ τὴν τραγικὴ του ἐποποιεία.

Κι' ἀντάκρυα ἡ Ἀετοράχη τὰ Πεστὰ ὅλα σὰν κινηματογράφος περνᾶν, τὰ Πέντε πηγάδια, τὸ Σοῦλι, ἡ Λάκα, τὰ «χειμαδιὰ» τοῦ Χρηστοβασίλη. Μετσοβίτικες ἀκρώρειες δουνῶν ποῦ στὴ μοχοβολιὰ τοῦ θυμαριοῦ ἐμπνέονταν ὁ ὑπέροχος, ὁ ἀθάνατος Κρυστάλλης.

Στὸ δεξιὸ ὁ Δράκος πρόβαλε· τὸ Μιτσικέλι ὀσθειὰ μ' ἔκανε νὰ νοιώσω μεγαλόπρεπη χαρά. Τ' αὐτοκίνητο τρέχει «ἐλιγγιωδῶς» στὸ φειδωτὸ δρόμο τῶν 105 χιλιομέτρων. Ἐφτὰ φορὲς ἔσπασε λάστιχα σ' αὐτοκίνητο. Κατακαθημένη Ἤπειρο, τ' ἀρχοντικότερο μέρος. Σὺ νὰ καταντᾶς σ' αὐτὰ τὰ χάλια. Ἔρημη - παραδαρμένη —κακουχημένη— ταλαιπωρημένη. Σ' γκοινωνίσα συγκοινωνία!

Ἄκουγα τὰ φαράγγια γύρω νὰ μοῦ λέν. Συγκοινωνία—συγκοινωνία, μούψαλε τῆς Παμβώτιδος ὁ φλοῖσβος. Νά! τὸ Κάστρο τοῦ Νησιοῦ, ποῦνε ὁ ταφος τοῦ Θηριοῦ· καμαρωτὸ κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιο πελώριων πεύκων.

Ἀγιάννης (Μπκλας). Καλούτσιαννη, ἡ λαϊκὴ ἀρχαιότερη Γιαννιώτικη συνοικία. Γιάννινα, ἀλοιώτικα, ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη.

Τὸ ρολόγι—τὸ ξακουστὸ ρολόγι τῆς πλατείας, τὸ ἔγαφαν οἱ ἀπαίσιοι νεωτερισταί. Τὰ Γιάννινα τοῦ θρύλου τὰ κρατᾶει στὴ θέσι των, ἡ Γιαννιώτικη ἀρχοντικὴ στολὴ τῶν κυρᾶδων. Παραφωνία τὸ τσαρούχι· μὲ τὴ φούντα, τὸ τσαρούχι μὲ τὴ μεγάλη φούντα τῆς καραγγούνας. Μὲ τὰ «σιγγούνια» τους τὰ ἀξιοπερίεργα. Κάτι καλανὲς ποῦ κρύβονται σὰν θησαυροφυλάκεια μέσα στὰ «σιγούνια» ἔχοντας τυλιγμένο τὸ πρόσωπο στὸ μαῦρο μανιᾶλι. Μὲ τὴ νεωτεριστικὴ μόδα τῶν νεωτέρων Γιαννιωτῶν, μὲ τοὺς Λακιώτας Καραμπέργιες—μὲ τὴν γραφικὴ στολὴ τοῦ Πωγωνίου, μὲ τὲς Ζαγορίσιες. Παραφωνία μεγαλόπρεπη. Ποῦ σοῦνε μὲ τοῦ χρόνου τὴν ἐξέλιξι. Κάτι θερινὰ βράδυα— στὸ μῶλο τῆς λίμνης! Στὸν ἁρμονικὸ φλοῖσβο τῆς Παμβώτιδος ποῦ ψάλλει τοῦ Ποιητῆ τὴν ἱστορία της. Τὸ ἄγαλμα τοῦ Ποιητῆ—Παληκαριοῦ. Ἡ ἔμπνευσι τῶν Γιαννιωτῶν αὐτὴ ἄξιζε περισσότερο καὶ ἀπὸ τὰ γένεια τῶν Δεσποτάδων των. Κι' ἦταν ὁ μεγαλύτερος φόρος εὐγνωμοσύνης στὸ Ζακυνθινὸ Ποιητὴ ἡ προτομή του, νὰ βλέπῃ τὴν Λίμνη, νὰ τὴν χαϊδεύει καὶ νὰ μιλᾶν τὲς Ἱστορίες των.

Τὰ Γιάννινα τῆς αὐγῆς. Μεγαλόπρεπα Χαράματα ἤρθαν καὶ μὲ πῆραν. Ἀπὸ τὸ «Ὡραῖον Ξενοδοχεῖον ἡ Σμύρνη» τοῦ κ. Τσιγγέλη. Ἔχουν τὴν ἱστορία των αὐτὰ τὰ χάνια ποῦ ἐπιγράφονται μὲ ὀνόματα ἱστορικά. Ἡ Δωδώνη, ἡ Σμύρνη ὁ «Ἥλιος» καὶ τόσα πολλά. Ἦταν χαράματα ποῦ ξεκινήσαμε ἀπὸ τὰ Γιάννινα. Καβάλα στὸν «Ντουρῆ» τοῦ κὺρ Λάμπρου ξεθεώθηκα νὰ διαβῶ τὸ κάμπο τῶν Γιαννένων. Κι' ἐπειτὰ τὸ στρῶμα τοῦ Ροντσόβου. Ἀντάκρυα τῆς Βίτσας τὰ φαράγγια. τῆς Δρυγάβας τὰ δουνά. Ἕνα δροσερὸ ἀγέρι μᾶς γιομώνει στὸ θερινὸ πρωΐ. Πράσινη βασίλισσα ἁπλώνονταν ἡ λίμνη στὸν πράσινο κάμπο. Οἱ πλαγιὲς τοῦ Μιτσικελιοῦ γεμᾶτες χοιρίδια πρόσφυγων.

Σ' γκοινωνία μὲ τὰ σύγνεφα, ποὺ κρατοῦσε τὸ Μιτσικέλι τὸ ὕψος ἐπαναλάμβανε ἡ γιομὰ τῶν λαγγαδιῶν τῆς Χάσιας πρὸς τὴ Δαγκάδα. Κατὰ στὸ βάθος, στὸ ὄρομο τοῦ Χαρμοκάστρου, χιλιὲς δουσερὲς κάτω ἀπὸ ἕνα μαῦρο σύγνεφο —κατώτερον τραγοῦδι· σταράξαντας τραγοῦδα, τὸν πόνο τῆς Ἀλβανίας. Στὴ κορφὴ τοῦ Μιτσικελιοῦ εἶσα δύο χρόνους «Ἐγκαιρότελεστε ἡ αὐγὴ κι ἡ Δούλια τόσες στὴ Δύσι» ἐκεῖ τσιτάκουσα. Ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ Μιτσικελιοῦ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ. Ἡ Μικρὴ Ἐλλάσπα τῆς Ἠπείρου.

Ὁ ἥλιος ἔβαινε τὲς χρυσὲς ἀχτίδες του. Ἡ φύσις τοῦ τόπου, τὴν ὥμορφάδα. Κι' ἀγγὴς τὴν πρασινάδα τῆς· Ὁ κάμπος τῶν Γιαννένων ποὺ ξεχωρίζει σὰν θαλὸ ποτάμι ὁ ἁλμυρὸς τῆς Βορείου χάσιας. Κι' ἐπρόβαλε μπροστά μου ἡ νέα ζωή. Ἐνώνομαι ἐκεῖ στὴ σοῦστα τοῦ Μιτσικελιοῦ, τὸ νερὸ τῆς νὰ μοῦ δώσῃ τὸ γιατρικὸ ποὺθελα. Κι' ἔνοιωσα τὴν σύναψι στῶν πουλιῶν τὸ γλυκοκελάδημα νὰ μοῦ ρίζωσῃ τὴν ψυχὴ ἀκέρια. καὶ νὰ χύσω τὸ δάκρυ τῆς χαρᾶς. Τὰ πέντε χρόνια τοῦ χωρισμοῦ ἔσουνα στὸ ὁραῖόν, ποὺ ὁ Βύρος ὁ μεγαλόπρεπος μὲ ἔρωτα μὲ τῆς ρεματιᾶς του τὸ μαγικὸ ξεσπρο σὲ μιᾶς σελήνης λαμπερῆς τὲς ἀσημωτὲς ἀχτίδες.

Μπάγια Ἰούνιος 1920.



ΑΡΙΣΤΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙ

Ἔχουμε τὴν εὐκαιρία νὰ προβάλουμε παράδειγμα γιὰ μίμηση. Δὲν ἐλείψαν βέβαια τὰ ἀξιομίμητα παραδείγματα στὸν ἠπειρωτικὸ πνευματικὸ χῶρο. Εἶναι κατὰ κανόνα ἐπιτεύγματα ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ προσωπικῆς ἐμπνεύσεως. Ἡ ὁλοκλήρωσή τους συντελεῖται μὲ τὸ μόχθο προικισμένων ἀτόμων καὶ μὲ τὴ βοήθεια ἱδρυμάτων καὶ δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο μὲ τὸ παράδειγμα ποὺ παρουσιάζουμε γιὰ μίμηση καὶ εἶναι ἔργο τῆς «Ἑνώσεως Ἀρίστη - Βίκου».

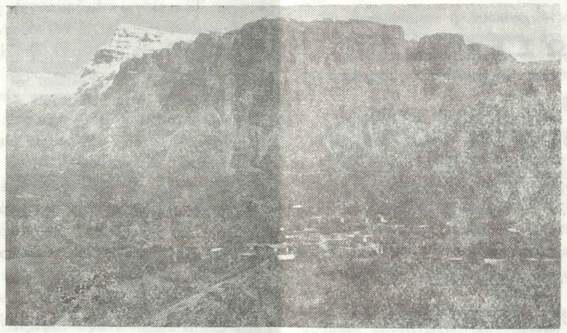
Ἔχουμε στὰ χέρια μας ἕνα βιβλίο μὲ τὸν τίτλο ΑΡΙΣΤΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙ. Μὲ κέντρο τὴν Ἀρίστη, τὸ ἐνδιαφέρον ἁπλώνεται σ' ὁλη τὴν περιοχὴ τοῦ Δυτικοῦ Ζαγοριοῦ ἀπὸ τὸ Πάπιγκο καὶ τὴν Κλειδωνιά, ὡς τὰ Ραβένια καὶ τὰ Δολιανά καὶ ὡς τὰ Πεδινὰ καὶ τὸν Ἐλαφότοπο. Συγγραφεὶς ὁ καθηγητὴς τῆς Κλασσικῆς Ἀρχαιολογίας Φώτης Πέτσας καὶ ὁ Ἐπίτιμος Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ λογοτέχνης Γιάννης Σαραλῆς, Ἀριστινοὶ μὲ πανελλήνια καὶ διεθνὴ προβολή. Ἀνάλογα μὲ τὴν εἰδικότητα, ὁ πρῶτος πραγματεύεται τὴ Γεωγραφία, τὴν Ἱστορία καὶ τὰ Μνημεῖα τοῦ Δυτικοῦ Ζαγοριοῦ, ὁ δεύτερος τὴν Πολιτεία, τὴν Κοινωνία καὶ τὴ Λαογραφία. Ἡ κάλυψη τοῦ θέματος εἶναι σφαιρική, ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους προϊστορικοὺς χρόνους ὡς τὸ κορύφωμα τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου κατὰ τὸ 1940, ὅταν ἡ ἀμυντικὴ γραμμὴ ἀπὸ τὴν Ἀρίστη ὡς τὸ Καλπάκι ἔφραξε τὸ δρόμο στοὺς εἰσβολεῖς τοῦ Μουσολίνι.

Τὸ δημοσίευμα στηρίζεται στὴν προσωπικὴ ἔρευνα καὶ γνωριμία τῶν συγγραφέων μὲ τὸν τόπο, σὲ πλοῦσιο ἀνέκδοτο ἀρχειακὸ ὑλικό, στὴ χρῆση τῶν ἱστορικῶν πηγῶν καὶ τῶν ἐγκύρων σχετικῶν βοηθημάτων, στὴ μελέτη τῶν μνημείων καὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν εὑρημάτων καὶ στὴν ἀξιοποίηση τῆς προφορικῆς παράδοσης.

Καμιὰ πτυχὴ τῆς φυσιογνωμίας καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου δὲν μένει ἔξω ἀπὸ τὸν κύκλο τῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ δημοσιεύματος. Αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ἁπλὴ ἀναγραφὴ τοῦ τίτλου τῶν κεφαλαίων. Τὸ Α' μέρος ποὺ πραγματεύεται ὁ καθηγητὴς Φ. Πέτσας ἀρχίζει μὲ τὴ γεωγραφία τῆς περιοχῆς, τὸν τόπο, τὸ κλίμα καὶ τὴν πανίδα. Παρουσιάζονται μὲ ὑπευθυνότητα, ἀλλὰ καὶ μὲ ἁπλότητα, στὸ εὐρὺ ἀναγνωστικὸ κοινό, στὸ ὁποῖο ἀπευθύνεται κυρίως τὸ δημοσίευμα. Τὸ ἴδιο ἁπλὰ εἶναι καὶ ὅσα αὐθεντικὰ λέγονται γιὰ τὴν Προϊστορία τοῦ τόπου, τὴν Παλαιολιθική, τὴ Νεολιθικὴ καὶ τὴν Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ, καθὼς καὶ γιὰ τὴν Πρώιμη Ἐποχὴ τοῦ Σιδήρου καὶ τοὺς ἀρχαϊκοὺς χρόνους ὡς τὸ 500 π.Χ. περίπου.

Μὲ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ἀπὸ τὸν 5ο αἰῶνα καὶ ἑξῆς πυκνώνουν οἱ πληροφορίες ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς πηγές. Κατὰ τοὺς πρώιμους ἑλληνιστικοὺς χρόνους παρουσιάζονται καὶ τὰ πρῶτα σημαντικὰ μνημεῖα στὴν περιοχή, ἡ ὁποία ταυτίζεται μὲ τὴν ἀρχαία Τριφυλλία τῆς Μολοσσίδος. Ἐδῶ ἦταν τὰ CASTRA PYRRHI, τὸ στρατόπεδο τοῦ Μεγάλου Πύρρου. Σπουδαῖα λείψανα σώζονται στὸ Καστράκι καὶ ἀλλοῦ.

Οἱ ρωμαϊκοὶ καὶ οἱ βυζαντινοὶ χρόνοι τοῦ τόπου μένουν σκοτεινοί,



καθὼς δὲν διαφωτίζονται ἀρκετὰ ἀπὸ ἱστορικὲς μαρτυρίες καὶ τὰ σωζόμενα λείψανα μνημείων δὲν ἔχουν ἐρευνηθεῖ. Ἀλλὰ μετὰ τὰ πρῶτα ἑκατὸ περίπου χρόνια τῆς τουρκοκρατίας ἡ περιοχὴ ζεῖ μιὰ ἀναγέννηση καὶ πραγματοποιεῖ ἀξιοσπούδαστη ἱστορικὴ πορεία μὲ τὰ λάβαρα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, τὶς ἐκκλησίες της καὶ τὰ μοναστήρια στὴν πρώτη γραμμή. Κάθε ξεσηκωμὸ ἀκολουθοῦσε καταστροφὴ καὶ ἐρήμωση. Ὁλόκληρες πολιτεῖες καὶ χωριὰ ἀφανίστηκαν, ὅπως τὸ Ρευνίκο παρὰ τὴν Ἀρίστη καὶ τὸν Ἅγιο Μηνά, καὶ βορειότερα τὸ Καστράκι, ἡ Συκιά, ἡ Νιαούστα (στὰ Καλύβια τῆς Γλυτονιαύστας) κ.ἀ. Ἀπὸ τοὺς οἰκισμοὺς αὐτοὺς ἐμειναν μόνον ἐκκλησιὲς καὶ Μοναστήρια καὶ οἱ ἐρειπώνες τῶν οἰκημάτων.

Ἀπὸ τὰ Μοναστήρια ξεχωρίζει ἡ Μονὴ τῆς Παναγίας Σπηλαιώτισσας τῆς Ἀρίστης, ἡ ὁποία, μὲ ὁπλα τὸ Χριστιανισμὸ καὶ τὴν Ἑλληνομάθεια, ἔδωσε ὡς τὸ τέλος νικηφόρο μάχη γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ σ' αὐτὴν τὴν πανάρχαια κοιτίδα του. Εἶναι δραματικὴ ἡ ἱστορία τῶν ἀγώνων τῆς Μονῆς καὶ τῆς Κοινότητος Ἀρίστης γιὰ τὴν ἐπιβίωση.

Εὐτυχῶς διατηρήθηκαν σημαντικὲς μαρτυρίες ἀμεσες καὶ ἄλλες ἐμμεσες στὸ πρωτότυπο ἢ σὲ ἀντίγραφα, ποὺ διέσωσε ἡ πρόνοια τοῦ ἀείμνηστου δικηγόρου Ἰωάννου Πέτσα. Ἀπὸ τὰ ντοκουμέντα αὐτὰ πληροφορούμαστε γιὰ τὴν ἵδρυση τῆς Μονῆς, γιὰ τὴν ἐξαγορὰ τσιφλικιῶν τουρκαλβανῶν μπέηδων, ποὺ εἶχαν ἁρπάξει τὸν τόπο μὲ τὴ βία παλαιότερα, καὶ γιὰ τὸ ἀξιοθαύμαστο Ἑλληνοχριστιανικὸ ἔργο τῆς Μονῆς, ποὺ συντελεῖται μὲ τὴν συμπαράσταση τῶν προεστῶν τῆς Ἀρίστης. Ἡ Μονὴ τῆς Ἀρίστης συντηρεῖ τὴ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ παιδεία πληρώνοντας δασκάλους στὰ γύρω χωριά.

Σωζόμενες μαρτυρίες διαφωτίζουν ἐπίσης τὴν κοινοτικὴ ζωὴ τῆς Ἀρίστης μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὰ Σχολεῖα της, ὅπου ἐδίδαξαν προσωπικότητες ὅπως ὁ Ἀθαν. Ψαλίδας καὶ ὁ

οἱ ἀνταγωνισμοὶ μεταξὺ τῶν χωριῶν γιὰ ὑλικὰ συμφέροντα, ἀλλὰ οἱ διαφορὲς κατὰ κανόνα λύνονταν μὲ τὴ διαιτησία καὶ τὴν παρέμβαση τῆς Μητροπόλεως ἢ τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ζαγοριοῦ.

Ἡ Κοινωνία τῶν χωριῶν τοῦ Δυτικοῦ Ζαγοριοῦ κρατιέται σὲ ὑψηλὸ ἐπίπεδο καὶ ἀπὸ τὴν καρτερικὴ Ζαγορίσια γυναίκα. Τὸ βιβλίο ἀφιερώνεται ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς: «Στὴν καρτερικὴ Ζαγορίσια μάνα, ποὺ ἦταν ὁ στύλος τοῦ σπιτιοῦ καὶ κόρφος γιὰ τὴν οἰκογένεια». Οἱ ἄνδρες ἀλλωστε ἐλειπαν στὰ ξένα καὶ φυσικὰ ὑπάρχουν κεφάλαια γιὰ τὴν ξενητιά. Ὁ καθηγητὴς Φ. Πέτσας τὸ σχετικὸ μὲ τὴν ξενητιὰ κεφάλαιο, τὸ τελευταῖο τοῦ Α' Μέρους, τὸ πραγματεύεται «ἀπὸ πεζὴ σκοπιὰ» μὲ τὸ φῶς τῶν σωζομένων μαρτυριῶν, ποὺ διατηροῦν δραματικὲς λεπτομέρειες. Ἕνας χάρτης τῆς Βαλκανικῆς δείχνει τὴ διασπορὰ τῶν Ἀριστινῶν σὲ τόπους πάνω στὸ δρομολόγιο τοῦ Ρόβα ὡς τὴ Βλαχία. Ἐξάλλου δημοσιεύεται οἰκογενειακὸ δέντρο τῆς οἰκογένειας Ἰ. Πέτσα ποὺ ἁπλώθηκε στὶς πέντε ἠπείρους κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνες.

Ὁ Γιάννης Σαραλῆς ἀπὸ τὴν πλευρὰ του ἀσχολεῖται εἰδικότερα μὲ τὴν Ἀρίστη. Περιγράφει τὴν κοινοτικὴ περιοχὴ της καὶ δίνει πληροφορίες γιὰ τὸν πληθυσμὸ καὶ τὴ σύνθεσή του κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες μὲ βάση τὶς σωζόμενες μαρτυρίες. Σκιαγραφεῖ τὴν πατριαρχικὴ σύνθεση τῆς οἰκογένειας. Μιλεῖ γιὰ τὰ ἐπαγγέλματα καὶ τὴ ζωὴ γενικὰ τῶν κατοίκων. Οἱ περισσότεροι ἄντρες εἶναι ἔμποροι καὶ ἐπαγγελματίες στὴν ξενητιά. Ἀπὸ τὸν ἀνδρικὸ πληθυσμὸ τοῦ χωριοῦ στοὺς ἐπίμονους καταλόγους ἀναφέρονται ὡς γεωργοὶ μόνον τρεῖς! Περισσότεροι εἶναι οἱ κτηνοτρόφοι, οἱ τσελιγκάδες. Ἀλλὰ καὶ τὴ γεωργία καὶ τὴν κτηνοτροφία τῶν οἰκοσίτων ἀσκοῦσε πιὸ πολὺ οἱ γυναῖκες μὲ τὴ βοήθεια τῶν παιδιῶν, ποὺ δὲν ἐφυγαν ἀκόμα στὰ ξένα.

Τὰ κοινοτικὰ θέσμια εἶναι ἰδιάτερα ἀξιοσπούδαστα, γιατὶ ἡ Ἀρίστη κυρίως, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα τσιφλικοχώρια τῆς περιοχῆς, εἶναι παράδειγμα Ζαγορίσιας κοινοτικῆς ζωῆς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ κοινοτική, ἡ οἰκογενειακὴ καὶ ἡ κοινωνικὴ ζωή, μάλιστα ἡ Ἐκπαίδευσις καὶ τὰ Σχολεῖα, εἶναι σὲ περιποίηση, ποὺ δὲ γνώρισαν ἴσως ἀκόμη πολλὰ χωριὰ στὴν Ἑλλάδα. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀκμῆς τῶν Σχολείων τῆς Ἀρίστης εἶναι αὐτὸ ποὺ σημείωσε ὁ Φρίξος Τζιόβας, ὅταν ἔγραφε ὅτι «ἡ Ἀρίστη ἔχει τοὺς περισσότερους συγγραφεῖς καὶ ξεπέρασε ὅλα τὰ χωριὰ τοῦ Ζαγορίου σὲ πνευματικότητα».

Οἱ κατάλογοι τῶν συγγραφέων μὲ τὰ δημοσιεύματά τους, τῶν εὐεργετῶν μὲ τὶς δωρεές τους, τῶν προεστῶν μὲ τὴ σκιαγραφία τους, δίνουν τὴν ἐπάξια ἀναγνώριση στὰ ἐκλεκτὰ τέκνα τῆς Ἀρίστης.

Ἀκολουθοῦν κεφάλαια ἀπὸ τὴ λαογραφία τῆς περιοχῆς: ἡ ξενητιά, τὰ ἑορταστικὰ καὶ ἄλλα ἔθιμα, τὰ δημοτικὰ τραγούδια, οἱ χοροὶ καὶ οἱ ἐνδυμασίες. Συνοδεύονται ἀπὸ ἀφθονες εἰκόνες ποὺ ζωντανεύουν τὴν ὡραία παραδοσιακὴ Ζαγορίσια φορεσιά.

Τὸ θαυμάσιο βιβλίο περιλαμβάνει τὴ συμμετοχὴ τέκνων τῆς Ἀρίστης στὸν Α' Παγκόσμιο Πόλεμο καὶ κλείνει μὲ τὴ συμβολὴ της στὸν Πόλεμο τοῦ 1940—41, κατὰ τὸν ὁποῖο τὰ ὑψώματα τῆς Ἀρίστης καὶ τὸ Καλπάκι ἀναχαίτισαν τὸν εἰσβολέα μὲ οὐσιαστικὴ συμμετοχὴ τῶν στρατευμένων καὶ ἀστράτευτων κατοίκων καὶ τῶν δύο φύλων κάθε ἡλικίας. Ἡ Ἀρίστη βρισκόταν 18 ὥρες ἀνάμεσα στὴν ἀμυντικὴ γραμμὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ στοὺς ἐπιτιθέμενους Ἰταλούς. Ἐκεῖ συγκρατήθηκε ὁ ἐχθρὸς καὶ αὐτὸ μένει αἰώνιος τίτλος τιμῆς.

Τὸ «Ἀρίστη καὶ Δυτικὸ Ζαγόρι» ἔτσι ξεπερνάει τὰ ὅρια ἑνὸς τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ γίνεται βιβλίο ἀξιοσπούδαστο γιὰ κάθε Ἕλληνα γενικότερα. Ἡ «Ἕνωση Ἀρίστης - Βίκου» εἶναι ἄξια συγχαρητηρίων γιὰ τὴν προσφορά της αὐτή.

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ ΚΑΠΕΣΟΒΟΥ
ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΛΥΚΟΝΙΤΖΑΙΝΑΣ

Ἕνα πουλὶ μαῦρο πουλὶ πέρασε ἀπὸ Γραβίστα
Μοιρολογοῦσε κι ἔλεγε ἀπάνω σὲ κυρῶνα
Δὲν ἔκρωζε σὰν κόρακας σὰν ἄνθρωπος μιλοῦσε
— Ἀκοῦστε χῶρες καὶ χωριὰ κλησιὲς κὶ μοναστήρια
Φριχτὸ κακὸ ποὺ ἔγινε ἀπὸ ἔρημο χωριὸ μας
Στὴ μέση ἀπὸ Καπέσοβο στοῦ Γιοργ—Χαντζῆ τὸ σπίτι
Πέθαν' ἡ Λυκονιτζαίνα τοῦ Κωσταντῆ ἡ γυναίκα.
Πικρὸ φαρμάκι τῆς ὀχιᾶς καὶ ἴτης μονομερίδας
Τὴν πότισαν ἡ πεθερὰ κι ἡ ἰσόβια ἡ ἀνταραδέρφη.
— Ἔλα νύφη μ νὰ φᾶς φαΐ νὰ φύγῃς γιὰ ταμπέλι.
Νὰ πᾶς τοῦ Κώστα τὴν ταΐ τὸν ἔργο γιὰ νὰ θγάλῃ.
Ἀπλώθ' ἡ νύφη μιὰ χαψιὰ κι' ὕστερα δευτερώνει,
λιγοθυμιὰ τὴν ἔπιασε πέφτει ἐξερῆ ἀπὸ χῶμα.
— Νερὸ γλυκέ μου πεθερὲ νερὸ θὰ ξεψυχήσω
— Νερὸ δὲν ἔχ' ὁ μασταπᾶς; δὲν ἔχει κι ἡ βαρέλα;
Στὴ Βρυσοπούλα ἔτρεξε νερὸ νὰ πάρῃ νὰ φέρῃ
— Νερὸ μωρὲς γειτόνισσες τὸν Κωσταντῆ φωνάξτε
ναρθῇ γρηγρὰ ναρθῇ κοντὰ τῆς θγαίνει ἡ ψυχούλα.
Ὁ πεθερὸς τὴν πρόλαβε νερὸ νὰ τὴν ποτίσῃ
κι' ὁ Κωσταντῆς δὲν πρόλαβε τὴν θρῆκε πεθαμένη,
θγάζει μαχαίρι δίκοπο τὸ χώνει ἰστὴν καρδιά του.
Τοὺς πῆραν καὶ τοὺς θάψανε μαζὶ σ' ἕνα κιθούρι.
Κι' ἡ πεθερὰ μετάνοιωσε, ἀπ' τὸ χαμὸ τοῦ γιοῦ της
ρίχνει θηλειὰ στὸν ὄβορο πελεύνει τὴ ζωή της.

****

● Τὸ γεγονὸς αὐτὸ τὸ ἀναφέρει ἡ παράδοση νὰ ἔγινε στὸν 17ο αἰῶνα. Δὲν σώζεται τὸ σπίτι οὔτε καμιὰ νεώτερη λεπτομέρεια.

— ● * ● —

Η ΣΚΥΛΑ ΠΕΘΕΡΑ

Πέρα στὸν πέρα μαχαλὰ στῆς Ρούσανας τὸ σπίτι
Ἦταν μιὰ σκύλα πεθερὰ μιὰ Εὔα συνεφάδα
εἶχαν μιὰ νύφη ὁμορφη τοῦ Γιάννου τὴ Γυναῖκα
Κι' ὁ Σιούμπασης τὴν ζήλεψε θέλει νὰ τὴν παντήξῃ.
— Χάλια φλωράκια ἔταξε ἕνα πουγκὶ γιομάτο.
— Δῶμου τὴ νύφη μιὰ βραδυὰ κι' ὅλα δικά σου θἄναι
Κι' ἡ συνεφάδα ἡ πονηρὴ ἑτοίμαζε τὸ σπίτι
Τάχα πὼς φτιάν ὁ Γιάννος της ἔρχεται ὁ καλός της
— Γιὰ λούσου νύφη μ κι' ἄλλαξε κι βάλε τὰ καλά σου
Βράδυ θὰ νἄρ' ὁ Γιάννος σου θὰ νάρθῃ ὁ καλός σου
Σὰ Γιάνναινα γιομάτασε καὶ στὴ Ντοβρὰ θεπνάει
καὶ στὰ βαθειὰ μεσάνυχτα θαρθῇ στὴν ἀγκαλιά σου
Βασιλικὸς ἐβούρισε στὸ πέρα μαχαλά
Λούσακ χτενίσακ κι' ἄλλαξε ἔβαλε τὰ καλά της
Καὶ μὲ χαρὰ τὸν καρτερεῖ καὶ τὸν ἀπατιχαίνει
Κι' αὐτοῦ μεσ' τὰ μικάνυχτα δυὸ ὧρες πρὶν νὰ φέξῃ
ἔτριξ' ἡ πόρτα τοῦ νοντᾶ πιτάχτι ἀπὸ τὸ στρῶμα
τὴν ἀγκαλιὰ της ἄνοιξε τὸν φίλησε στὸ στόμα
— Γιάννομ πού τάβρες τάριατα κι αὐτὰ τ' ἀσημοκούμπια;
— Ἐγὼ δὲν εἶμ' ὁ Γιάννος Σου κι' ὁ ἄνθρας ὁ δικός σου
— ἐγὼ εἶμ' ὁ Τοῦρκος Σούμπεσης σ' ὅλο τὸ Βελαέτι
Σὰν ἀλαφίνα ἔφυγε ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ του
φιλὶ φωνοῦλα ἔβαλε ὅση κι' ἄν ἡμποροῦσε.
Ἀκοῦστε χῶρες καὶ χωριὰ ἀκοῦστε ἀρχοντάδες
ἡ πεθερὰ μὲ πρόδωσε κι' εὖα ἡ συνεφάδα
Γιὰ τὰ φλουριὰ μὲ πούλησαν στοῦ Σούμπαση τὰ χέρια.

****

● Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀναφέρει ἡ παράδοση τοῦ χωριοῦ μας ἔγινε πρὶν τὸ 1800. Τὸ σπίτι ποὺ ἔγινε σώζεται ὁλόκληρο. Εἶναι «τὸ

Τὸ τάβλι

Γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ Καπεσόβου, ὁ Στρατηγὸς Γιάννης Βογιᾶς. Ἀπὸ τὴν Κέρκυρα ὁ φίλος του Περικλῆς Μπογδάνος. Φίλοι ἀπὸ παλαιά. Δυναποί καὶ οἱ δύο ἀγωνισταὶ ἰστὸ τάβλι. Γνωρίστηκαν τὸ 1937, καὶ ἡ φιλία τους στενή, κράτησε μέχρι τὸ θάνατό τους. Σκληροὶ μονομάχοι τοῦ ταβλιοῦ, προκαλούσαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο σὲ σκληρὲς... μονομαχίες.

Πότε ὁ Γιάννης ταξίδευε στὴν Κέρκυρα γιὰ τὸν καθιερωμένο ἀγώνα, ποὺ ἀπὸ τὰ νιάτα τους συνέχιζαν, πότε ὁ Περικλῆς ἔρχονταν στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ πάρῃ τὸ ...αἷμα πίσω σὰν ἔχανε στό... γήπεδό του. Καὶ ὁ ἀγώνας χρόνια συνεχίζονταν. Νὰ πὼς μᾶς περιγράφει ὁ Περικλῆς τοὺς Τιτάνους στὸ τάβλι τους ἀγῶνας.

ΤΟ ΚΥΠΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΤΑΒΛΙΟΥ (14-6-50)

Ὁ Βογιᾶς τοῦ ταβλέου κυπελλὸν ἐπιθυμῶν,
καὶ ἔχων τοῦτο κατὰ φρένας ἄλλὰ καὶ κατὰ θυμὸν
μετεπέμψατο ἐκ Κερκύρας ταβλιστὴν τὸν Ἡρακλέα
Καὶ ἐν καφενεῖ «Νέῳ» ἔνθα καὶ ἡ νεολαία
Ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν φίλων καὶ πληθύρας θεατῶν
Ἤρξατο ὁ Τοῦ ταβλέου ὁ σκληράτατος ἀγῶν...
Ὁ Βογιᾶς τοσοῦτον ἦτο δέδαιος περὶ τῆς νίκης...
Ὥστε ἤρξατο κομπάζων ὥσπερ Ὀλυμπιονίκης!!
Θεωρῶν πολὺ δεδαίαν τοῦ κυπέλλου κατοχήν
Ἐπειδὴ παιγνίδι ἕνα κέρδισε εἰς τὴν ἀρχήν
Πλὴν ὑποτιμῶν μεγάλως τὸν ἀντίπαλον ὁ τάλας
Ἐμειναν κοινῶς ὡς λέγουν καὶ χυδαίως Μπουκάλας
Καὶ τὸ κυπέλλον ἀπέκτη αἰωνίως ἀπ' αὐτοῦ
Καὶ ἀπώλεσε τὸν τάβλον τοῦ Μεγάλου Ταβλιστοῦ
Φίλτατέ μου Ἰωάννη μὴ ποσῶς μελαγχολήσῃς
Κάλεσε τὸν Ἡρακλέα νὰ σοῦ κάμῃ προπονήσεις

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ ΚΑΙ... ΠΡΟΣΚΑΛΗΣΙΣ (3-7-50)

Ἀγαπητέ μου Στρατηγέ, θάχῃς σκληρὰ τὴν ράχη
Γιὰ νὰ ζητᾶς ταβλόξυλο κι' εἰς ἄλλην Νέαν Μάχην
Δύο φορὲς νικήθηκες κι' ἐγὼ μονάχα μία
Κι' αὐτήνε ὄχι δέδαια ἀπὸ ἀδυναμία.
Τὴν προσκλησίν σου δέχομαι ὦ ἕνα Μάτς γενναῖον
Εἰς τὸ γραφεῖόν μου γιὰ σὲ τὸ Κεφαλεῖον «ΝΕΟΝ»
Παρασκευάσθητι λοιπὸν καλῶς καὶ προπονήσου
Σὸ μάτς αὐτὸ ὡς ταβλιστοῦ παιδεσκὰ ἡ τιμή σου
Σὰν γεναιόφρων μαχητὴς σ' εὐχαριστῶ νὰ κερδίσῃς
Καὶ τὴν παλιά τὴ φήμη σου νὰ ἀποκαταστήσῃς
Μὰ ἂν τυχὸν καὶ νικηθῇς Γιάννη μου χαλασοιδρὸς
Φοβοῦμαι μήπως πικραθῇς καὶ κάμῃς χαραχτήρ
ὅπότε ἀλλοίμονό μου
Θὰ πάρω ἕνα φίλο μου γενναῖο ἀπὸ κοντά μου.

Η ΝΙΚΗ (12-7-50)

Χαῖρε Βογιᾶ ἀνέκτησες τὸ Κύπελλο καὶ πάλι
Καὶ ποὺ τοῦ φθόνου Ἥρακλῆ τοὺδωκες στὸ κεφάλι
Ἐσὺ ἐπῆρες τέσσερα κι' αὐτὸς μονάχα ἕνα!
Κι' ἔγεμε τὸ μοῦτρα του γι' αὐτὸ πολὺ κατεβασμένα
Τόσο πού ἀμφιβάλλομεν ἂν πλέον θὰ τολμήσῃ
Τὸν Ἰωάννην ταβλιστὴν γιὰ ἀντιμετώπισιν
Ὁ Γιάννης πιὰ ὡς νικητὴς παντοῦ θὲ νὰ ποζάρῃ
Κι' εὐγνωμοσύνη θὰ χρωστᾶ ἀπὸ τυχερὸ του ζάρι
● Καὶ ὁ ἀγώνας αὐτὸς ἀνάμεσα στοὺς δύο φίλους, συνεχίσθηκε μέχρι ὅτου ἕνας ἄλλος ταβλιστής, ὁ χάρος τοὺς ἐπῆρε.

ΒΑΣ. ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

σπίτι τῆς Εὐγενίσσας. Ἀπὸ τότε θεωρήθηκε δύσκολο γιατὶ «ὅσοι ἔκατσαν σ' αὐτὸ δὲν ἔκαναν προκοπή».

Κ. ΒΑΡΖΩΚΑΣ

5. ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

Πολλὰ κι' ἀσωτα εἶναι τὰ δικά μας. Καὶ στοχάζεσαι ἀπὸ πού νὰ ἀρχίσεις καὶ πού νὰ τελειώσεις. Θὰ σημειώνουμε. Θὰ λέμε καὶ θὰ φκιάχνουμε ὅμως ὅσα μπορούμε.

Καλοκαίρι. Γεμάτα ἀπὸ κόσμο τὰ χωριὰ μας. Ἀναβίωση. Εὐτυχία. Ἀνοιχτὰ τὰ σπίτια μας. Ζωή!

Γνωριμία πρώτη ἔγινε Νομάρχη καὶ Κοινοταρχῶν καὶ ἐπιτόπιες ἐπισκέψεις. Εἶδε νάναι ὠφέλιμες καὶ γόνιμες καὶ καλοπροαίρετοι Πρόεδροι καὶ Κοινοτικοὶ Ὑπάλληλοι.

Χέρια πολλὰ στὰ χωριὰ τώρα καὶ γνῶμες. Μακάρι νὰ κινηθοῦν γιὰ ἔργα νοικοκυρωσύνης, ἐξωραϊσμοῦ καὶ εὐπρέπειας τῶν Κοινοτικῶν χώρων, δρόμων, μονοπατιῶν κ.λ.π. συνδυασμένα μὲ μηνύματα ἀγάπης καὶ συμφιλίωσης καταπολέμησης τοῦ ἀναχρονιστικοῦ πνεύματος τῆς μισαλλοδοξίας.

Ἐκδηλώσεις πολιτισμοῦ μ' ἀφορμὴ τὰ πανηγύρια, ποὺ νὰ διαμορφωθοῦν σὲ μικρὰ ὀργανωμένα «Φεστιβάλ» ἀς τὰ πούμε χωρὶς τὰ ἐκκωφαντικὰ μεγάφωνα. Μὲ τούς σύγχρονους παληοὺς χορούς χωρὶς σπασίματα μεθύσια κι ἀηδίες πού ὑποβαθμίζουν τὴν προέλευσή μας, τὶς προθέσεις μας. Μ' ἀδελφωσύνη καὶ μὲ προοπτικὲς ἐκλογῆς καλῶν καὶ ἀξιων ἀρχόντων καὶ κολασμὸ τῶν ὁσων ἐξακολουθητικὰ βουλεύονται τὸ ἀναχρονιστικὸ καὶ τὸ κακό. Κήρυκες τοῦ καλοῦ κοντὰ στὶς εὐλογίες καὶ τῶν Ἁγίων ποὺ πολλοὶ τῶν κατοίκων τοῦ Ζαγορίου συσπειρώνονται γύρω τους ἐνεργώντας ἐρᾶνους γιὰ τὴ διατήρηση τῶν ναῶν των τὸν στολισμόν των, τὴν φύλαξη καὶ τὴν ἀνεύρεση τῶν εἰκόνων ποὺ κλάπηκαν.

Ἐσωτερικὸ μικροτουρισμό. Γνωριμίες ἀγάπης μὲ ἐκθέσεις φωτογραφιῶν, βιβλίων, ποὺ γίνανε, ἀλλὰ καὶ μὲ ἔργα τέχνης τῶν ὀργανισμῶν καὶ τῶν σχολῶν πού ἐπιδοτοῦνται ἀπὸ κρατικὰ κονδύλια καὶ παροχὲς κληροδοτημάτων καὶ ἰδιώτες!

Μὲ ἀνοιγμα καὶ ζωντάνεμα τῶν μοναστηριῶν καὶ εὐπρεπὴ ἐμφάνιση τῶν παπάδων καὶ τῶν μοναχῶν ἀλλὰ καὶ μὲ φιλόξενη ὀργάνωσή των. Νὰ βρίσκεται κάποιος φύλακας ἢ ξεναγὸς καὶ νὰ προσφέρει ἕνα λουκούμι, γλυκό, ἕνα καφέ, ἀλλὰ καὶ ἕνα ἀναμνηστικὸ μικρὸ ἢ μεγάλο ἔργο χειροποίητο - τέχνης Ζαγορίσιας καὶ πολιτισμού, πού τόσο παραληρίζοντας τὸν διαφημίζουμε!

Νοοτροπίας ἀλλαγή! Τὸ ἐπαναπατριστικὸ Ἀγροτικὸ Μήνυμα ἀς γίνει σύνθημα καὶ σκοπὸς καὶ οἱ φοιτητὲς τῶν περιοδικῶν σχολείων καὶ σεμιναρίων καθώς καὶ οἱ ἀνταποκριτὲς ὅλων τῶν Ἠπειρωτικῶν καὶ Ζαγορησιακῶν ἐφημερίδων ἀς βρεθοῦν κοντὰ στὸ μόνιμο ἢ προσωρινὰ διαμένοντα στὰ χωριὰ μας πατριῶτη, ἀς συζητήσει καλόβουλα γιὰ τὰ ζητήματά του καὶ τὰ προβλήματά του ἀναζητώντας λύσεις.

Βιβλία γράφτηκαν. Διατριβές. Εἰσηγήσεις περισπούδαστες. Καμμιὰ ἐφαρμογὴ γιατί ἡ πράσινη τσόχα— μαγεύτρα— πέρνει μερίδιο ἀπὸ τὴν προσπάθεια διαφθορᾶς ἠθους καὶ χαρακτῆρα.

Δασκάλοι, Γεωπόνοι, Γιατροί, Διοικητικοὶ ὑπάλληλοι δὲν ἀφήνουν τὴ ζεστὴ καὶ τώρα τὸ καλοκαίρι ἀκόμα καρέκλα τους καὶ νὰ βγοὺν κοντὰ στὸν ἀγρότη, ὁπως σ' ἄλλες χῶρες καὶ δικούς μας ἀκόμα τόπους.

Παίνεμα ἀξίζει σ' αὐτούς ποὺ γράφουν καὶ λένε.

Ἡ δάφνη ὅμως ἀξίζει σὲ κείνους πού παλεύουν καὶ νικοῦν. Τὰ λόγια χωρὶς ἔργα, εἶναι θάνατος καὶ γιὰ νὰ τὸν ἀποφύγουμε ἂς καταπιαστοῦμε μὲ δουλειές. Μὲ ἔργα. Μικρὰ ἢ μεγάλα. Ἀτομικά, Συνεταιριστικά, Κοινοτικά. Πολλοὶ οἱ ἀρρωστοι τομεῖς. Ἂς τοὺς γιατρέψουμε μὲ αἴσθημα εὐθύνης, προσφορᾶς καὶ θυσίας. Ἐμεῖς εἴμαστε τὸ Κράτος! Φτάνει γιὰ τώρα. Ἄλλοτε ἀλλά!

Κ. Κράλιος
15-7-82

Σ.Ε.: Παράκληση τοῦ τυπογράφου γιὰ καθαρογραμμένο κείμενο.

γράμματα ἀναγνωστῶν

Πρὸς "Τὸ Ζαγόρι μας" Ἰωάννινα

Προβλήματα Δυτικοῦ Ζαγορίου

Τὰ ἱστορικὰ χωριὰ τοὺ Δυτ. Ζαγορίου μὲ τὰ ἀρχοντικὰ σπίτια τους, τὶς καλλιμάρμαδες βρύσες καὶ τὶς λαϊκὲς ἀρχιτεκτονικὲς καὶ παραδοσιακὲς ἐκκλησιές τους, πού χρονιὰ μὲ τὴ χρονιὰ φθίνουν καὶ κοντεύουν νὰ ἀφανιστοῦν, περιμένουν μὲ πολὺ λαχτάρα τὰ καλοκαίρια τούς συμπατριώτες τους πού ζοῦνε στὴ διασπορὰ νὰ συγκεντρωθοῦν στὸ χωριὸ καὶ νὰ ἀνοίξουν π' ἀρχοντικά τους γιὰ νὰ σταθοῦν λίγον καιρὸ στὴν ἐστία τῶν προγόνων τους καὶ νὰ δώσουν λίγη ζωὴ καὶ ὁμορφιὰ στὸν τόπο. Τὰ χωριὰ αὐτὰ ἀντιμετωπίζουν ἕνα πολὺ σκληρὸ πρόβλημα. Ὀξύτατο, τὸ πρόβλημα τῆς ὑδρεύσεως.

Ἀπὸ τὰ παληὰ χρόνια τὰ καλοκαίρια, ἀνάλογα μὲ τὶς καιρικὲς συνθήκες, παρουσιαζόταν τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἄλλοτε ὀξὺ καὶ ἀλλοτε ἠπιώτερο. Καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Κοινοτήτων αὐτῶν μὲ δεξαμενὲς ἀτομικὲς καὶ κοινοτικὲς φρόντιζαν, μὲ πολὺ δυσκολία φυσικά, νὰ βολεύονται κι' αὐτοὶ καὶ τὰ ζῶα τους καὶ νὰ κρατοῦν καὶ τὸ ἀνώτερο πολιτιστικὸ ἐπίπεδο ποὺ εἶχαν. Ἦταν χρονιὲς ποὺ κουβαλούσαν νερὸ ἀπὸ τὸ Βοϊδομμάτη καὶ τὸν Καλαμᾶ, ὧρες μακρυὰ καὶ περιόριζαν τὴ χρήση του στὸ ἐλάχιστο.

Τώρα ὅμως ἔχουν τὴν ἀξίωση νὰ ἔχουν νερὸ ἀφοῦ γίνεται. Ἤρθε καιρὸς μὲ τὴν τεχνικὴ πρόοδο καὶ τὶς ἐπιστήμης τὸ ἀνέβασμα νὰ πληροφορηθοῦν κάτι ποὺ δὲν τὸ περίμεναν. Πληροφορήθηκαν πὼς ὑπάρχει στὰ σπλάχνα τοὺ τόπου των ὁ θησαυρός, ὁ μεγάλος, πού τοὺς ἔλειπε καὶ πού ἡ ἐλλειψή του τοὺς καθιστοῦσε τὴ ζωὴ ἐφιαλτική. Πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἀπεκαλύφθη, ὕστερα ἀπὸ ἔρευνα ὑδρολογική ὅτι στὶς κοιλάδες τοὺ Δυτικοῦ Ζαγορίου, σὲ μικρὸ μάλιστα βάθος ὑπάρχει ἄφθονο καὶ ἐκλεκτὸ πόσιμο νερό, τὸ ὁποῖο μπορεῖ μὲ τὰ σημερινὰ τεχνικὰ μέσα νὰ ἀντληθεῖ καὶ νὰ δοθεῖ στὴν κατανάλωση καὶ νὰ ἐπαρκέση γιὰ ὑδρευση τῶν ἀνθρώπων, γιὰ πάτισμα τῶν ζώων καὶ ἴσως καὶ γιὰ μερικὴ ἀρδευση. Ὑπάρχουν πλούσια βοσκοτόπια καὶ γόνιμες ἀγροτικὲς περιοχὲς ἀν γίνουν καὶ λίγο ποτιστικές.

Χαρὰς εὐαγγέλια τότε. Τὸ μεγάλο πρόβλημα τῆς ὑδρεύσεως θὰ ἐλύετο καὶ τὸ βιοτικὸ καὶ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο τῆς ζωῆς των θὰ ἐβελτιώνετο. Μεγάλο ἀγαθό. Δέκα χωριὰ τοὺ Δυτικοῦ Ζαγορίου μὲ σύσταση καὶ ἐγκριση τοὺ κ. Νομάρχου Ἰωαννίνων συνέπηξαν σύνδεσμο ὑδρεύσεως καὶ ὁραματίστηκαν τὴν καλωσύνη σὶ γουρη. Ὑδρολόγοι ἐρευνητές. Μελέτες. Ἐναρξη ἔργων καὶ ἐπαλήθευση προοπτικῶν ἀκολουθήθηκε. Ὁμως, χρόνια τώρα περιμένουν τὴν ἐκτέλεση τῶν ἔργων. Δὲν ὑπάρχουν πιστώσεις γιὰ τὴν Ἤπειρο. Ἐξακολουθεῖ ἡ ἀνιση μεταχείριση πού δὲν ἐλειψε ποτὲ φαίνεται.

Μπήκαμε τελευταῖα καὶ στὴν ΕΟΚ. Καὶ σύστησε κι' αὐτὴ νὰ προσεχτεῖ ἡ Ἤπειρος ἰδιαίτερα γιατί εἶναι ἡ ποιὸ ὑπανάπτυκτη περιοχὴ τῆς Ἑλλάδας καὶ ὁ Ἠπειρώτης ἔχει τὸ ποιὸ χαμηλὸ εἰσόδημα. Δὲν φαίνεται τίποτε ἀκόμα. Μά, καὶ ἡ μὲ τὴ νέα κατάσταση διατυμπανιζόμενη «ΑΛΛΑΓΗ τί ΓΙΝΕΤΑΙ;» Ὑποσχέσεις κι' αὐτὴ ὡς τώρα.

Ὑποσχέσεις γιὰ Ἐπαρχιακὴ ἀνάπτυξη, γιὰ ἀποκέντρωση, γιὰ τοπικὴ αὐτοδιοίκηση καὶ λύση τῶν προβλημάτων τῆς ὑπαίθρου, γιὰ νὰ σταματήσει ἡ παραπέρα ἐρήμωσή της. Αὐτὸ ὅμως γιὰ νὰ συμβεῖ χρειάζονται ἔργα καὶ πιστώσεις.

Καὶ διερωτώμαστε, παρακολουθώντας τὴ διάθεση τῶν πιστώσεων εἰδικὰ γιὰ τὴν Ἤπειρο: Εἶναι ὁ ἐξωραϊσμός. Κύριοι ἁρμόδιοι, καὶ τὸ πολιτιστικὸ ἀνέβασμα τῶν ἀστικῶν κέντρων, ποιὸ ἐπείγον καὶ ἀναγκαῖο πρόβλημα ἀπὸ τὴν ὑδροδότηση δέκα χωριῶν τοὺ Ζαγορίου, πού οἱ κάτοικοί των, τὴν περίοδο τοὺ καλοκαιριοὺ λένε τὸ νερὸ νεράκι; Πιστεύουμε πὼς μία σαφὴς καὶ κατηγορηματικὴ ἀπάντηση ἐπιβάλλεται νὰ δοθεῖ.

Ἔχουμε τὴ γνώμη πὼς ἡ ἔννοια τῆς λέξης ΑΛΛΑΓΗ πού ἀναφέρεται στὴν ἱεράρχηση τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων τοὺ τόπου καὶ ὑπόσχεται ἔντονα ἡ νέα Κυβέρνηση, πὼς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραμείνει λέξη κενή.

Ὁ Ἠπειρωτικὸς λαός, ὁπως καὶ ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικός, ἐντυπωσιακὰ ἔδωσε στὴ νέα κατάσταση τὴν ἐντολὴ καὶ τὴ δυνατότητα νὰ λύση τὰ ἐπείγοντα ἠπειρωτικὰ προβλήματα πού τόσο οἱ προηγούμενες καταστάσεις ἀμελοῦσαν.

Καὶ, ὑπόσχεται ἡ σημερινὴ Κυβέρνηση, νὰ ἀλλάξει τὶς παραγωγικὲς σχέσεις μὲ τὸ μπάσιμο στὴν παραγωγικὴ διαδικασία μέσα ἀπὸ τὶς Κοινότητες. Ὑπόσχεται νὰ μᾶς κάνει νὰ πάψουμε νὰ μιλᾶμε γιὰ ξεχασμένη Ἑλλάδα καὶ γιὰ προβληματικὲς περιοχές. Ὁμως τὸ πνεῦμα αὐτὸ δὲν ἐκδηλώθηκε στὴν πράξη, θὰ ξακολουθήσει ἡ ἴδια κατάσταση;

ΤΑΣΙΟΣ ΠΡΙΜΙΚΗΡΗΣ
Ἐλαφότοπος

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΠΟΜΠΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΕΩΣ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ ΑΡΓΟΠΕΘΑΙΝΕΙ

Ὅλοι διαβάσαμε τὶ ἔγραφη στὴν ἐφημερίδα μας ἐκ μέρους τοῦ κ. Βαλλιάνου τοὺ Ἰουνίου γιὰ τὰ κονιάντια τοὺ χωριοὺ του, Κάτω Πεδινά. Ὅλα καλὰ τὰ ὅσα ἐσκέφθηκε γιὰ μιὰ προσπάθεια, μιᾶς ἀναγεννήσεως τοὺ χωριοὺ του, τὸ πάν εἶναι νὰ ἐνδιαφερθοὺν οἱ ἀμεσοι, νὰ συμφωνήσουν καὶ μὲ σύστημα νὰ σταλήξουν σὲ μιὰ σωστὴ ἀποφασιστικὴ ἐνέργεια, πὼς πρέπει νὰ γίνουν αὐτά. Ὅταν ὑπάρχει θέληση γίνονται. Εἶναι γνωστὸ ὁτι στὰ ὀρεινὰ χωριὰ μας εὐδοκιμοὺν τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. π.χ. στὸ χωριό μας Ἄνω Πεδινὰ ὑπῆρχαν καὶ καρυδιὲς καὶ κερασιές. Σήμερα ἀφανίστηκαν ὁλα, γιατί ἐάν φυτευτοὺν ἀρκετὲς καρυδιὲς καὶ κερασιὲς δὲ θὰ ὠφεληθεῖ τὸ χωριὸ μας; Τὰ ἀμπέλια ποὺ ὑπῆρχαν πρὸ ἐτῶν εἶναι μακριά. Ἀπέχουν πολύ. Ἀλλὰ γύρω τοὺ χωριοὺ μας ὑπάρχει ἀρκετὸς χῶρος πρὸς φύτευση καὶ καρυδιῶν καὶ κερασιῶν καὶ γιὰ αὐτὰ πρέπει νὰ ἐνδιαφερθεῖ ἄμεσα ὁ Συλλογός μας, καὶ φυσικὰ νὰ βοηθήσουν λίγο οἱ διαμένοντες. Διερχόμενος κάποτε πηγαίνοντας γιὰ τὸ Κολάβρυτα εἶδα ἕνα βουνὸ ὁλόκληρο μὲ κερασιές. Αὐτὸ εἶναι ἕνα ζωντανὸ παράδειγμα γιὰ μᾶς. Σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα πρὸ 50 περίπου ἐτῶν, ἐξιοπρεπὴ ἐπιστήμονα, ἀλλὰ λόγω τῆς μεγάλης ἀδιαφορίας, ἢ μᾶλλον τῆς ὑπαρχούσης διενέξεως μαζί του, γιατὶ δὲν ξέρω. Ἐγὼ δὲ ὡς ἐνδιαφερόμενος παρακολουθοὺσα τὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ τότε ἐρήμαξη τὸ ζήτημα στὸν κάλαθο τῶν ἀχρήστων. Μιὰ προσπάθεια χρειάζεται καὶ ἐπιπλέον ὅλα νὰ πάνε καλά. Τίποτε δὲν εἶναι δύσκολο καὶ τὰ χρόνια περνοὺν, ἐστω γιὰ τοὺς ἐρχομένους μετέπειτα.

Σὰς εὐχαριστῶ
Μὲ μεγάλη ἀγάπη
ΧΑΡΙΛΑΟΣ Δ. ΞΑΝΘΟΣ

Ὁ πολὺ γνωστὸς στὸν Ἠπειρωτικὸ ἰδιαίτερα χῶρο καὶ ξέχωρα ἰστὸν κόσμο τοὺ τόπου του Ι. Ν. Νικολατζῆς τὸν τελευταῖο καιρὸ καὶ σὲ συνέχεια καὶ σ' ἄλλες προηγούμενες παρουσίες του, ἀποθανάτισε τὸν τόπο αὐτὸ μ' ἕνα ἀκόμα πόνημα του, ἕνα δοκίμιο ἀνθρωπογεωγραφίας, πού τὸ τιτλοφόρησε: **ΖΑΓΟΡΙ, «Ὁ τερπνὸς κῆπος τῆς καλλιγόνου Ἠπείρου».**

Τὸ βιβλιαράκι αὐτό, πού τὸ πλαισιώνουν ἰστὸ πρῶτο του ἐξώφυλλο, καθὼς καὶ ἀπὸ πελευταῖο συμβολικὰ δυὸ ζωγραφισμένα παλιακὰ ζαγορίσια σπίτια καὶ πού ἀποτελεῖται ἀπὸ 76 σελίδες, τὸ παραχώρησε ὁ συγγραφέας του ἰστὸν «Ἐκπολιτιστικὸ Σύλλογο Βίτσας», πού τὸ χωριὸ αὐτὸ εἶναι καὶ ἡ ἰδιαίτερη γενέτειρά του, γιὰ ἔκδοση, καὶ μὲ τὴν ἐπιθυμία που πό προ'ϊόν τῶν εἰσπράξεων ἀπὸ τὴν πώληση νὰ διατεθεῖ γιὰ τὴν πραγμάτωση τῶν σκοπῶν τοὺ Συλλόγου.

Α) Δὲ θὰ ἀσχοληθοὺμε λεπτομερειακὰ μὲ τὶς ἐντυπώσεις μας πού ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ διάβασμα αὐτοὺ τοὺ βιβλίου. Γιατί αὐτὲς εἶναι δεδομένες. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐργασία πού προκαταβολικὰ ἀποφαινόμαστε ὅτι εἶναι γραμμένη ἀπὸ ἕνα φτασμένο συγγραφέα καὶ πού καὶ ἀπὸ τὰ προηγούμενα ἔργα του μᾶς ἔκανε γνωστὴ τὴν ἀξιόλογη συγγραφικὴ του δύναμη. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπαινοὺμε τὴν ταυτότητά της. Εἶναι ἕνας δοκιμασμένος ἐπιδέξιος χειριστὴς τῆς πέννας καὶ πήν κάθε ἐργασία του τὴν πιστοποιεῖ ἡ σφραγίδα τῆς τελειότητας πού τὸ ὑποδηλώνει.

Τὸ ἴδιο μποροὺμε νὰ ἰσχυρισθοὺμε, χωρὶς καὶ τὸν παραμικρότερο δισταγμὸ καὶ γιὰ τὸ σημερινὸ του δοκίμιο, πού εἶναι πλεγμένο μάλιστα καὶ μὲ τὶς συναισθηματικὲς ἐπιδράσεις του, πού βρίσκονται **φωλιασμένες** στὰ κατάβαθα τοὺ ψυχικοὺ του κόσμου.

Ὅπως κι ἀλλού, ἔτσι καὶ στὸ σημερινὸ δοκίμιό του ἔνιωσε διάφανο τὸ **βάθος** πού ξεχωρίζει στὴν ἐργασία του αὐτὴ καὶ μέσα στὸ ὁποῖο πλανιώνται καὶ πλέκονται οἱ βαθυστόχαστες σκέψεις του. Καὶ ἡ πληθωρικὴ φαντασία του μὲ τὴν ὁποία τὶς κοσμεῖ δὲν ἔχει ὅρια. Ἀνατρέχει μὲ τὶς ἐκεῖ γραφὲς του σὲ παλιότερους σκοτεινοὺς χρόνους, πάντα τὸν ταὺρο ἀπὸ τὰ κέρατα, ξεκαθαρίζει ἐκεῖ καὶ ξεχωρίζει τὴν ἱστορία καὶ τὴ ζωή, ὅπως αὐτὴ προ'υ'πῆρχε καὶ διακινιόταν, τοποθετώντας τες στὰ κανάλια τους.

Στέκει δὲ ἐκεῖ μέσα γιὰ νὰ ἐξάρει παραδόσεις καὶ γεγονότα, παρουσιάζοντάς τα σὰν ζωντανὰ παραμύθια, μὲ ὁλη τὴν ἔξαρση καὶ τὴ μυστικοπάθεια πού ἐκρυβαν μέσα τους.

Ἀπὸ τὴ Ζαγορίσια αὐτὴ πολιτεία στὴν ἐρευνά του ξεχωρίζει ὁ,τι ἀποτέλεσε **παράδοση,** γιὰ τοὺς παλιότερους καιροὺς καὶ μᾶς τὰ ἐξιστορεῖ πάντα μὲ μιὰ πρωτόγονη παρουσία.

Δὲ θὰ θέλαμε νὰ ἀλλοιώσουμε μὲ τὶς γραμμές μας πὶς καθάριες σκέψεις πού διακατεῖχαν τὸ συγγραφέα κατὰ τὴ σύλληψη καὶ τὴν παρουσίαση στὸ βιβλίο του τῶν καλόβαλτων αὐτῶν σκέψεών του, γιὰ τὶς ὁποίες μᾶς ἰδεχτεῖ κι ἀπὸ μᾶς τὰ θερμα μας συγχαρητήρια πού, σὰν χωριανός του, τὸν καμαρώνουμε γιὰ τὴν πρωτόγονη παρουσίαση τοὺ χωριοὺ μας.

Τὸ κοφτερό μυαλό του δὲ μποροὺσε νὰ ἀστοχήσει στὴ σωστὴ αὐτὴ διατύπωση τῶν σκέψεών του, πού παρουσιάζονται τόσο λαμπικαρισμένες καὶ ὄχι αἰνιγματικές.

Τίποτε λοιπὸν πέρα ἀπὸ αὐτὰ δὲ μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ διατυπώσουμε κι ἐμεῖς, πού νὰ βρίσκεται σὲ κάποια ἀντίθεση μπροστὰ στὴν εὐθυβολία πού σημάδευαν αὐτὲς οἱ σκέψεις του γιὰ τὴν κατάχτηση τοὺ στόχου τους.

Εἶναι βέβαια καὶ ἄλλοι πού στοχεύσαν στὴ διερεύνηση τῶν πτυχῶν τῆς παλιότερης ζωῆς τοὺ χωριοὺ μας καὶ σὲ πολλοὺς τομεῖς του λεπτομερειακά. Αὐτὸν τὴν προσφορὰ θὰ τὴν κρίνουν ἄλλοι. Καὶ πέρα ἀπὸ αὐτὰ ἀκράδαντη πίστη μας εἶναι πὼς δὲ θὰ πάψουν νὰ ἀσχολοὺνται μ' αὐτὸ καὶ νὰ μᾶς παρουσιάζουν καινοὺργιες ἀπόψεις τους, ὅπως συνέβηκε καὶ μὲ τὰ ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα πού γιὰ αἰῶνες γιὰ πείσμα τῆς ζωῆς πού κυλοὺσε ἀπάνω τους ἐκρυβαν τὰ μυστικά τους τόσο **ζηλοφθονα.**

Β) ΘΑ ΘΕΛΑΜΕ ΜΟΝΟ μὲ τὶς γραμμές μας αὐτὲς νὰ ἐπιπραπεῖ καὶ σὲ μᾶς, πού τυχαίνει νὰ ἔχουμε —ὅπως κάπου στὸ βιβλίο του ἀναφέρει καὶ ὁ συγγραφέας τοὺ παρόντος— κάποια συναισθηματικὴ σύνδεση μ' αὐτὸ τὸν τόπο (τὴ γενέτειρά μας τὴ Βίτσα), νὰ δείχναμε ἐδὼ τὴν προτίμησή μας καὶ σὲ μερικὲς ἄλλες ἀκόμα τοπικὲς του χωριοὺ μᾶς ἀνορατοφὲς καὶ τὶς συνακόλουθες διασαφηνίσεις τους, πού σχετίζονται μὲ τὰ ἐνδιαφέροντα τὴν ἱστορία τους προβληματισμούς καὶ τὶς σκοπιμότητες, πού ἀφοροὺν τὸ χωριὸ μας. καὶ πού καὶ ὁ «Ἐκπολιτιστικὸς Σύλλογός» του καλεῖται ἀπὸ τὸ συγγραφέα τοὺ βιβλίου τοὺ αὐτοὺ πού τοὺ τὸ **χαρίζει,** νὰ δώσει κι ἐκείνος κάποιο πετυχημένο γιὰ τὸν τόπο του **Παρών.**

Καὶ γιὰ νὰ γίνουμε σαφέστεροι:

1.- Ἐφ' ὅσο τὸ δοκίμιο αὐτὸ παραχωρήθηκε στὸν «Ἐκπολιτιστικὸ Σύλλογο Βίτσας» γιὰ ἔκδοση κλπ., πού κατὰ ἀγαθὴ συγκυρία μάλιστα φέρει τὴν προσωνυμία «Ἀλέξιος καὶ Ἀγγελικὴ Παπάζογλου», τί φυσικώτερο θὰ ἦταν ἀν μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες πληροφορίες πού δίνονται στὸ βιβλίο αὐτό, περιλαμβανόταν ἐκεῖ καὶ οἱ εὐεργέτες αὐτοὺ τοὺ χωριοὺ μας, τῶν Γιαννίνων καὶ ἀκόμα πιὸ πέρα; Καὶ πού τὸ κληροδότημα πού ἀφησαν τόσα πρόσφερε στὸν τόπο, προσφέρει καὶ θὰ προσφέρει καὶ στὸ μέλλον μὲ τὴν περιώνυμη αὐτὴ διαθήκη τους, πού θὰ ἰσχύει ἀνὰ τὸ διηνεκές;

Ὁ Σύλλογος δὲ αὐτὸς μὲ τὴν κυκλοφορία τοὺ βιβλίου θὰ κάνει βέβαια καὶ κάποια παρουσίαση τοὺ παλιότερου χωριοὺ μας, ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἐπιβαλλόμενη ἀξιοποίησή του.

Θεωροὺμε ἀναγκαῖο νὰ ὑπομνησοὺμε στὸ σημεῖο αὐτὸ τὸ ὅτι, ὅταν ἐδὼ καὶ κάμποσα χρόνια, μὲ τὴν ἵδρυση τοὺ Συλλόγου αὐτοὺ στὸ χωριό μας, μαζὶ μὲ τὴν ἀποστολὴ γιὰ τὴ βιβλιοθήκη του δύο ἀπὸ τὶς πολλὲς γιὰ τὸ χωριὸ μας συλλογὲς ποὺ συγγράψαμε τυπωμένες, πού ἀναφέρονταν στὶς παλιότερες παραδόσεις τοὺ τόπου (ἄλλες δυὸ διαφορετικὲς εἴχαμε χαρίσει καὶ στὴν Ἀδελφότητα Βίτσας στὴν Ἀθήνα), πού συνοδεύονταν καὶ μὲ μιὰ φλογισμένη ἐπιστολή μας μὲ τὴν ὁλόθερμη εὐχή γιὰ μιὰ καλὴ προκοπή του, ἐκεῖνοι τὴν ἐρριξαν σπὶς ἱστορικὲς καλένδες (!) ἀναπάντητα. Καὶ ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ βρέθηκε ὕστερα ἀπὸ καιρὸ σὲ ἀλλότρια χέρια. (Εἶμαι σὲ θέση νὰ τοὺς ἱκανοποιήσω αὐτὴ τὴν ἀπορία, ἂν τὸ θελήσουν οἱ ἰδιοί).

Καὶ λυπηθήκαμε γι αὐτὸ τότε ἀφάνταστα.

2.- Μαζὶ μὲ τὸν περιλάλητο Ἀχελῶη Ἀσλάν Πασιά, τὸ Θερμὸ τὸ Βοϊδόβδα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τόσους ἄλλους ἀκόμα πού ἐξιστοροὺνται στὸ βιβλίο καὶ πού προβάλλονταν γιὰ νὰ ἐξαρθεῖ ἡ δράση τους στὸ Ζαγορίσιο στερέωμα, ἦταν καὶ τόσοι ἄλλοι πού διεκδικοὺσαν αὐτὸ τὸ ρόλο.

Ἀναμεσά τους ὁ Δημήτρης ὁ Σάρρας, πού ἡ προσωπικότητά του ἦταν, ἰδιαίτερα γιὰ τὸν τόπο τὸ δικό μας ἕνα Σύμβολο. Καὶ καλὰ θὰ ἦταν κάτι νὰ περιλήφτει ἐκεῖ ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση του γιὰ τοὺς ἐπιγενεστέρους.

3.- Στὶς ἱστορικὲς **παραδόσεις** τοὺ τόπου, πού τόσο πλούσια κυριαρχοὺν στὶς σελίδες πού βιβλίου, θὰ μποροὺσε νὰ καταχωρισθεῖ κι ἕνας παραδοσιακὸς γάμος πού ἔγινε στὴ Βίτσα τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ τὸν ὁποῖο γάμο τὸν παρακολούθησε καὶ ὁ Διευθυντὴς τοὺ Κέντρου ἐρευνῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας κ. Δημήτριος Οἰκονομίδης, ὁ ὁποῖος τὸν κατέγραψε κιόλας στὸ περιοδικὸ τῆς Λαογραφίας.

4.- Μιὰ εὐφρημη μνεία γιὰ τὸν ἀνθρωπογεωγράφο κ. Μελέτη Θεοφίλου, γιὰ τὸ ἐνθουσιαστικὸ διάβα του ἀπὸ τὸ χωριὸ μας, στὸ ὁποῖο γιὰ δυὸ ὁλάκερα χρόνια (ὁλοχρονίς) διαχείμασε ἐκεῖ συλλέγοντας τὴν παραδοσιακὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων τοὺ χωριοὺ, γιὰ νὰ ἐναποθέσει στὴν ἐπιστημονικὴ του γιὰ τὸ πτυχίο του διατριβὴ ὁ,τι πρωτότυπο ἀπὸ αὐτὸ τὸν τόπο τρύγησε γιὰ τὸ σκοπό του. Σὲ ἕνα ἀνάτυπο δέ πού δημοσιεύτηκε στὴ Θεσσαλονίκη τὸ 1976 (Πρακτικὰ τοὺ Β' Συμποσίου Λαογραφίας πού Βορειοελλαδικοὺ χώρο) παρουσιάζει ἀρκετὰ τέτοια στιγμιότυπα ἀπὸ τὸ χωριὸ μας στὴν ἀνάπτυξη τοὺ θέματος: «Οἱ περὶ Θεοὺ καὶ διαβόλου δοξασίες καὶ ἡ μεταθανάτια πίστη στὴν Ἤπειρο».

Κάτι θὰ ἦταν, ἴσως, κι αὐτό, ἂν μνημονεύονταν.

5.- **Ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα:** Πολὺ ἐμπεριστατωμένη μᾶς παρουσιάζει ὁ συγγραφέας τὴν περιγραφὴ τῶν εὑρημάτων πού στὰ τελευταῖα χρόνια ἀνακαλύφτηκαν στὴν τοποθεσία **«Γενίτσαρη»** ἀπὸ τέρμα τῆς Πάνω Βίτσας. Μὲ τὰ εὑρήματα αὐτὰ —ὁπως μᾶς λέει κι ὁ συγγραφέας τοὺ «Ζαγορισοὺ»— ἀποθανατίζεται μιὰ παμπάλαια ἱστορία, πού ἀποδείχνονται καθοριστικὲς οἱ παλαιὲς ἀναφορὲς ρίζες της. Καὶ μόνο πού ἐμᾶς δὲ μᾶς βρίσκει σύμφωνους ὁ πλουτισμὸς μ' αὐτὰ τοὺ Ἀρχαιολογικοὺ Μουσείου Ἰωαννίνων.

Γιατὶ τὰ εὑρήματα αὐτὰ **ἀνήκουν** στὴ **φύτρα** τους, πού αὐτὴ ἔχει τὶς **ρίζες** της καὶ πού γειτονεύει μὲ τὰ ἀκραῖα πού βρίσκονται ψηλότερα σπίτια τοὺ Πάνω Μαχαλά, τῆς Πάνω δηλαδὴ Βίτσας. Στὴν κοίτη αὐτὴ γράφτηκε ἡ προ'ϊστορία αὐτοὺ τοὺ χωριοὺ καὶ δικαιωματικὰ ἀποτελεῖ ἡ ἀφετηρία αὐτὴ ἀπαράβατη κληρονομιά του.

Δὲν ἀξίζει λοιπὸν τὰ εὑρήματα αὐτὰ νὰ πάρουν κάποτε τὴν τόσο προσδιοριστικὴ τους θέση στὴν ἐξέλιξη τῆς ἱστορίας αὐτοὺ τοὺ τόπου, μὲ τὴ μεταφορά τους στὰ χώματά τους, ἐκεῖ δίπλα στὸ ἀπὸ χρονιὰ ἱδρυμένο ἀπὸ τὴν Ε.Η.Μ. λογγραφικὸ μουσεῖο, ποὺ νὰ δεχτεῖ τὸ καθετὶ πού σχετίζεται μ' αὐτὸν τὸν τόπο, καὶ πού τόσο ἀργοπόρησε —δὲν ξέρω ἐδὼ, ἂν αὐτὸ ἔγινε δικαιολογημένα ἢ ὄχι γιὰ νὰ μπεῖ σὲ λειτουργία;

Ἂς ἐπιμεληθοὺν οἱ ἁρμόδιοι γιὰ τὴν τακτοποίηση τοὺ ζητήματος αὐτοὺ μὲ τὴν ἐξασφάλιση τῶν προὑποθέσεων ἐκείνων, πού θὰ ἐπιτρέψουν μιὰ ὁμαλὴ καὶ ἀπρόσκοπτη τοὺ μουσείου αὐτοὺ λειτουργία, πού καὶ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ "ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ '82„

(τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου 'Ασπραγγέλων)

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ

7. "Οταν τινὰς κάμη τὴν διαθήκην καὶ εἶναι ὅλη ἰδιοχείρως του γραμμένη μὲ μόνην τὴν ὑπογραφὴν του καὶ χωρὶς μάρτυρας ἔχει κῦρος πλῆρες καὶ ὅταν εἶναι γραμμένη μὲ ἄλλο χέρι καὶ μὲ μόνην τὴν ὑπογραφὴν του ἔχοντας τρεῖς ἢ περισσοτέρους μάρτυρας τιμίους νὰ ἔχη παρομοίως πλῆρες ἀμετάτρεπτον κῦρος καὶ δύναμιν.

8. Δύο ἄνθρωποι ἔχοντες ἔγγραφον συμφωνητικὸν ἢ ἐξοφλητικὸν ἢ ὁμολογίαν ἢ ἕνας καὶ τρεῖς μὲ ὑπογραφάς των καὶ μὲ ἐγγράφους μάρτυρας, ἂν ἤθελεν ἀποθάνη κανεὶς ἢ ἀπὸ τοὺς ὑποσχέτας εἰς αὐτὰ τὰ ἔγγραφα ἢ ἀπὸ τοὺς μάρτυρας καὶ αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ἀποθαμένων ἤθελον μαρτυρηθῆ ἀπὸ ἄλλους ὅτι εἶναι τῶν ἰδίων ἀποθαμένων αἱ ὑπογραφαὶ αὐταὶ σὲ ἔγγραφα νὰ ἔχουν δύναμιν καὶ νὰ εἶναι ἀμετάτρεπτα.

9. "Εχοντες δύο ἄνθρωποι μεταξὺ τους διαφερομένους λογαριασμοὺς καὶ μὲ κοινὴν ἀμοιβαίαν εὐχαρίστησίν των ἐκλέξουν ἕνα ἢ δύο ἢ καὶ περισσοτέρους θεωρητάς, ἐξεταστάς, συμβιβαστὰς καὶ ἀποφασιστὰς αὐτῶν τῶν διαφερομένων λογαριασμῶν των μὲ κοινὸν συνυποσχετικὸν ἔγγραφον τῶν διαφερομένων ἡ ἀπόφασις αὐτὴ τῶν ἐκλεγμένων νὰ ἔχη κῦρος ἀμετάτρεπτον.

10. "Οταν ἕνας κάμη σιαρὲτ νταβᾶ ἐναντίον ἄλλου καὶ ἀφοῦ κρισολογηθοῦν καὶ ἀποδειχθεῖ ὅτι δὲν ἔχει κανένα δίκαιον, τότε αὐτὸς ὁ σιαρέτης νὰ πληρώνη τὸν μπουμπαριρὲ καὶ ὅλα ὅσα ἔξοδα ἤθελε κάμει ὁ παρ' αὐτοῦ ἀδόκως ἐναγόμενος καὶ μὲ περισσοτέραν ἀκόμη παιδείαν.

11. "Οσοι Ζαγορίσιοι εὑρίσκονται εἰς 'Ιωάννινα καὶ πραγματεύονται καὶ ἔχουν ἰδικὰ των ὀσπήτια ἢ ἐργασήρια εἰς ἄλλο ἀκαρέτι ἢ δὲν ἔχουν καὶ πραγματεύονται εἰς τὸ βαρόσι τῶν 'Ιωαννίνων, αὐτοὶ οἱ Ζαγορίσιοι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ μὴ πειράζονται μήτε ἀπὸ κονάκι εἰς τὰ σπίτια τους, μήτε ἀπὸ κανένα δόσιμον, τεκλίφια ἀγγαριῶν ἢ ἄλλων.

12. Ὁ ἄνθρωπος ὅπου ἤθελε διορίζεται διὰ τὴν θεώρησιν καὶ κυβέρνησιν τῶν κοινῶν τοῦ Ζαγορίου ὑποθέσεων, Βασιλικῶν, αὐθεντικῶν καὶ τοπικῶν θέλει ἐκλέγεται καὶ ἐξώνεται εἰς κάθε ἕξ μῆνας ἢ προτήτερα ἢ ὑστερότερα κατὰ τὸν 'Ιχτζὰ ἀπὸ ὅλων τῶν χωρίων τοῦ Νεχαγιὲ Ζαγορίου, τοὺς τιμιωτέρους καὶ φρονιμωτέρους μὲ κοινὴν εὐχαρίστησιν.

13. Τόσον αὐτὸς ὁ διορισμένος ἄνθρωπος διὰ τὰς κοινὰς τοῦ Βηλαετιοῦ ὑποθέσεις, καθὼς καὶ οἱ θεκύλιδες τοῦ κάθε χωρίου μαζὶ μὲ τοὺς τιμιωτέρους καὶ καλλιτέρους οἰκοκυραίους, τοὺς φρονιμωτέρους θέλουν θεωρῆ καὶ συμβιβάζη τὰς διαφερομένας ὑποθέσεις, κατὰ μέρος ἀνηκούσας εἰς τὰ ἄνωθεν Σιουρούτια.

Μερχαμετλοῦ 'Εφέντη μας

Τὰ ἄνωθεν Σιουρούτια εὑρέθησαν εἰς τοῦτο τὸ ἄκαρπον καὶ πετρῶδες Ζαγόρι μας φετικτὲν μπεροῦ καὶ μ' αὐτὰ ἐγίνετο καὶ γίνεται ἰνταρὲ ἕως τώρα καὶ οἱ κατὰ καιροὺς Βεζιράδες καὶ Σιαντζὰκ Βαλίδες τὰ ἐπικύρωσαν καὶ ἐφυλάττοντο. Τὰ ὁποῖα συνέτια καὶ μπουγιουρδιὰ μὲ τὸ νὰ εὑρίσκοντο εἰς προεστῶτα μας ἀπὸ τὴν φυγὴν τοῦ ἰδίου καὶ ἀνωμαλίαν τοῦ καιροῦ ἐχάθηκαν. Διὸ σκλαβικῶς παρακαλοῦμεν τὸ μερχαμετλίτικον ὕψος σας νὰ κάμη ἰναέτι μὲ τὴν ἐπικύρωσίν των.

1828 τῇ 7 Μαρτίου. 'Ιωάννινα

Οἱ σκλάβοι σου

κάτοικοι τῶν χωρίων τοῦ Νεχαγιὲ Ζαγορίου

'Αθανάσιος Στούμης — Γεώργ. Δ. Τζαούσης — Σωτήρ. Χριστοδούλου — Πασχάλης Σαντάβαρος — Νικ. Γ. Πισπύρογλους — Κωνστ. Δημητρίου — Δ. Καραγιαννόπουλος — Κωνστάντ. Π. Μπέλλος — Κώστας Τσολέκας — Γεώργιος Π. Κοντὸς — Γεώργιος Κ. Μπάγιας — Παπᾶ 'Αρτσίστας — 'Ιωάννης Πριμηκύρης — Χριστόδουλος Οἰκονόμου — Δημ. Κ. Οἰκονόμου — 'Αποστόλ. 'Αθανασίου — Γεώργιος Οἰκονόμου — Γιάννης Μπόρογλους — Γεώργιος Ζούνης — 'Αναστάσιος Μπακόλλας — Χριστ. Οἰκονομάτης — Κώνστας Σθάρνας — Χριστόδ. Κ. Κόνιαρης — Δημήτριος Μπαζάκας.

Ἡ συνδρομὴ τοῦ παρόντος καὶ ἀντιγραφὴ εἰς ὅλα τὰ χωρία τοῦ Ζαγορίου ἐφιλοπονήθη παρὰ τοῦ εὐγενεστάτου πατριωτικωτάτου κυρίου 'Αθανασίου Στούπη δὶς προεστοῦ Ζαγορίου, μέχρι τοῦ νῦν κατὰ καιρόν, ὅστις ἐκ τῶν Κάτω Σουδενῶν Ζαγορίου — διὰ χειρὸς δὲ ἀντιγραφὲν τοῦ ἐλαχίστου Γραμματικοῦ αὐτοῦ Ν. Χ. Γ. 'Ανθόλογλου τοῦ ἐκ Δόλιανης τοῦ Ζαγορίου ὅμοια 40 δι' ὅλα τὰ χωρία τοῦ Ζαγορίου.

ΤΟ «ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ» ΚΑΙ Η «ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ» ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Καθὼς μᾶς κάνει γνωστὸ ὁ 'Ι Λαμπρίδης μὲ τὸ βιβλίο του: «'Ηπειρωτικὰ Μελετήματα - Ζαγοριακὸ» Β' σελ. 20, ἀρχικὰ ὁ Γενικὸς Προεστὼτας τοῦ Ζαγοριοῦ παρέμεινε πάντοτε τὸν περισσότερο καιρὸ στὸ Ζαγόρι καὶ ἔλυνε τὶς διαφορὲς τῶν κατοίκων τοῦ Ζαγοριοῦ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους πρόκριτους στὸ σπίτι του. Στὰ Γιάννινα κατέβαινε μόνο, ὁταν ἦταν ἀνάγκη νὰ παραδόσει τοὺς φόρους καὶ νὰ κανονίσει τὰ ζητήματα τῆς περιοχῆς μὲ τοὺς Τούρκους Διοικητές. Ὁ συγγραφέας αὐτὸς μᾶς κάνει γνωστὸ ἀκόμα πὼς γιὰ 70 χρόνια οἱ Γενικοὶ Προεστῶτες ἦταν ἀπὸ τὸ Βραδέτο ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Κοντοδήμου καὶ ὅτι οἱ πρόκριτοι συνέρχονταν στὶς μεγάλες κρεββάτες του. Τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶναι λιγάκι παράξενο, γιατὶ στὸ Βρατέτο ἀνέκαθεν τὰ σπίτια δὲ χτίζονταν πολὺ μεγάλα ὅπως σὲ ἄλλα χωριά, γιατὶ στὸ Βραδέτο πέφτει πολὺ χιόνι τὸ χειμῶνα καὶ δὲν ἀντέχουν στὸ μεγάλο βάρος του τὰ μεγάλα σπίτια. "Ενα τέτοιο πρᾶγμα ἴσως θὰ ταίριαζε νὰ γραφτεῖ γιὰ τοὺς Γεν. Προεστῶτες ἀπὸ ἄλλα χωριά. 'Από τὸ 1650 περίπου ὅμως ὁ Γεν. Προεστώτας ἦταν ἀνάγκη νὰ παραμένει στὰ Γιάννινα γιὰ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα. Γιὰ νὰ κάνει δὲ καθὼς ἔπρεπε τὴ δουλειὰ του ἀπὸ τὰ 1750 καὶ κατόπι ἀναγκάστηκε νὰ παραμένει μόνιμα στὰ Γιάννινα. Οἱ Γεν. Προεστῶτες παρέμεναν στὰ σπίτια τους ὅσοι εἶχαν δικὰ τους στὰ Γιάννινα, ὡς τὶς μέρες τοῦ 'Αλῆ Πασᾶ. 'Επειδὴ ὅμως, ὕστερα ἀπὸ τὸν 'Αλῆ οἱ Ζαγορίσιοι ποὺ ἐκλέγονταν γιὰ Προεστῶτες δὲν εἶχαν δικὰ του σπίτια στὰ Γιάννινα, ἀναγκάστηκε τὸ «Κοινὸ τῶν Ζαγορισίων» δηλαδὴ ἡ «Ζαγορίσια 'Ομοσπονδία» νὰ νοικιάζει στὰ Γιάννινα ἕνα κατάλληλο μεγάλο σπίτι, στὸ ὁποῖο κατοικοῦσε ὁ Γενικὸς Προεστώτας καὶ ἀργότερα καὶ ὁ Γραμματικός του. Αὐτὸ τὸ σπίτι λέγονταν «ἐ π ι σ τ α σ ί α». Στὴν ἐπιστασία παρέμειναν ὁ Ζαγὸρ Κοτζάπασης (Βεκύλης τοῦ Ζαγοριοῦ ἢ Γεν. Προεστώτας) καὶ ὁ Γραμματικὸς τῆς Ζαγορίσιας 'Ομοσπονδίας.

Σχετικὰ μὲ τὰ ὀνόματα τῶν Ζαγορίσιων, ποὺ χρημάτισαν Γραμματικοὶ στὸ Κοινὸ τῶν Ζαγορίσιων, ὁ Λαμπρίδης μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι κατὰ τὰ χρόνια τοῦ 'Αλῆ Πασᾶ ἦταν ὁ Γ. Κοντὸς ἀπὸ τὸ Σωποτσέλι, ὁ 'Αθανάσιος Χατζῆ Γεωργίου Ρίζου ἀπὸ τὴ Βωβούσα καὶ ὁ Κ. Μπανταβάλης ἀπὸ τὸ Καπέσοβο. 'Από τὸ 181 ὡς τὰ 1734 ὁ Ν. Πισπύρης ἀπὸ τὴ Δόλιανη κι' ἀπὸ τὸ 1834 ὡς τὰ 1868 ὁ Θόδωρος 'Ιωαννίδης ἀπὸ τὸ Σωποτσέλι.

Πολλὲς φορὲς ὁ Γραμματέας τῆς Ζαγορίσιας 'Ομοσπονδίας στὰ Γιάννινα ἐκτελοῦσε καὶ χρέη Ταμία τῆς ἐπιστασίας. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ὑπόγραφε μὲ τὴ λέξη «κασέρης» ἀπὸ τὴ λέξη «κάσα» ποὺ σήμαινε ταμεῖο. Τὶς περισσότερες ὅμως φορὲς εἶχαν εἰδικὸ κασέρη. Γραμματικοὶ ποὺ ἔκαναν καὶ τὸν ταμία χρημάτισαν ὁ Γ. Κοντὸς καὶ ὁ Θόδωρος 'Ιωαννίδης.

Γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Γεν. Προεστῶτα, καθὼς γράφτηκε πιὸ πάνω, κατέβαιναν στὰ Γιάννινα οἱ ἀντιπρόσωποι ἀπὸ κάθε χωριό. Φρόντιζαν νὰ ἐκλέγουν πρόσωπα εὐϋπόληπτα καὶ κατάλληλα. Τὶς περισσότερες φορὲς δὲν ἔπεφταν ἔξω στὴν ἐκλογὴ ποὺ ἔκαναν. 'Υπῆρξαν ὅμως καὶ περιπτώσεις, ποὺ ἀναδείχτηκαν καὶ ἀκατάλληλα ἄτομα, ἄδικα καὶ αὐθαίρετα, καὶ ποὺ δὲν ἦταν ἐντελῶς ἀνεπίληπτα ἀπὸ δωροδοκίες καὶ μικροκαταχρήσεις. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Λαμπρίδης στὰ βιβλία του τοὺς τὰ «ψέλνει» κάπου κάπου γιὰ καλά.

Οἱ τέτοιοι ἀνίκανοι Γεν. Προεστῶτες ὅμως ὑπῆρξαν ἐλάχιστοι. Ὁ Παν. 'Αραβαντινὸς - «Χρονογραφία τῆς 'Ηπείρου» Α' σελ. 54— γράφει τὰ ἑξῆς γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό: «Γίνονται ἐνίοτε καταχρήσεις καὶ δωροδοκίαι ἀξιόμεμπτοι, ἀλλ' αὗται συγκρινόμεναι, πρὸς ὅσα συνεπάγει συνήθως εἰς τοὺς διαδικαζομένους Χριστιανοὺς ἡ παρὰ τῷ Κατῇ διεξαγωγὴ τῶν διαφορῶν, ὑπάρχουσι προτιμώτεραι....»

Παρ' ὅλα τὰ «κατηγορῶ» ποὺ σημειώνει ὁ Λαμπρίδης στὰ βιβλία του γιὰ τὶς αὐθαιρεσίες καὶ παρατυπίες μερικῶν Γεν. Προεστώτων, ποὺ τοὺς ἀποκαλεῖ «τωρύναις» δηλαδὴ χουλιάραις (φαγάδες) μ' ὅλα ταῦτα ἐκφράζεται ἐπαινετικὰ καὶ μ' ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὴν πολιτειακὴ μορφὴ ποὺ εἶχε πάρει τὸ Ζαγόρι μὲ τὰ προνόμια στὰ χρόνια τῆς σκλαβιᾶς. Γράφει κάπου —«Ζαγοριακὰ» σελ. 133— τὰ ἑξῆς: Αἱ 46 κῶμαι τοῦ Ζαγορίου ἐσχημάτιζον ἐν τῷ μέσῳ τῆς 'Ηπείρου ἐντελὲς ἀριστοδημοκρατικὸν πολίτευμα...». 'Ακόμα ὁ συγγραφέας αὐτὸς μᾶς πληροφορεῖ πὼς οἱ Συνελεύσεις τοῦ γίνονταν στὰ Γιάννινα γίνονταν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο ἀπὸ Χριστιανούς. Τοῦρκος ποτὲ δὲν πατοῦσε σ' αὐτές. 'Από τὸ Λαμπρίδη ἀκόμα μαθαίνουμε καὶ τοῦτα: «Πρὸς διανομὴν τῆς δικαιοσύνης οἱ ἐνδιαφερόμενοι Ζαγορίσιοι τὸ πάλαι ἀπῆρχοντα πρὸς τοὺς δημογέροντας καὶ ἱερεῖς τοῦ χωρίου. 'Εὰν δὲ ἐνταῦθα δὲν συνεβιβάζοντο, ἀπηυθύνοντο πρὸς τὸν ἐν 'Ιωαννίνοις Γεν. Προεστῶτα, ὅπου ἡ ὑπόθεσις αὐτῶν δυνάμει ἰδίως τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πολιτικοῦ δικαίου ληφθέντων καὶ καθιερωθέντων ἀνέκαθεν νόμων ἐξωμαλύνετο ὑπό τε τοῦ Προεστῶτος καὶ τῶν ἐν 'Ιωαννίνοις εὐϋπολήπτων Ζαγορισίων. Τόσον δὲ δικαίως κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐδίκαζον τοὺς ἐνδιαφερομένους ὅ,τε Γενικὸς Προεστὼς καὶ οἱ ἐν 'Ιωαννίνοις εὐϋπόληπτοι καὶ δίκαιοι ἐκεῖνοι Ζαγορίσιοι, ὥστε προσέτρεχεν εἰς τούτους πᾶς 'Ηπειρώτης ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν. 'Ενίοτε δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἑβραῖοι ἐδικάζοντο ἐν τῇ ἐ π ι σ τ α σ ί α τοῦ Ζαγορίου, διατηρούση καὶ ἰδίους κλητῆρας χριστιανοὺς καὶ παρεῖχοντο τὰς ἀποφάσεις τῶν προυχόντων μετ' εὐλαβείας. Πολλάκις δὲ καὶ διαφοραὶ μεταξὺ Τούρκων καὶ Χριστιανῶν ἐδικάσθησαν ἐνταῦθα. Σπανίως συνέβαινε οἱ διαφερόμενοι Ζαγορίσιοι νὰ ἀπευθυνθῶσιν εἰς τὴν Μητρόπολιν τῶν 'Ιωαννίνων καὶ σπανιώτατα εἰς τὰ Τουρκικὰ δικαστήρια, φοβούμενοι ἴσως καὶ τοὺς ἀφορισμούς».

'Εδῶ ἂς σημειωθεῖ καὶ τὸ ἑξῆς: "Οταν μιὰ ὑπόθεση Ζαγορίσιων ἔρχονταν γιὰ νὰ βρεῖ τὴ λύση της εἴτε στὸ χωριὸ (σὰν πρωτοβάθμιο δικαστήριο), εἴτε στὴν ἐπιστασία (σὰν δευτεροβάθμιο δικαστήριο) λέγονταν «ἐσωτερικὴ κρίση», ὅταν ὅμως αὐτὴ πήγαινε εἴτε στὴ Μητρόπολη, εἴτε στὶς Τούρκικες ἀρχές, τότε λέγονταν «ἐξωτερικὴ κρίση».

ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΡΟΕΣΤΩΤΕΣ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΛΗ ΠΑΣΑ

Σὲ προηγούμενο κεφάλαιο σημειώθηκαν μερικὰ ὀνόματα Ζαγορίσιων, ποὺ χρημάτισαν γενικοὶ Προεστῶτες τοῦ Ζαγοριοῦ πρὶν ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ 'Αλῆ Πασᾶ στὰ Γιάννινα, καθὼς καὶ ἡ σημαντικὴ δραστηριότητά τους καὶ ὁ ρόλος τους στὴ σημαντικὴ ἀποστολὴ τῆς Βεκυλίας τοῦ Ζαγοριοῦ. Κατὰ τὸ Λαμπρίδη «'Ηπειρωτικὰ Μελετήματα - Ζαγοριακὰ» Β' σελ. 32- ὕστερα ἀπὸ τὸν 'Αλῆ Πασᾶ ἔγιναν Γεν. Προεστῶτες τοῦ Ζαγοριοῦ οἱ παρακάτω:

Μιχαὴλ Μίσιος ἀπὸ τὸ Μονοδένδρι, Χριστόδουλος Μαρίνογλου ἀπὸ τὸ Καπέσοβο, Χριστ. Οἰκονόμου ἀπὸ τὸ Κουκούλι, Εὐστάθιος Ρέσσος, Κ. Ρέσσος, Γ. Ρέσσος, Πασχάλης Σαντάβαρος καὶ Πασχάλης Γάτσιος ἀπὸ τὸ Τσεπέλοβο, Κώστας Τσολέκας ἀπὸ τὸ Βραδέτο, 'Αθαν. Στούπης ἀπὸ τὰ Κάτω Σουδενά, Πανταζῆς Σακελλαρίου ἀπὸ τὸ Μονοδέντρι, 'Αναστ. Μπακόλας ἀπὸ τὴ Μανασσή, Χριστ. Παρλαπᾶς, Ξεν. Μοράρος καὶ 'Ιωάννης Μοράρος ἀπὸ τὸ Λιασκοβέτσι, 'Ιωάννης Μπῶρος ἀπὸ τὴ Δόλιανη, Γ. Μπρούζος ἢ Μπρουζάκης ἀπὸ τὸ Καπέσοβο, 'Εμ. Σιῶλος, 'Εμ. Οἰκονομόπουλος καὶ Δημ. Οἰκονομόπουλος ἀπὸ τὴν Καλωτά καὶ Γεώργιος Ντόκος ἀπὸ τὴ Βίτσα, ποὺ χρημάτισε Προεστώτας κατὰ τὸ 1825.

Γιὰ ἀρκετοὺς ἀπ' αὐτοὺς ἔχω συγκεντρωμένα πολλὰ στοιχεῖα καὶ σχετικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὴ Βεκυλία τους. Αὐτὰ ὅλα βέβαια δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ περιληφτοῦν στὴ σύντομη αὐτὴ ἐργασία.

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σημαντικὸς σταθμὸς στὴν ἱστορία τοῦ Ζαγοριοῦ μας κατὰ τὰ πολλὰ χρόνια τῆς σκλαβιᾶς μας στοὺς Τούρκους πρέπει νὰ θεωρεῖται ἡ χρονολογία τοῦ 1868. 'Απ' αὐτὴ τὴ χρονιὰ στὰ πλαίσια κάποιας διοικητικῆς ἀναδιάρθρωσης ἡ 'Υψηλὴ Πόλη κατάργησε τὰ προνόμια τοῦ Ζαγοριοῦ. Τὰ κατάργησε δὲ ὕστερα ἀπὸ πολλὲς μυστικὲς ἐκθέσεις τῶν Διοικητῶν τῶν Γιαννίνων ποὺ τόνιζαν, πὼς στὴν περιοχὴ τοῦ Ζαγοριοῦ, κάτω ἀπὸ τὰ προνόμια «ὑπεκρύπτετο καὶ ἐκαλλιεργεῖτο πνεῦμα ἀνταρσίας». "Υστερα ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐκθέσεις καὶ γιὰ τὸ λόγο, ὅτι δὲν ὑπῆρχαν πιὰ στὴν Πόλη Ζαγορίσιοι μὲ πολιτικὴ δύναμη, ὅπως ἄλλη φορά, δὲν προβλήθηκε ἀπὸ μέρος τοῦ Ζαγοριοῦ καμμιὰ σοβαρὴ ἀντίδραση. 'Επικράτησε καὶ στὸ Ζαγόρι τὸ ἴδιο διοικητικὸ σύστημα, ὅπως καὶ στὶς ἄλλες σκλαβωμένες 'Ελληνικὲς περιοχές. Τόσο τὸ «Κοινό», ὅσο καὶ ἡ Ζαγορίσια 'Ομοσπονδία μὲ τοὺς ξεχωριστοὺς της νόμους (Σιουρούτια), καὶ τὸ οἴκημα τῆς «ἐπιστασίας» στὰ Γιάννινα πέρασαν πιὰ στὰ πλαίσια τῆς ἱστορίας.

Γιὰ πρώτη φορά, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια σκλαβιᾶς, πάτησαν στὸ Ζαγόρι τὸ πόδι τους κατὰ ἐπίσημο τρόπο ἄνθρωποι τῆς Τούρκικης Διοίκηση. Τὸ Ζαγόρι μπῆκε πιὰ κι' αὐτὸ στὸν κατάλογο τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, ὅπως καὶ τόσες ἄλλες. Πολλοὶ μάλιστα συγγραφεῖς τονίζουν πὼς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ σὰν πραγματικό, οὐσιαστικὸ σκλάβωμα τοῦ Ζαγοριοῦ. Γιὰ πρώτη φορὰ εἶδαν οἱ Ζαγορίσιοι στὸν τόπο τους Τούρκους στρατιῶτες. "Εδρα τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν τῆς ἐπαρχίας ἔγινε τὸ Τσεπέλοβο, ὅπου ἐγκαταστάθηκε ὁ "Επαρχος (μουτσούρης ἢ μοδίρης), καθὼς καὶ ἕνοπλο τμῆμα τουρκικῆς Χωροφυλακῆς καὶ Τούρκικου στρατοῦ μὲ Τούρκικη σημαία. Τὸ ἐπίσημο Τουρκικὸ Κράτος ἀνάλαβε πιὰ τὴν εἴσπραξη τῶν φόρων μὲ δικούς του ἀνθρώπους, τὰ θέματα τῆς δημόσιας ἀσφάλειας, καθὼς καὶ τὴν ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης μὲ τούρκους δικαστές.

Σὲ κάθε χωριὸ τοῦ Ζαγοριοῦ, κάτω ἀπ' τὶς κανούριες συνθῆκες δημιουργήθηκαν μὲ τὴν κατάργηση τῶν προνομίων, στὸ χρονικὸ διάστημα κατὰ τὴν περίοδο τῶν 45 χρόνων ποὺ ξεσκλαβώθηκε τὸ Ζαγόρι (1868–1931), λειτούργησε ἀναγκαστικὰ ἕνα σύστημα αὐτοδιοίκησης μὲ διαφορετικὸ κάπως χαρακτῆρα ἀπὸ κεῖνον ποὺ λειτουργοῦσε πρὶν

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 15η ΣΕΛ.

'Αξιοποίησις προϊόντων πρωτογενοὺς παραγωγῆς

Κάθετος Βιομηχανικὴ καὶ Βιοτεχνικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν Δασῶν

Τὰ Δάση τῆς Ἠπείρου καὶ εἰδικότερα τῶν περιοχῶν Ζαγορίου - Κονίτσης - Μετσόβου τοῦ Ν. Ἰωαννίνων, τὰ ὁποῖα εἶναι προέκτασις καὶ συνέχεια τῶν Δασῶν Θεσσαλίας καὶ Δυτ. Μακεδονίας καὶ τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸ ἐνιαῖον συγκρότημα τῶν Δασῶν τῆς Πίνδου, εἶναι τὰ πλουσιώτερα τῆς Χώρας.

Τὰ Δάση αὐτὰ ἀνήκουν κατὰ 69ο/ο εἰς τὸ Νομικὸν Πρόσωπον τῶν ἐντὸς αὐτῶν εὑρισκομένων Κοινοτήτων καὶ χαρακτηρίζονται κοινοτικὰ - ἰδιωτικά, κατὰ 28,7-ο/ο εἰς τὸ **Ἑλλ.** Δημόσιον καὶ χαρακτηρίζονται Δημόσια, καὶ κατὰ 2,25ο/ο εἰς μεμονωμένα ἄτομα καὶ χαρακτηρίζονται ἐπίσης ἰδιωτικά.

Τὸ σύνολον τῶν ἐκτάσεων ὅπου σήμερον ἔχουν ἀναπτυχθεῖ τὰ Δάση αὐτά, ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀνήκε κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος εἰς τοὺς κατοίκους τῶν χωρῶν αὐτῶν καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον εἰς τὴν ὁλότητα τῶν ἰδίων αὐτῶν τῶν κατοίκων καὶ τὸ ὁποῖον ὑπόλοιπον, διαχειρίζετο ἡ Χριστιανικὴ Κοινότης τοῦ κάθε χωριοῦ.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, τὸ Ἑλλ. Δημόσιον θέλησε νὰ πὰ χαρακτηρίσει λεῖα πολέμου διὰ νὰ περιέλθουν ἅπαντα εἰς τὴν κυριότητά του. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ προκάλεσεν τὴν καθολικὴν ἀντίδρασιν τῶν κατοίκων καὶ τῶν κοινοτήτων ποὺ ἀνάγκασεν τὸ Ἑλλ. Δημόσιον νὰ ὑπαναχωρήσει καὶ νὰ θεσπίση Νόμον διὰ τοῦ ὁποίου δι' **ἀποφάσεων τοῦ παρὰ τῷ** Ὑπουργείῳ Γεωργίας Ἀνωτάτου Διοικητικοῦ Δικαστηρίου, τοῦ ὁποίου σημειωτέον αἱ ἀποφάσεις εἶναι **ὑποχρεωτικαὶ καὶ ἀμετάκλητοι διὰ τὸ** Ἑλλ. Δημόσιον μὴ δικαιουμένου νὰ ἀνακαλέσει ἢ νὰ τροποποιήσει ἢ νὰ ἐφεσβάλλει ταύτας, παρεχώρησεν εἰς τὸ Νομικὸν Πρόσωπον ἑκάστης **κοινότητος δέκα πέντε χιλιάδες (15.000)** στρέμματα ὁρίμου καὶ ἐμπορικῶς ἐκμεταλευσίμου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς παραχωρήσεως Δάσος περικλειόμενον μὲ σαφῆ καὶ εὐδιάκριτα ὅρια.

Ἐκ τῆς παραχωρηθείσης ἐκτάσεως τῶν 15.000 στρεμμάτων ἀφεραιθησαν αἱ ἐντὸς αὐτῶν εὑρισκόμεναι ἀτομικαὶ ἰδιοκτησίαι, τὰ τυχὸν ἀκάλυπτα διάκενα, τὰ ρέματα, οἱ δρόμοι καὶ οἱ οἰκισμοί. Παρέμειναν ἐπίσης εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς κοινότητος αἱ κοινόχρηστοι ἀκάλυπτοι καὶ βοσκήσιμοι ἐκτάσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ κοινότης, δι' ἀποφάσεως τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ **Κράτους, ἀπέκτησεν τὸ δικαίωμα** δι' ἐνεργειῶν της, ἀναδασώσεων, ἀπαγορεύσεων βοσκῆς κ.τ.λ. νὰ ἐπεκτείνη καὶ πέραν τῶν 15.000 στρ. τοῦ παραχωρηθέντος κοινοτικόν της Δάσος χωρὶς τούτο νὰ ἀποτελῇ ὑπέρβασιν.

Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐδημιουργήθη ἡ σημερινὴ ὑπάρχουσα κοινοτικὴ ἰδιοκτησία.

Δι' ἀποφάσεων τοῦ ἰδίου Δικαστηρίου καὶ ὁποίαι ἐξεδόθησαν σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ τὰς τῶν κοινοτήτων, περιεκόπη τὸ ἐπὶ πλέον τῶν 15.000 στρ. τυχὸν δάσος ποὺ ὑπῆρχε εἰς ὁρισμένας κοινότητας τὸ ὁποῖον καὶ περιήλθεν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Ἑλλ. Δημοσίου καὶ ἐδημιουργήθησαν τὰ Δημόσια Δάση.

Δυστυχῶς αἱ Δασικαὶ ὑπηρεσίαι ἀπὸ τὸ ἔτος 1955 καὶ ἐντεῦθεν καὶ κατὰ παράβασιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀν. Διοικητικοῦ Δικαστηρίου τοῦ Ὑπ. Γεωργίας διὰ τῆς ὁποίας παρεχωρήθη εἰς ἑκάστην κοινότητα 15.000 στρ. ὁρίμου καὶ ἐμπορικῆς ἐκμεταλλευσίμου Δάσους μὲ σαφῆ καὶ εὐδιάκριτα ὅρια, παρὰ τὰς ἐρμηνευτικὰς ἀποφάσεις τοῦ ΝΣΚ περὶ δικαιώματος τῶν κοινοτήτων δι' πράξεων των νὰ ἐπεκτείνουν τοῦτο καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῶν 15.000 στρ. χωρὶς νὰ ἀποτελῇ ὑπέρβασιν ἢ ἀκαταστρατήγησιν τῆς ἀρχικῆς ἀποφάσεως τῆς παραχωρήσεως, ἐπὶ ἀκαλύπτων καὶ βοσκησίμων ἐκτάσεων αὐτῆς προέβησαν παρανόμως εἰς νέαν ἐμβαδομέτρησιν τῶν κοινοτικῶν Δασῶν καὶ περιέλαβον εἰς αὐτὴν καὶ τὸ ἐν τῷ μεταξὺ καὶ διὰ πράξεων τῆς κοινότητος δημιουργηθὲν νέον Δάσος καθὼς καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ ἀρχικῶς παραχωρηθέντος ὑπάρχοντα ἀκάλυπτα κενά, τὰ ἀτομικὰς ἰδιοκτησίας, τοὺς δρόμους, τὰ ρέμματα καὶ τοὺς οἰκισμούς. Ὅπως ἦταν φυσικὸν ἡ ἐμβαδομέτρησις αὐτὴ νὰ ὑπερβῇ τὰ 15.000 στρ. καὶ νὰ γίνῃ νέα παράνομος ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου περικοπή. Ὅσαι τῶν κοινοτήτων προσέφυγον ἐγκαίρως εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ἀκύρωσαν τὴν νέαν περικοπὴν τῶν ὑπολοίπων ὁριστικοποιήθη.

Ὅπως προαναφέραμε ἐπὶ Τουρκοκρατίας τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐκτάσεων τῶν τριῶν περιοχῶν ἀνήκε κατὰ νομήν, κατοχὴν καὶ κυριότητα εἰς τοὺς κατοίκους τῶν ὀρεινῶν χωρῶν καὶ μεταβιβάζετο μέχρι σήμερον εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν κληρονομικὰ δικαιώματι.

Παρὰ τὸ ἰσχύον Σύνταγμα καὶ ὅλα τὰ μέχρι πρότινος ἰσχύσαντα, **τὰ ὁποῖα** ἀναγνώριζον καὶ ἀναγνωρίζουν εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας τὸ δικαίωμα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ εἰς τοὺς τῶν περιοχῶν αὐτῶν, παρὰ τοὺς ἐκ τῶν καταστροφῶν τῶν πολέμων διασωθέντων τίτλων καὶ κοινοτικῶν κτηματολογίων, παρὰ τὰ ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα νομῆς, κατοχῆς καὶ κυριότητος, τοίχοι ἀντιστηρίζεως καὶ περιφράξεως, ἐνδείξεις καλλιεργειῶν, ἀπωροφόρων δένδρων, κλήματα, πράξεις ξυλεύσεως καὶ κλαδονομῆς καὶ τέλος τὸ μεταξὺ τῶν κατοίκων **ἰσχὺον καὶ** εὐλαβικῶς τηρούμενον ἐθιμικὸν κτηματολόγιον, δὲν ἀναγνωρίζεται σήμερον εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας μὲ τὸ δικαιολογητικὸν ὅτι ἐδασώθη αὐτὴ καὶ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἰδιοκτήτην νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ τακτικὰ Δικαστήρια διὰ τὴν ἀπόκτησιν νέου τίτλου ἰδιοκτησίας. Τοῦτο ἀπαιτεῖ χρόνον καὶ χρῆμα πολὺ πολλάκις αἱ δαπάναι ὑπερβαίνουν τὴν ἀξίαν τοῦ πρὸς ἀναγνώρησιν κτήματος καὶ δι' αὐτὸ οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων παρατήθησαν τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ καὶ τῶν δικαιωμάτων ἰδιοκτησίας ἐπὶ τῆς περιουσίας των. Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι αἱ Δασικαὶ ὑπηρεσίαι ἀναγνωρίζουν τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ πράξεις νομῆς καὶ ἐκμεταλλεύσεως μόνον ἐντὸς τῆς κοινότητος καὶ οὐχὶ πρὸς ἐμπορίαν.

Τὰ ἀνωτέρω δικαιολογοῦν τὸ μικρὸν ποσοστὸν τοῦ 2,25ο/ο τῶν Δασῶν ποὺ ἀνήκουν εἰς τοὺς κατοίκους ἐνῶ ἰκανὸς ἐχόντων τῶν πραγμάτων θὰ ἔπρεπε νὰ ἦτο 40—50ο/ο περίπου.

Ἡ ἔκτασις τῶν Δασῶν τῶν τριῶν περιοχῶν Ζαγορίου - Κονίτσης - Μετσόβου, βάσει τῶν στοιχείων τῶν Δασικῶν ὑπηρεσιῶν εἶναι 777510 στρέμματα συνολικῶς, καὶ κατὰ δασοπονικὸν εἶδος, πεύκη 312970, ἐλάτη 43900 ὀξυὰ 171700 δρύς 228050 ἀείφυλλα - πλατύφυλλα 16550 στρ. καὶ ἐξ αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὰς κοινότητας 536760 εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον 223600 καὶ εἰς τοὺς ἰδιώτας 18550 στρέμματα.

Τὸ ξυλαπόθεμα τῶν ἀνωτέρω Δασῶν καὶ κατὰ δασοπονικὸν εἶδος εἶναι πεύκης 8475900 μ3 ἐλάτης 1229 200 μ3 ὀξυάς 4881000 μ3 δρυὸς 1747020 καὶ ἀείφυλλων πλατύφυλλων 50670 τόννοι.

Ἡ ἐτησία αὔξησις τοῦ ξυλαποθέματος ἀνὸ ἑκτάριον τῶν τριῶν περιοχῶν λόγῳ τῶν εὐνοϊκῶν συνθηκῶν εἶναι διὰ μὲν τὰ τρία πρῶτα δασοπονικὰ εἴδη 2,3μ3 διὰ δὲ τὰ ὑπόλοιπα δύο 1,4 τόννοι ἐν ἀντιθέσει τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς χώρας ποὺ εἶναι 2μ3 καὶ 1 τόννοι ἀντιστοίχως.

Ἡ παραγωγὴ τῶν ἀνωτέρω Δασῶν κατὰ τὴν 5ετίαν 1975—79 συμφώνως τῶν ληφθέντων στοιχείων ἀπὸ τὴν ἰδίαν ὑπηρεσίαν ἦτο συνολικῶς 635675 μ3 ξυλώδους ὄγκου χρησίμου ὑλείας αἱ 145970 τόννους καυσοξύλων, ἀναλυτικότερον δὲ καὶ κατὰ Δασοπονικὸν εἶδος; πεύκης 375504 μ3, ἐλάτης 50815 μ3, ὀξυάς 209356 μ3, δρυὸς 140870 καὶ ἀειφύλλων - πλατυφύλλων 5100 τόννοι ἀντιστοίχως. Μὲ τὸν σημερινὸν τρόπον ἐκμεταλλεύσεως ἡ ἀπόληψις ἐπὶ τῆς χρησίμου ξυλείας ὑπολογίζεται ὡς ἀκολούθως. πεύκη 70ο/ο, ἐλάτη 50ο/ο, ὀξυὰ 30ο/ο, δρῦς 10ο/ο. Τὸ ὑπόλοιπον μεταβάλλεται εἰς καυσόξυλα καὶ ἕνα μεγάλο ποσοστὸν ἐγκαταλείπεται ἐντὸς τοῦ Δάσους καὶ σήπεται.

Διὰ τῆς διὰ συγχρόνων μεθόδων καὶ μηχανημάτων ὑλοτομίας καὶ καθέτου ἐκμεταλλεύσεως τῆς παραγωγῆς κατὰ τὰ Εὐρωπαϊκὰ πρότυπα, ὅπου φύλο δὲν πάει χαμένο, ἡ φθορὰ ἐκμηδενίζεται σχεδόν.

Θεωροῦμε σφάλμα τῆς Δασικῆς Ὑπηρεσίας ποὺ δὲν μειώνει τὴν στὴ θαίαν διάμετρον τῶν 045 μ. τὴν ὁποίαν καθορίζει ὡς ὅριον εἰς 0,26 μ. τουλάχιστον τῆς πεύκης ἀν ὄχι καὶ τῆς ἐλάτης καὶ ὀξυάς ἵνα κατοστή ἐφικτὴ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀκαθόθησις καὶ ἐν συνεχείᾳ καλλιέργεια τοῦ Δάσους ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς καὶ μάλιστα εἰς κολώνας ΔΕΗ - ΟΤΕ διὰ τὰς ὁποίας τὸ Κράτος εἰσάγει ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς ὑψηλὰς τιμὰς μὲ ἀντίστοιχον ἐξαγωγὴν πολυτίμου συναλλάγματος.

Πιστεύομεν ὅτι οὐδένα κίνδυνον καταστροφῆς θὰ διατρέξῃ τὸ Δάσος ἀλλὰ ἀντιθέτως θὰ βελτιωθῇ ποσοτικῶς καὶ ποιοτικῶς ἐκ τῆς καλλιεργείας ποὺ θὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ τῆς αὐξημένης ποσοστιαίας αὐξήσεως τὸ ποσοστὸν τῆς ὁποίας θὰ αὐξηθῇ ἐτι περισσότερον μὲ ἀντίστοιχον αὔξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ μείωσιν τοῦ περίτροπου χρόνου ὑλοτομίας.

Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μιᾶς τεχνο - οἰκονομικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀνωτέρω Δασῶν θεωροῦμεν ἀπαραίτητον τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ὑποδομῆς εἰς τὰς τρεῖς περιοχὰς καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ ὁλοκληρωτικὴ κατασκευὴ τοῦ ὁδικοῦ των δικτύου διὰ τοῦ ὁποίου θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἄνετος διακίνησις τοῦ ξύλου ἀπὸ τὰ Δάση πρὸς τὴν Ξυλοβιομηχανίαν καὶ ἐξ αὐτῆς πρὸς τὰ κέντρα καταναλώσεως.

Τὸ ὁδικὸν αὐτὸ δίκτυον διαχωρίζεται εἰς τρεῖς κατηγορίας τὸ ἐπαρχιακόν, τὸ κοινοτικὸν καὶ τὸ δασικόν. Τὸ ἐπαρχιακὸν τὸ ὁποῖον καὶ συνδέεται μὲ τὸ Ἐθνικὸν τοιοῦτον κατὰ περιοχάς εἶναι:

- **Ζαγορίου:**

Ἡ 41η ἐπαρχ. ὁδὸς ἀπὸ Μπολντούμα, Γρεβενήτι, Βωβούσα καὶ προέκτασιν Περιβόλι, Γρεβενά, καὶ ἀπὸ θέσιν Τσίπιση εἰς Νέον Ἀμαρούσιον ὅπου συναντᾷ τὴν 45ην τοιαύτην.

Ἡ ἀπὸ διακλάδωσιν τῆς 25ης 45ῃ ἐπαρχ. ὁδὸς Κήποι, Νεγάδες, Φραγκάδες, Λεπτοκαρυά, Νέον Ἀμαρούσιον, Καστανώνα, Μακρύνοι, Ἐλατοχώρι. Ἡ ἀπὸ 19ον χλμ. Ἐθνικῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων - Κονίτσης 25η ἐπαρχ. ὁδὸς Ἀσπράγγελοι, Κουκούλι, Τσεπέλοβον, Σκαμνέλι, Γυφτόκαμπος, Ἡλιοχώρι, Βρυσοχώρι, Πάδες.

Ἡ ἀπὸ διακλαδώσεως Ἀσπραγγέλων 42α ἐπαρχ. ὁδὸς πρὸς Δικορφον. Ἀνρθακίτην Καβαλάρι, Μηλιὰ τάδες ὅπου συναντᾷ τὴν 41ην.

- **Μετσόβου:**

Ἡ 46η ἐπαρχ. ὁδὸς ἀπὸ διακλάδωσιν Ἐθνικῆς Ἰωαννίνων - Τρικάλων, Μηλιά, ὁρία Νομοῦ μὲ προέκτασιν Κηπουργιό, Γρεβενά.

Ἡ 44η ἐπαρχ. ὁδὸς ἀπὸ Μέτσοβον, Ἀνήλιον.

- **Κονίτσης:**

Ἡ 36η ἐπαρχ. ὁδὸς ἀπὸ Κόνιτσα. Ἐλεύθερον, Παληοσέλι, Πάδες, Ἀσπράγγελοι, Δίστρατον, Ὅρια Νομοῦ, προέκτασις ἐντὸς Νομοῦ Γρεβενῶν.

Ἡ 38η ἐπαρχ. ὁδὸς ἀπὸ διακλάδωσιν Ἐθνικῆς Κονίτσης - Νεαπόλεως Πυρσόγιαννην, Βούρμπιανην, Πληκάτι.

Ἡ ἐπαρχ. ὁδὸς ἀπὸ διακλάδωσιν Ἐθνικῆς Κονίτσης - Νεαπόλεως Ἁγ. Βαρβάρα, Φούρκα, ὅρια Νομοῦ μὲ ἐπέκτασιν ἐντὸς Νομοῦ Γρεβενῶν.

Ἡ 37η ἐπαρχ. ὁδὸς ἀπὸ διακλάδωσιν Ἐθνικῆς Κονίτσης - Νεαπόλεως, Ἀμάραντος.

Τὸ Κοινοτικὸν Δίκτυον τὸ ὁποῖον συνδέεται μὲ τὸ Ἐπαρχιακὸν τοιοῦτον κατὰ περιοχὰς εἶναι:

- Ζαγορίου

Ἀπὸ διακλάδωσιν Γυφτοκάμπου - Ἡλιοχωρίου, Λάϊστα.

- Κονίτσης

Ἀετομηλίτσης, Μολίστης, Δροσοπηγῆς, Καστανέας, Λαγκάδας.

Τὸ Δασικὸν Ὁδικὸν Δίκτυον τὸ ὁποῖον συνδέεται μὲ τὸ Ἐθνικόν, Ἐπαρχιακὸν καὶ τὸ Κοινοτικὸν τοιοῦτον τῶν τριῶν περιοχῶν εἶναι:

- Ζαγορίου

Ἀπὸ Γυφτόκαμπον, Χαμούρι, Μαρούνον. (Συνάντησις 45ην Ἐπαρχιακῆς.

Ἀπὸ Γυφτόκαμπον, Πεστρίτσο, Πλάκα Ἐλατοχωρίου (συνάντησις 41ης).

Ἀπὸ Λάιστον, Βωβούσαν, Πηγὲς Ἀώου.

Ἀπὸ Λάιστον, Ἀῶος.

Ἀπὸ Κήπους, Ριζιανά, Γυφτοκκλησι.

Ἀπὸ Φραγκάδες, Γκαράνια, Καστανώνας.

- **Μετσόβου**

Ἀπὸ διακλάδωσιν Ἐθνικῆς Ἰωαννίνων - Τρικάλων, Πολτσιές, Πέντε Ἀλώνια, Φλαμπουράρι καὶ Πέντε Ἀλώνια, Γρεβενήτι.

Ἀπὸ διακλάδωσιν Πέντε Ἀλωνίων, Βακαράτσα, Δημόσιον Δάσος.

Ἀπὸ Τζάν - Χορταιρά, Στίνια, Σαλατσούρα, ὅρια Νομοῦ Γρεβενῶν.

Ἀπὸ Μηλιά, Τζίνια, Κάμπος Δεσπότη.

Ἀπὸ Φυλάκιον ἐκχιονίσεως Κατάρος, Τσουτσομήτσιο Ἀνηλίου.

Ἀπὸ Χρυσοβίτσα, Πολυτσιές.

- **Κονίτσης:**

Ἀπὸ Πιστιλιάπη, Ἀετομηλίτσα, Πληκάτι.

Ἀπὸ Λαγκάδα, Φούρκια.

Σήμερον τὰ ἀνωτέρω ὁδικὰ δίκτυα κατὰ 80ο/ο εὑρίσκονται εἰς τὸ στάδιον τῆς ἁπλῆς διανοίξεως.

Ἡ ὁλοκλήρωσις των, ἡ ὁποία πρέπει νὰ γίνῃ ἐντὸς 5ετίας, προτείνομεν νὰ χρηματοδοτηθῇ:

Ἀπὸ πιστώσεις Λογαριασμοῦ Δημοσίων Ἐπενδύσεων.

Ἀπὸ πιστώσεις τοῦ χρηηγηθησομένου Δανείου τῆς Διεθνοὺς Τραπέζης.

Ἀπὸ διατεθησόμενα κεφάλαια τῆς Ε.Ο.Κ. διὰ τὴν ἀνάπτυξιν προβληματικῶν Ὀρεινῶν περιοχῶν, ὁπὼς ἔχουν χαρακτηρισθῇ αὐται.

Ἀπὸ συναφθησόμενον δάνειον ὕψους ἑνὸς δὶς διὰ τὴν συμπλήρωσιν τυχὸν ὑπολοίπου ποσοῦ διὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς κατασκευῆς των καὶ ἐφ' ὅσον τὰ ἐκ τῶν ἄλλων πηγῶν ποσὰ δὲν ἐπαρκοῦν, ἐξοφλητέον τοκοχρεολυτικῶς ἐντὸς 30ετίας ἀπὸ:

Ἀπὸ τὸν ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου κατ' ἔτος εἰσπραττόμενον φόρον ὑπὲρ τοῦ Ταμείου Γεωργίας καὶ Δασῶν ὁσπις σήμερον εἶναι διὰ τὴν χρήσιμον στρογγύλην ξυλείαν πεύκης δρχ. 326 ἐλάτης, 364 Ὀξυάς, 392 δρυὸς διμέτρου 0,22μ. καὶ ἄνω κάτω τῶν 0,22μ. 392 καὶ 224 κατὰ μ3 καυσόξυλα δρχ. 120 κατὰ τόννο.

Ἀπὸ τὸ κατ' ἔτος ὑπὲρ τοῦ Δάσους ὑποχρεωτικὸν παρακράτημα 40ο/ο ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ ἐξ ὑλοτομιῶν εἰσοδήματος ἑκάστης κοινότητος.

Πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβάσεων κατὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἔργων αὐτῶν ὑποδομῆς τόσον ἐκ τῆς ἀναπτρίμηνον ἀναμορφώσεως τοῦ τιμολογίου ὅσον καὶ ἐκ τῆς κατὰ συχνὰ διαστήματα ἀνόδου τῶν τιμῶν θεωροῦμεν ἀπαραίτητον προ'ὑπόθεσιν τὸν διαχωρισμὸν ἑκάστου ἔργου εἰς τμήματα τῶν τριῶν χιλιομέτρων διὰ νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ὁλοκλήρωσις ἑκάστου τμήματος ἐντὸς μιᾶς θερινῆς περιόδου.



ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

- **Πρωτογεννὴς παραγωγὴ**

Ὑλοτομίαι - καλλιέργειαι Δασῶν

Ἡ ὑλοτομία τῶν Δασῶν θὰ πρέπει νὰ γίνεται μὲ συγχρόνους μεθόδους ποὺ νὰ περιορίζῃ τὴν ἀπώλειαν τοῦ χρησίμου ξύλου καὶ νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἀπόληψις ὁλοκλήρου τῆς ποσότητος τοῦ βιομηχανικοῦ ξύλου μηδὲ τῆς ἐκκριζώσεως τοῦ ὑπολοίπου τμήματος τοῦ ὑλοτομουμένου ἀτόμου πεύκης κ.ἀ.

Ἀπαραίτητος εἶναι ἡ ἐκκαθάρισις τῶν Δασῶν διὰ τῆς σταδιακῆς ὑλοτομίας τῶν ὑπερωρίμων ἀτόμων, τῆς ἀραιώσεως τοῦ Δάσους καὶ ἀπολήψεως ὅλων τῶν ὑπολειμάτων τῶν ὑλοτομιῶν.

Ἐπίσης ἐφαρμογὴ προγράμματος ἀμέσου ἀναδασώσεως τῆς ὑλοτομουμένης περιοχῆς ὡς καὶ ἐπεκτάσεως αὐτῆς ἐπὶ ἀκαλύπτων ἐκτάσεων.

Τέλος νὰ βελτιωθῇ ὁ τρόπος μεταφορᾶς ἐντὸς τοῦ Δάσους πρὸς ἀποφυγὴ ζημιῶν.

- **Κάθετος Βιομηχανικὴ καὶ Βιοτεχνικὴ ἐκμετάλλευσις τοῦ ξύλου.**
- **Δευτεραγεννὴς παραγωγή:**

Ἵδρυσις Ξυλοβιομηχανίας καθ'ὅλου ἐπεξεργασίας ξύλου δυναμικότητος 200.000μ3 ἐτησίως μὲ δυνατότητα αὐξήσεως τῆς δυναμικότητος σταδιακῶς 'ἢ' ἐφάπαξ εἰς τὸ διπλάσιον.

Θέσις τῆς προτεινομένης νὰ ἱδρυθῇ Ξυλοβιομηχανίας προτείνομεν τὴν περιοχὴν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βουτσᾶς τοῦ Ἀνατολικοῦ Ζαγορίου τὴν ὁποίαν θεωροῦμεν ὡς τὴν πλέον κατάλληλον καὶ συγκεντρώνουσα τὰ περισσότερα πλεονεκτήματα πάσης ἄλλης ἠτοι:

α) Εὑρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῶν Δασῶν τῶν τριῶν περιοχῶν καὶ τῶν Δασῶν τοῦ εὐρυτέρου κύκλου Θεσσαλίας - Μακεδονίας, μὲ μέσην ἀπόστασιν 40—100 χιλιομέτρων ἀντιστοίχως καὶ πλησίον τοῦ Ἐθνικοῦ διατόμου κέντρων καταναλώσεως Ἠπείρου καὶ ὁλοκλήρου τῆς Χώρας.

β) Διαθέτει χῶρον ἐκτάσιν 350—400 στρεμμάτων διὰ τὴν ἀνάπτυξίν της. Ἐπίσης διαθέτει φυσικὴν ὑδατότητων ἱκανὴς διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ὑδροηλεκτρικοῦ σταθμοῦ ὁστις θὰ ὑπερκαλύψῃ τὰς ἀνάγκας ἠλεκτρικοῦ ρεύματος (κίνησις ψυκτικοῦ - θέρμανσις) τῆς Ξυλοβιομηχανίας.

Ἐπίσης δυνατότητα κατασκευῆς μὲ μικρὰν σχετικὴν δαπάνην μεγάλης θυσατοδεξαμενῆς μικρῆς λίμνης ἀπαραίτητου διὰ τὴν ἀποκοπὴν ὁμῶν τοῦ ξύλου.

γ) Ἐπιτυγχάνεται ἡ βιομηχανικὴ ἀποκέντρωσις καὶ ἀναπτύσσεται ἡ ὀρεινὴ περιοχή.

- **Τριτογεννὴς παραγωγή:**

Ἵδρυσις Ξυλοβιοτεχνιῶν καὶ καλλιτεχνικῶν τοιούτων εἰς διάφορα χωριὰ 'ἢ' ὁμάδας χωρῶν.

- **Ἐξασφάλισις τῆς πρώτης ὕλης:**

Διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς πρώτης ὑλης ἀπαραιτήτου διὰ τὴν εὐρυθμον καὶ κανονικὴν λειτουργίαν τῆς Ξυλοβιομηχανίας προτείνομεν ὅπως οἱ ἰδιοκτῆται τῶν Δασῶν, Κοινότητες καὶ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, ἐπὶ μίαν 50ετίαν τουλάχιστον ἀναλάβουν διὰ συμβολαιογραφικῆς πράξεως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ παραδίδουν ὁλόκληρον τὴν κατ' ἔτος παραγωγὴν τῶν Δασῶν των εἰς τὴν Ξυλοβιομηχανίαν, τῆς τιμῆς της καθοριζομένης κατ' εἶδος καὶ ποιότητα ἐπίσης κατ' ἔτος, ὑπὸ 5μελοὺς ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης:

α) Ἐκ τοῦ ἑκάστοτε Προέδρου Πρωτοδ. Ἰωαννίνων ὡς προέδρου.

β) Ἐκ τῶν ἑκάστοτε Διευθυντοῦ Δασῶν Ἰωαννίνων καὶ Οἰκονομικοῦ Ἐφόρου Δωδώνης.

γ) Ἐξ ἑνὸς ἀντιπροσώπου τῶν Δασοκτημόνων κοινοτήτων καὶ τῆς Ξυλοβιομηχανίας ὡς μελῶν.

- **Ἀνακύκλωσις τῆς ξυλείας:**

Ἐπίσης διὰ τὴν εὐρυθμον λειτουργίαν τῶν Ξυλοβιοτεχνιῶν προτείνομεν ὅπως ἡ Ξυλοβιομηχανία ἀνακυκλώνει μέρος τῆς παραγωγῆς της δηλ. νὰ χορηγῇ ἐπὶ πιστώσει 'ἢ' τοῖς μετρητοῖς εἰς τὰς Ξυλοβιοτεχνίας ὁρισμένη ποσότητα ξυλείας ἵνα διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐπιτυγχάνεται ἡ τριτογ. ἐπεξεργασία ἐντὸς τῶν περιοχῶν. Ἐπιπλέον ἡ ξυλοβιομηχανία νὰ δύναται ἐφ' ὅσον ζητηθῇ, νὰ διαθέτει τὴν παραγωγὴν τῶν Ξυλοβιοτεχνιῶν ἐπὶ προιμηθείᾳ 50ο/ο ὑπὸ τὴν προ'ὑπόθεσιν ὅτι θὰ δύναται νὰ ἐπιτύχει μεγαλυτέρας τιμάς.

- **Φορεῖς Ἐκμεταλλεύσεως:**

α) **Ξυλοβιομηχανίας:** Ἀνώνυμος Ἑταιρεία εὐρείας λαϊκῆς βάσεως μὲ τὴν συμμετοχὴν εἰς αὐτὴν, τῶν Δασοκτημόνων Κοινοτήτων, τῶν Δασικῶν Συνεταιρισμῶν, τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου καὶ τῶν Συνεταιρισμένων καὶ μὴ μονίμων κατοίκων τῶν χωρῶν τῶν τριῶν περιοχῶν.

Εἰς περίπτωσιν μὴ καλύψεως τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω, νὰ εἶναι δυνατὴ καὶ αὐτοδικαίως ἡ συμμετοχὴ τῶν καταγομένων καὶ κατοικούντων ἐκτὸς τῶν τριῶν περιοχῶν συγχωριανῶν καὶ ἀν καὶ πάλι δὲν καλυφθῇ τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον τότε νὰ ἐπεκταθῇ ἡ συμμετοχὴ εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ ὑπολοίπου τοῦ Νομοῦ Ἰωαννίνων.

β) **Ξυλοβιοτεχνιῶν:** Συνεταιριστικαί, ΕΠΕ, ΟΕ κ.τ.λ. μὲ τὴν συμμετοχὴν εἰς αὐτὰς τῶν μονίμων κατοίκων τῶν χωρῶν τῶν τριῶν περιοχῶν, 'ἢ' καὶ ἀτομικαί.

γ) **Καλλιτεχνικῶν Βιοτεχνιῶν:** Ἀτομικαὶ - Οἰκογενειακοῦ χαρακτῆρος τῶν μονίμων κατοικούντων οἰκογενειῶν τῶν τριῶν περιοχῶν.

- **Κεφάλαια:**

α) **Ξυλοβιομηχανίας:** Ἑπτακόσια πενήντα ἑκατομμύρια (750.000.000) δρχ. κατανεμημένα εἰς ἑπτακοσίας πενήντα χιλιάδες μετοχὰς τῶν χιλίων δρχ. ἑκάστη.

β) **Ξυλοβιοτεχνιῶν:** Ἕνα ἑκατομμύριον δρχ. κατανεμημένον εἰς ἑκατὸν ἑταιρικὰ μερίδια τῶν δέκα χιλιάδων δρχ. ἑκαστον 'ἢ' εἰς ἑκατοστὰ εἰς περίπτωσιν Ο.Ε.

γ) **Καλλιτεχνικῶν Βιοτεχνιῶν:** Δι-

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 14η ΣΕΛ.

Προβλήματα παραδοσιακῶν οἰκισμῶν καὶ πυροπαθῶν χωριῶν

Ὁ κ. Χρ. Δ. Ρογκότης τὼς πρόεδρος Πολιτιστικοῦ Συνδέσμου Ζαγορίσιων σὲ εἰσήγησή του στὸ συνέδριο τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων ἀναφέρθηκε στὸ καυτὸ γιὰ τὴν περιοχὴ μας θέμα τῶν παραδοσιακῶν οἰκισμῶν.

«Προβλήματα Παραδοσιακῶν Οἰκισμῶν!!!

Πόσο ἀνάποδα φαίνεται ἀλήθεια αὐτό!

Πόσο ἀνάποδα φαίνεται ἕνας παραδοσιακὸς οἰκισμός ποὺ πρέπει νὰ διατηρηθεῖ ποὺ ὑποθέτουμε ὅτι εἶναι κάτι τὸ μνημειακό, κάτι ποὺ τὸ χαρακτηρίζουμε μιὰ ἰδιαίτερη φροντίδα κάτι τέλος πάντων τὸ προνομιακὸ νὰ ἔχει προβλήματα!

Τὸ νὰ κατοικεῖς σ' ἕνα τέτοιο χωριὸ θἄπρεπε νὰ εἶναι θεῖο δῶρο. Θἄπρεπε νὰ αἰσθάνεσαι τὸν ἑαυτό σου σὰν ἐξαιρετικὰ προνομιοῦχο μιὰ καὶ εἶχες τὴ τύχη νὰ εἶσαι ὁ συνεχιστὴς καὶ ὁ θεματοφύλακας μιᾶς λαμπρῆς πολιτιστικῆς κληρονομιᾶς.

Κι ὅμως σήμερα τὸ νὰ κατοικεῖς σ' ἕνα τέτοιο χωριὸ κατάντησε κατάρα!!!

Ἀντὶ γιὰ προνόμια μιὰ σειρὰ ἀπὸ φραγμοὺς καὶ ἀπαγορεύσεις συνθέτουν ἕνα κλίμα ποὺ ὄχι μόνο δὲν συντελεῖ στὴ διατήρηση τῶν χωριῶν αὐτῶν, ὄχι μόνο δὲν ἀποτελεῖ κίνητρο γιὰ τὸ ξαναζωντάνεμά τους ἀλλὰ ἀντίθετα εἶναι σίγουρο πὼς ἀποτελεῖ φραγμὸ καὶ ἀποθάρρυνσηκαὶ νὰ μένει κανένας ἐκεῖ ἀλλὰ πολὺ περισσότερο νὰ ξαναγυρίσει στὸ χωριό του ὁ κουρασμένος κάτοικος τῆς πόλης. Ἀκόμα ἐπιταχύνει τὴν καταστροφὴ γιατὶ εἶναι ἀδύνατη ἔστω καὶ μιὰ ἁπλὴ μικροεπισκευὴ ποὺ δὲν εἶναι σύμφωνη μὲ τὶς ὑφιστάμενες διατάξεις. Καὶ εἶναι μαθηματικὰ σίγουρο πὼς ἂν αὐτὴ ἡ κατάσταση δὲν ἀλλάξει ἄμεσα καὶ ριζικὰ οἱ οἰκισμοὶ αὐτοὶ θὰ πεθάνουν.

Ἀλλὰ ποιὰ εἶναι ἡ ἱστορία αὐτοῦ τοῦ θέματος;

Εἶναι γεγονὸς ἀναμφισβήτητο ὅτι ὅλα τὰ πολιτισμένα κράτη τοῦ κόσμου ἀλλὰ περίσσότερο καὶ ἄλλα λιγώτερο ἀποτελεσματικά, ἔχουν καταφέρει ἢ προσπαθοῦν νὰ διατηρήσουν τὴν πολιτιστικὴ καὶ ἀρχιτεκτονικὴ παράδοση... Μερικὰ μάλιστα ἀπ' αὐτὰ μὲ ἐντυπωσιακὸ τρόπο πέτυχον τὸ στόχο αὐτὸ σὲ σημεῖο νὰ μένει κανεὶς κατάπληκτος. Αὐτὸ βέβαια ἐπιτεύχθηκε τόσο μὲ σωστὰ προγραμματισμένα μέτρα ὅσο καὶ μὲ οἰκονομικὲς θυσίες. Θυσίες ὅμως ποὺ μακροπρόθεσμα ἀπέδωσαν μὲ τὸ παραπάνω τοὺς καρποὺς τους καὶ στὶς ὁποῖες δὲν ὑποβλήθηκαν οἱ φτωχοὶ κάτοικοι ἀλλὰ τὰ ἴδια τὰ κράτη.

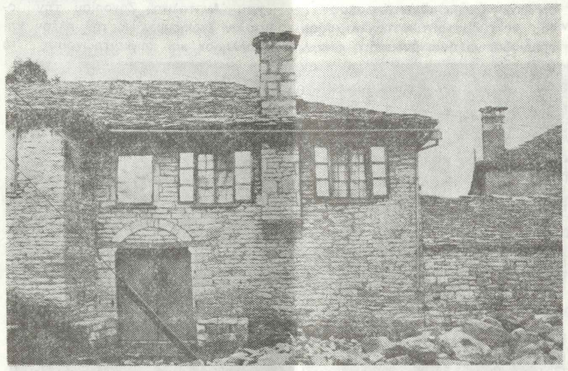
Ἐμεῖς ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα κάποια στιγμὴ ξυπνήσαμε ἀπὸ τὸ λήθαργο κι ἀποφασίσαμε ἀφοῦ ἀφίσαμε νὰ χαθοῦν ἀνεπανόρθωτα πολύτιμοι θησαυροὶ νὰ διατηρήσουμε αὐτὴ τὴν πολιτιστικὴ κληρονομιὰ ἀλλά πώς;

Χωρὶς ἕνα ἐνιαῖο πρόγραμμα χωρὶς ἕνα ἐνιαῖο φορέα, μὲ ὑπηρεσίες καὶ ὑπουργεῖα ἀλληλοσυγκρουόμενα. ἀλληλο"υ"ποβλεπόμενα καὶ πατῶντας τὸ ἕνα στὰ οἰκόπεδα τοῦ ἄλλου καθίσαμε καὶ θεσπίσαμε νόμους καὶ διατάγματα ποὺ βέβαια δὲν θὰ μποροῦσε κανένας νὰ ἀπορρίψει στὸ σύνολό τους ἀλλὰ θὰ μποροῦσε νὰ ζητήσει βελτιώσεις ἢ προσθήκη.

Ὅλα αὐτὰ τὰ Διατάγματα ἔχουν μιὰ βασικὴ ἔλλειψη.

Ὅλες τὶς θυσίες, ὅλες τὶς συνέπειες αὐτῶν τῶν περιορισμῶν καλεῖται νὰ πληρώσει ὁ φτωχὸς κάτοικος τοῦ χωριοῦ ὁ ὁποῖος ἔχει ἕνα παραδοσιακὸ σπίτι καὶ γιὰ ἐπισκευὴ χρειάζεται ὑπερδιπλάσιο κόστος.

Αὐτὰ ὅσο ἀφορᾶ στὰ καλὰ διατηρημένα χωριά. Ὑπάρχει ὅμως μιὰ δεύτερη κατηγορία χωριῶν ποὺ ὑφίστανται τὶς συνέπειες αὐτῆς τῆς κατάστασης τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ περισσότερα καὶ τὰ ὁποῖα δέχτηκαν τὰ σκληρὰ χτυπήματα τῶν κατακτητῶν μὲ τὸ ὁλοκληρωτικὸ τους κάψιμο.



Ἐδῶ τὸ πρόβλημα εἶναι τραγικώτερο!

Στὴ διάρκεια τῆς Γερμανο-ἰταλικῆς κατοχῆς τὰ χωριὰ αὐτά, ὀρεινὰ καὶ μὲ κατοίκους μὲ ψηλὸ φρόνημα καὶ πατριωτισμό, μπῆκαν ὁλοκληρωτικὰ καὶ χωρὶς ἐνδοιασμοὺς στὴν Ἀντίσταση.

Γέροι, νέοι, παιδιά, ἔδωσαν τὰ πάντα σ' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα κι αὐτὸ εἶχε σὰν συνέπεια μιὰ σειρὰ ἀπὸ τρομοκρατικὲς ἐπιδρομὲς τῶν Κατακτητῶν οἱ ὁποῖοι λεηλάτησαν σκότωσαν ἔκαψαν καὶ δὲν ἄφησαν πέτρα πάνω στὴν πέτρα. Κάθε τί ποὺ παρεῖχε στέγη κάηκε. Τὰ ἡρωικὰ αὐτὰ χωριὰ πλήρωσαν βαρὺ τίμημα στὴν Ἐλευθερία. Βέβαια σ' ἀντίθεση μὲ ὅτι ἔγινε σ' ἄλλα κράτη ἐδῶ δὲν εἴχαμε οὔτε ἀναγνώριση τῆς θυσίας οὔτε μνημεῖα οὔτε ἕνα λόγο συμπάθειας. Τὰ πολύστροφα ἀρχοντικὰ ἀντικαταστάθηκαν μὲ λασποκάλυβα σκεπασμένα μὲ πισσόχαρτο ποὺ ἀργότερα ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὴν πολυτέλεια τοῦ τσίγκου. Ὁλόκληρη ἡ ποιότητα τῆς ζωῆς ὑποβαθμίστηκε στὰ χωριὰ αὐτὰ κι ὁ χαρακτήρας τους ἀλλοιώθηκε κι ἔγιναν ἀγνώριστοι οἱ ἄνθρωποι λὲς καὶ κάποιους νὰ βόλευε αὐτό.

Ξέχασα νὰ σᾶς πῶ πὼς τὰ χωριὰ αὐτὰ βρίσκονται στὸν Β' Τομέα διατηρητέων οἰκισμῶν!

Ἐδῶ γελᾶτε ἢ κλαῖτε!!!

Μὰ γιὰ ποιὰ διατήρηση μιλᾶμε φίλοι μου;

Ἐπικαλούθησε μιὰ ἀρχιτεκτονικὴ ἀναρχία καὶ φτάσαμε στὸ σημεῖο ἐμεῖς ποὺ ζήσαμε στὰ χωριὰ αὐτὰ πρὶν τὴν καταστροφὴ νὰ ἀναρωτιόμαστε.

Ἀλήθεια γιὰ πολεμικὲς ἐπανορθώσεις οὔτε λόγος.

Πλήρωσαν ἢ δὲν πλήρωσαν πολεμικὲς ἐπανορθώσεις οἱ Γερμανοί; Ἂν πλήρωσαν ποιοί τὶς εἰσπραξαν;

Εἶναι ἀραγὲ ἀλήθεια ὅτι μόνο οἱ ἐφοπλιστὲς ἀποζημιώθηκαν γιὰ τὰ καράβια τους;

Καὶ τώρα φίλοι μου τί γίνεται;

Εἶναι γεγονὸς ὅτι αὐτὸς ὁ δύσμοιρος τόπος μας ἔχει δοκιμαστεῖ συχνὰ καὶ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Καταστροφικοὶ σεισμοὶ ἔχουν πλήξει πολλὲς περιοχὲς τῆς πατρίδας μας.

Γιὰ τὶς περιοχὲς αὐτὲς πάρθηκαν μέτρα γιὰ τὴν ἀνακούφισή τους. Τὰ στεγαστικὰ δάνεια στοὺς σεισμοπαθεῖς δόθηκαν μὲ τὸ σωρό. Ἀκόμα καὶ καινοῦργιοι οἰκισμοὶ χτίστηκαν γιὰ τὴν ἐγκατάσταση τῶν ξεσπιτωμένων αὐτῶν. Καὶ πολὺ σωστά! Καμμιὰ διαφωνία γιὰ τὰ μέτρα αὐτά.

Ὅμως γιατὶ ξεχάστηκαν τὰ ἡρωικὰ χωριὰ ποὺ γνώρισαν τὴ λύσσα τοῦ κατακτητή;

Μήπως τὰ λασποκάλυβα διαστάσεων 4Χ8 τὰ σκεπασμένα μὲ τσίγκο ἦταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ εἶναι ἡσυχη ἡ συνείδηση αὐτῶν ποὺ κυβέρνησαν τὴν Ἑλλάδα τὰ μεταπολεμικὰ χρόνια καὶ νὰ θεωροῦν λυμένο τὸ πρόβλημα τῶν καμένων χωριῶν;

Ὅταν μιλᾶμε γιὰ ἀποζημιώσεις βέβαια ὄντας ρεαλιστὲς δὲν περιμένουμε νὸ μᾶς ἐπιστραφοῦν οἱ χαμένοι στὴ φωτιὰ καὶ λεηλατημένοι θησαυροὶ γιατὶ δὲν εἶναι δυνατό, καὶ ἂν ἀκόμα ὑπῆρχε πρόθεση νὰ ἐκτιμηθοῦν.

Οὔτε τὰ ὅσα σπίτια χάθηκαν εἶναι δυνατὸ νὰ ἀποζημιωθοῦν. Ὑπάρχουν οἰκογένειες ποὺ εἶχαν 3 ἢ 4 σπίτια. Αὐτὸ ἂς μὴ θεωρηθεῖ ὑπερβολή.

Καὶ γιὰ ὅσους ἀπὸ σᾶς εἴχατε ἐπισκεφθεῖ τὰ χωριὰ αὐτὰ πρὶν τὴν καταστροφή τους, ἀσφαλῶς θὰ μένει στὴ μνήμη σας ἡ ἀρχοντιὰ τους.

Ἐμεῖς βγάλαμε πλέον τὰ συμπεράσματά μας τὰ ὁποῖα λίγο - πολὺ συμφωνοῦν μὲ αὐτὰ ἄλλων φορέων. Πρόσφατα σὲ κοινὴ σύσκεψη τοῦ Τ.Ε.Ε.

Αὐτὰ δυστυχῶς δὲν γυρίζουν πίσω.

Ὑπάρχει ὅμως μιὰ ἐλπίδα. Νὰ γυρίσει πίσω ἕνα μέρος ἀπὸ σκορπισμένο ἀνθρώπινο δυναμικὸ τῶν χωρῶν αὐτῶν ποὺ δυστυχῶς εἶναι ὅτι πιὸ προοδευτικὸ διέθετον τὰ χωριὰ αὐτὰ ἐφ' ὅσον θὰ δημιουργηθοῦν κατάλληλες προ"υ"ποθέσεις γιὰ ἀνθρώπινους ὅρους διαβίωσης. Παράλληλα θὰ συγκρατηθεῖ καὶ ὅτι ἀπέμεινε ἐκεῖ.

Ἂν δημιουργήσουμε αὐτὲς τὶς προ"υ"ποθέσεις τότε αὐτὸς ὁ κόσμος ποὺ καθημερινὰ δηλητηριάζεται στὴ μόλυνση τῶν μεγαλουπόλεων, θὰ γυρίσει στὶς καταπράσινες ἀγκαλιὲς τῶν χωριῶν του.

Θὰ ἀποσυμφορηθοῦν τὰ μεγάλα ἀστικὰ κέντρα καὶ θὰ τονωθοῦν αὐτὰ τὰ ζωντανὰ κύτταρα.

Αὐτὰ βέβαια δὲν εἶναι καινούργια. Δὲ κομίζω γλαῦκα εἰς Ἀθήνας.

Ὅμως ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ τὰ φωνάζω κι ἀλλο τὸ δικαίωμα νὰ διαμαρτύρομαι γιὰ λογαριασμὸ αὐτῶν τῶν ξεχασμένων χωριῶν καὶ τῶν προέδρων τῶν παραπάνω κοινοτήτων αὐτὸ προέκυψε.

Πρὶν προχωρήσουμε ὅμως στὶς προτάσεις μας θὰ συνοψίσουμε τὰ προβλήματα.

Τὰ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὴν εἰσήγησή μας αὐτὴ ἔχουν ἐντοπισθεῖ στὸ Ζαγόρι μιὰ καὶ ἐκεῖ εἶναι συγκεντρωμένα αὐτὰ τὰ χωριὰ καὶ μιὰ καὶ τὸ σχετικὸ διάταγμα ἀσχολεῖται ἀποκλειστικὰ μ' αὐτό.

Βέβαια τὸ Ζαγόρι δὲν εἶναι τὸ μοναδικὸ σύνολο οἰκισμῶν μὲ ἰδιαίτερο ἀρχιτεκτονικὸ χαρακτῆρα. Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ χωριὰ μας παλύχρονοι μάρτυρες τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιᾶς θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπιστοῦν μ' ἀνάλογο τρόπο.

Δηλαδή:

1. Νὰ καταγραφοῦν φωτογραφικὰ τουλάχιστον ὅ,τι νὰ ἀποτυπωθοῦν ὥστε νὰ ὑπάρχει δυνατότητα μελέτης καὶ κατὰ συνέπεια ἀξιολόγηση γιὰ τὸ ἂν πρέπει ἢ ὄχι νὰ διατηρηθοῦν καὶ σὲ ποιὸ βαθμό.

Αὐτὸ βέβαια εἶναι ἕνα πρόβλημα ὄχι μόνο τῆς περιοχῆς μας ἀλλὰ Πανελλήνιο.

Θὰ μποροῦσα ἐδῶ νὰ ἀναφέρω πληροφοριακὰ ὅτι μιὰ τέτοια προσπάθεια ἔγινε γύρω στὸ 1971 ἀν δὲν γελιέμαι ἡ ὁποία ὅμως μὴ καλύπτοντας συστηματικὰ ὅλο τὸν Ἑλληνικὸ χῶρο εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα σημαντικὸ ἀριθμὸ ἀξιόλογων οἰκισμῶν νὰ παραμείνει χωρὶς καμμιὰ προστασία.

Ἐπανερχόμενος λοιπὸν στὸ ἐπιμαχο διάταγμα ἐχω νὰ παρατηρήσω πὼς ὁ συντάκτης του, ὁ ἐκλεκτὸς Ἀρχιτέκτονας Β. Χαρίσης εἶναι ἀλήθεια ὅτι δούλεψε πολὺ πάνω στὸ θέμα αὐτὸ κι εἶναι ἀλήθεια ἀκόμα πὼς εἶναι ἀπὸ τοὺς λίγους ἀρχιτέκτονες ποὺ μπῆκε στὸ πετσὶ αὐτοῦ τοῦ θέματος ποὺ λέγεται Ζαγορίσια Λαϊκὴ Ἀρχιτεκτονική. Μὲ τὸ νὰ διαφωνεῖ κανένας μὲ ὁρισμένα σημεῖα τῆς μελέτης του δὲν σημαίνει ὅτι μπορεῖ νὰ τὴν ἀπορρίψει ὁλοκληρωτικὰ ἢ νὰ ἰσχυριστεῖ ὅτι ἔγινε ἀπὸ τὸ γραφεῖο χωρὶς ἐπιτόπια μελέτη καὶ γνῶμη τοῦ προβλήματος.

Καὶ κατέχει τὸ πρόβλημα καὶ τὸ μελέτησε καὶ δὲν εὐθύνεται αὐτὸς γιὰ ὅτι δὲν ἔγινε. Τὰ προβλήματα εἶναι οἰκονομικὰ καὶ αὐτὸς εἶναι τεχνικός.

Μιὰ βασικὴ διαφωνία μὲ τὸ παραπάνω Διάταγμα εἶναι ὁ τρόπος ποὺ ἔγινε ὁ διαχωρισμὸς σὲ Α καὶ Β τομέα.

Καὶ καλά, ἂς ποῦμε πὼς μπῆκαν 5—6 καλύβια στὰ διατηρημένα χωριὰ τοῦ Κεντρικοῦ καὶ Δυτικοῦ Ζαγορίου στὸν Α' τομέα.

Πῶς ὅμως μπορεῖ νὰ αἰτιολογήσει κανεὶς αὐτὴ τὴν σκωληκοειδῆ ἀπόφαση ποὺ ξεκινάει ἀπὸ τὸ Κεντρικὸ Ζαγόρι πιάνει τοὺς Λυγκιάδες καὶ ἀκολούθως τὸν δρόμο Ἰωαννίνων — Μετσόβου κατολήγει στὸ Μέτσοβο;

Ἀπὸ ποιὰ κι ὡς ποιὰ θὰ μποροῦσε νὰ συγκρίνει κανεὶς ἀρχιτεκτονικὰ καὶ μορφολογικὰ τοὺς Λυγκιάδες καὶ τὸ Βοτονόσι μὲ τὸ Δίλοφο ἢ τὸ Κουκούλι; Πρὸς Θεοῦ δὲν θέλω νὰ θίξω οὔτε τοὺς **Λυγκιάδες οὔτε τὸ** Βοτονόσι. Ἀλλωστε τὰ ἴδια αὐτὰ χωριὰ ζητοῦν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸ βραχνὰ αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρισμοῦ. Μένει λοιπὸν ἡ ἐντύπωση πὼς αὐτὰ ἔγινε γιὰ νὰ περιληφθεῖ καὶ τὸ Μέτσοβο στὰ Διατάγματα αὐτά. Ὅμως τὸ Μέτσοβο μὲ τὴν ἀναμφισβήτητη ὁμορφιά του διέπεται ἀπὸ διαφορετικοὺς κανονισμοὺς ἐχει ἰδιάζοντα προβλήματα καὶ στὸ κάτω τῆς γραφῆς δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ αὐτὸ τὸν ὑφάλο χῶρο τοῦ Ζαγοριοῦ.

Συνοψίζουμε λοιπόν:

Ὁ τρόπος ποὺ ἔγινε ὁ διαχωρισμὸς στοὺς τομεῖς Α' καὶ Β' μᾶς βρίσκει τέλεια ἀντίθετους.

Τί ἀντιμετωπίζει σήμερα ἕνας Ζαγορίσιος ποὺ θέλει νὰ φτιάξει ἕνα καινούργιο σπίτι ἢ νὰ συντηρήσει ἕνα ὑφιστάμενο;

1. Ἡ Σύνταξη τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Μελέτης: Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη τροβιὰ στὸ στομάχι τους.

2. Ἐξεύρεση οἰκοδόμων εἰδικευμένων στὸν Παραδοσιακὸ τρόπο κατασκευῆς εἶναι πλέον δυσεύρετον.

Πάει πιὰ ἡ μαστρομάνα περιοχὴ τῆς Κόνιτσας μὲ τοὺς διαλεκτοὺς τεχνίτες. Τοὺς ἔφαγε ὁ μοντέρνος τρόπος ζωῆς καὶ τὸ κέρδος σ' ἄλλους τομεῖς τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητας.

3. Ἡ ἐξεύρεση τῶν **ὑλικῶν καὶ κύρια** τῆς χαρακτηριστικῆς μαΰρης πλάκας εἶναι δύσκολη ἀν ὄχι ἀδύνατη καὶ ἡ Πηλιορείτικη πλάκα ἔξω ἀπὸ τὸ ὅτι εἶναι ξένη πρὸς τὸ Ζαγορίσιο χρῶμα εἶναι καὶ πανάκριβη.

4. Οἱ οἰκονομικὲς **ἐπιβαρύνσεις εἶ**ναι εὐνόητο ἀπὸ τὰ παρακάτω ὅτι εἶναι τέτοιες ποὺ μόνο τσέπες ἐφοπλιστῶν θὰ μποροῦσαν νὰ ἀντέξουν.

Ἀλλὰ θὰ μποροῦσε ἀλήθεια νὰ ρωτήσει κανείς.

Θέλουν οἱ Ζαγορίσιοι νὰ διατηρήσουν τὴν ἀρχιτεκτονικὴ κληρονομιά;

Ἀπαντοῦμε: ΘΕΛΟΥΝ!!! Θέλουν μὰ δὲν μποροῦν!

Τὸ κράτος θέλει νὰ διατηρίσει αὐτὸ τμήμα ποὺ λέγεται Ζαγόρι;

Ἀνταπαντοῦμε: Ἂν θέλει ΜΠΟΡΕΙ!!!

Μόνο παληκαριὰ καὶ ἰσχυρὰ κίνητρα μποροῦν νὰ σῶσουν τὸ Ζαγόρι **ἀπὸ τὴν** καταστροφή.

1. Ἡ ἔκδοση τῶν οἰκοδομικῶν ἀδειῶν θὰ πρέπει νὰ γίνεται δωρεὰν ἢ νὰ ἐπιβαρύνει τὸ κόστος κατασκευῆς.

2. Θὰ πρέπει νὰ δημιουργηθοῦν Λατομεῖα Κρατικὰ τὰ ὁποῖα θὰ χορηγηθοῦν ὑλικὰ στὴν τιμὴ **κόστους.**

3. Ἡ διαφορὰ τοῦ κόστους κατασκευῆς ἢ ἐπισκευῆς σπιτιοῦ θὰ πρέπει νὰ ἐπιδοτεῖται ὁλοκληρωτικά.

4. Ἡ ξυλεία ἐπίσης θὰ πρέπει νὰ ἐπιδοτεῖται.

5. Τὰ στεγαστικὰ δάνεια θὰ πρέπει νὰ δίνονται γενναιόδωρα ἀφοῦ βέβαια ὑπάρξει μιὰ ἱεράρχισή τους. Ἡ ἱεράρχηση αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ παρακάτω:

Α' Πρώτη κατοικία μονίμου κατοίκου.

Β' Ἐπισκευὴ κατοικίας μονίμου κατοίκου ἢ ἐπιθυμοῦντος νὰ ἐγκατασταθεῖ μόνιμα.

Γ' κατασκευὴ κατοικίας ἐπιθυμοῦντος νὰ ἐγκατασταθεῖ στὸ χωριὸ του.

6. Θὰ πρέπει νὰ δημιουργηθοῦν σχολὲς τεχνιτῶν ὥστε καὶ συνεργεῖα ὡρκετὰ νὰ ὑπάρξουν καὶ ὁ παραδοσιακὸς τρόπος κατασκευῆς νὰ διατηρηθεῖ.

7. Στοὺς ὀργανισμοὺς κοινῆς ὠφελείας ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΤV νὰ ἐπιβληθοῦν οἱ ἴδιοι περιορισμοὶ καὶ νὰ ἀπαιτηθεῖ ἀπόλυτος σεβασμὸς στὸ περιβάλλον ὅταν τοποθετηθοῦν οἱ στῦλοι ἢ τὰ διαστημικὴς γραμμῆς τηλεφωνικὰ κέντρα (π.χ. πλατεῖα Τσεπελόβου). Ὅσο γιὰ τὶς κεραίες τῆς τηλεοράσεως ἂς μὴ γίνεται λόγος.

Καὶ στὰ πυροπαθῆ χωριὰ τοῦ Ἀνατ. Ζαγορίου τί γίνεται;

1. Χωρὶς χρονοτριβὴ νὰ ἐπιδοτηθεῖ ἡ ἀντικατάσταση τῶν ἀντιποθητικῶν τσίγκινων στεγῶν μὲ κεραμίδι κατὰ προτίμηση Ρωμαϊκοῦ τύπου ποὺ μοιάζει μὲ Βυζαντινὸ ἀλλὰ ἔχει τὰ πλεονεκτήματα τοῦ Γαλλικοῦ. Βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ γίνει λόγος γιὰ μαΰρη πλάκα γιατὶ τὰ κτίσματα δὲν ἀντέχουν.

2. Ἐπειδὴ ἐδῶ ἡ καταστροφὴ ἐχει προχωρήσει σὲ βάθος καὶ ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ Ἀναρχία εἶναι πρωταφανὴς τουλάχιστον ἂς προσπαθήσουμε ὅτι χτίζεται ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα νὰ εἶναι ἐναρμονισμένο μὲ τὸ περιβάλλον. Θὰ πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν νέες μορφὲς ποὺ θὰ προκύψουν ἀπὸ σωστὴ μελέτη καὶ μὲ τὴ χρήση τοῦ μοντέρνου ἂς ποῦμε ὑλικῶν.

Αὐτὸ προ"υ"ποθέτει ἐλεγχόμενο τρόπο δόμησης ἀλλὰ καὶ ἰσχυρὰ κίνητρα. Ὄχι μόνο ἀπαγορεύσεις.

Τὰ οἰκονομικὰ κίνητρα ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ εἶναι γενναιόδωρα μιὰ καὶ τὰ χωριὰ αὐτὰ ποὺ ὅπως ἀνάφερα παραπάνω ἔγιναν ὁλοκαύτωμα στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴ Λευτεριὰ δὲν πήραν οὔτε δραχμὴ τσακιστὴ ἀπὸ πολεμικὲς ἐπανορθώσεις.

Οἱ ἀπόψεις μας ὅμως προχωροῦν καὶ πιὸ πέρα καὶ ἔχουν σὰν στόχο τόσο τὴν οὐσία τοῦ θέματος δηλαδὴ τὴν διατήρηση τῶν παραδοσιακῶν οἰκισμῶν καὶ τὴν προστασία τοῦ τοπικοῦ χρώματος στὰ καμένα χωριὰ τοῦ Ζαγορίου τὰ ὁποῖα κατὰ κανόνα βρίσκονται στὸ Ἀνατολικὸ Ζαγόρι μέσα σ' ἕνα ὄργιο φυσικῆς ὁμορφιᾶς καὶ πρασίνου.

Θὰ πρέπει ἀμέσως νὰ συσταθεῖ εἰδικὸ τμήμα ἐδῶ ΥΧΟΠ ποὺ θὰ πάρει ὅλες τὶς ἁρμοδιότητες καὶ ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία καὶ ἀπὸ τὸ Πολεοδομικὸ Γραφεῖο.

Τὸ τμῆμα αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ φέρει τὴν εὐθύνη τὴν Ἀρχιτεκτονικὴ καθὼς καὶ τὴν εὐθύνη τῆς ἐπίβλεψης κατὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν ἐργασιῶν.

Παράλληλα θὰ πρέπει ὅσο ἀφορᾶ στὰ Πυροπαθεῖ χωριά, νὰ μελετήσει μιὰ σειρὰ τύπων σπιτιῶν μὲ προσοχὴ ὥστε νὰ δημιουργηθοῦν οἱ νέες μορφὲς ἀρχιτεκτονικῆς ὅπως εἴπαμε καὶ πιὸ πάνω ποὺ θὰ δέσουν μὲ τὸ περιβάλλον καὶ θὰ σταματήσουν αὐτὸ τὸ ἀρχιτεκτονικὸ κομφοΰζιο ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα.

Ὅσο ἀφορᾶ στοὺς ἀρχιτέκτονες αὐτούς ποὺ θὰ ἐπανδρώσουν τὸ τμῆμα αὐτὸ θὰ πρέπει ἢ νὰ εἶναι Ζαγορίσιοι ἢ νὰ ἔχουν ἀσχοληθεῖ σοβαρὰ μὲ μελέτες γύρω ἀπὸ τὴν Ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ Ζαγορίου γιατὶ θὰ ἦταν παράλογο νὰ ἐπανδρώσουμε μιὰ τέτοια ὑπηρεσία μὲ ἀρχιτέκτονες ποὺ ἢ τὸ εἶδος τους θὰ τοὺς ἔκανε ξένους πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτῆς τῆς περιοχῆς.

Αὐτὴ ἡ ὑπηρεσία θὰ φέρει καὶ τὴν εὐθύνη τόσο γιὰ τὴ χορήγηση τῶν δανείων ὅσο καὶ γιὰ τὴν κατολόγηση τῶν ὑπὸ ἐπίδοση ἐργασιῶν.

Δὲν εἶναι δύσκολο. Χρειάζεται καλὴ θέληση.

Ὑπάρχουν ἀξιοι ἀρχιτέκτονες ποὺ καὶ ἀγάπη γιὰ τὸν τόπο ἔχουν καὶ γνώσεις.

(Παράδειγμα τὸ ἱστορικὸ κέντρο τῆς Πολωνίας - Ἰταλίας). Πάνω στὸ θέμα αὐτὸ δηλαδὴ στὸ ἐπίμοχο Προεδρικὸ Δίγμα ἀκούγονται κατὰ καιροὺς ἀπόψεις νὰ δοθοῦν ἁρμοδιότητες στοὺς Προέδρους τῶν Κοινοτήτων νὰ χορηγηθοῦν ἀδειες οἰκοδομῆς.

Ὄχι! Εἶναι λάθος! Θὰ καταστρέφει ὅτι ἀπέμενε. Οἱ προτάσεις γιὰ κατάργηση ξεκινοῦν ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ παραπάνω ἀναφέρθηκαν. Ἀκόμα ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ Γράκαν. Ἀκόμα ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τεχνικοῦ καὶ Οἰκονομικοῦ ἐπόπτου τῆς ἐκδόσης οἰκοδομικῶν ἀδειῶν.

Ὅταν τηρηθοῦν οἱ προ"υ"ποθέσεις ποὺ βάζουμε ἐμεῖς κανένας δὲν θὰ ζητήσει ποτὲ κάτι τέτοιο.

Τελειώνοντας τὴν εἰσήγηση αὐτὴ θέλω νὰ ἀποτανθῶ πρῶτα σ' ἐκείνους ποὺ ἀπογοητευμένοι λένε «Τὸ Ζαγόρι πεθαίνει».

Ζαγόρι καὶ ἀνάπτυξη

Ⓢ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 1η ΣΕΛ.

γοστάσια.

Παράλληλα μ' ὅλα αὐτὰ τὰ προβλήματα θὰ πρέπει νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ οἱ πραγματικὲς δυνατότητες τοῦ Ζαγορίου, δηλαδὴ ἡ γεωργία, τὸ δάσος, ἡ κτηνοτροφία. Ὁ πρωτογενὴς τομέας τῆς οἰκονομίας εἶναι ὀργανικὰ δεμένος μὲ τὸ χῶρο καὶ πρέπει νὰ ρυθμίζεται (παραγωγή - διάθεση - τιμὲς) μόνο ἀπὸ τοὺς πραγματικὰ κατοίκους τους.

Ὁ τουρισμός, ἀκόμη καὶ ἡ βιομηχανία ἐλέγχεται ἀπὸ παράγοντες ξένους πρὸς τὸ χῶρο καὶ μιὰ οἰκονομία βασισμένη μόνο στὸν τουρισμὸ κινδυνεύει νὰ καταρεύσει ἁπλούστατα λόγω ἐλλείψης τουριστῶν.

Ὁ Ζαγορίσιος χῶρος, σήμερα, διαθέτει ἕνα μεγάλο κεφάλαιο ποὺ μπορεῖ νὰ συμβάλλει στὴν ἀνάπτυξή του: εἶναι ἡ πολιτιστικὴ κληρονομιά καὶ ἡ ὡραία του φύση. Πρέπει ὅμως νὰ ἀναπτυχθεῖ παράλληλα μὲ τὶς ἄλλες δυνατότητες τοῦ χώρου ποὺ ἀναφέρθηκαν παραπάνω γιατὶ ἀλλιῶς τὸ κεφάλαιο αὐτὸ κινδυνεύει νὰ χαθεῖ γιὰ πάντα.

Τέλος κλείνοντας ἐδῶ, θὰ ἤθελα νὰ σημειώσω ὅτι εἶναι βασικὴ προ"υ"πόθεση γιὰ νὰ ἀναπτυχθεῖ ὁ τόπος καὶ γιὰ νὰ μὴ καταστραφεῖ τὸ κεφάλαιο αὐτὸ ἡ συμμετοχὴ ὅσων μένουν στὸ Ζαγόρι στὴν διαδικασία λήψης τῶν ἀποφάσεων καὶ στὸν προγραμματισμὸ ἀνάπτυξής του.

Ἔτσι καὶ οἱ δυνατότητες τοῦ Ζαγορήσιου χώρου θὰ ἀξιοποιηθοῦν καὶ ἡ ἀνάπτυξη, (οἰκονομική - κοινωνικὴ - πολιτιστική) θὰ ἀποβεῖ πρὸς ὄφελος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Σύντομο Βιογραφικὸ Σημείωμα:

Ὁ Μιχάλης Ἀράπογλου γεννήθηκε τὸ 1945 στὴ Θεσσαλονίκη. Τελείωσε τὸ Γαλλικὸ Κολλέγιο DE LA SALLE. Ἀπὸ τὸ 1973 μελετάει τὴν Ἤπειρο καὶ πιὸ εἰδικὰ τὸ Ζαγόρι. Οἱ ἐρευνές του κορυφώθηκαν τὸ 1976 στὸ Δίπλωμα τοῦ Ἀρχιτέκτονα D.P.L.G. τῆς Ἀνώτερης Παιδαγωγικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Μονάδας Νο 1 τῶν Παρισίων.

Τὸ 1977 παρουσιάζει νέα μελέτη του γιὰ τὸ Ζαγόρι στὸ Πανεπιστήμιο τῆς NANTERRE, PARIS — X, ποὺ καταλήγει σὲ δίτομο ἐπιστημονικὸ σπουδῶν μὲ τίτλο: «Γεωγραφία ἀνάπτυξης καὶ Περιβάλλοντος».

Τὸ 1981 ἀνακρύσσεται Δ.Ρ. Περιβάλλοντος καὶ Κοινωνικοῦ Οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τοῦ Πανεπιστημίου τῆς NANTERRE, PARIS—X.

Προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν τά χωριά μας

Τά προβλήματα πού παρουσιάζει σήμερα τό Ζαγόρι εἶναι σχεδόν γνωστά σέ ὅλους καί οἱ αἰτίες πού τά δημιούργησαν ἔχουν μελετηθεῖ ἀπό πολλούς.

Ἐγώ δέ θά σταθῶ καθόλου στά αἴτια, οὔτε θά ἐξετάσω ὅλα τά προβλήματα.

Θά ἀναφερθῶ σέ δυό τρία ἀπό τά σπουδαιότερα ἐπιμένοντας περισσότερο στή λύση τους.

● (Α) ΥΔΡΕΥΣΗ
ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Εἶναι σέ ὅλους γνωστό ὅτι τό κεντρικό κυρίως Ζαγόρι, ἀλλά καί τό δυτικό ὑποφέρει πολύ ἀπό τήν ἔλλειψη τοῦ νεροῦ.

Ὑπάρχουν χωριά πού τό καλοκαίρι δέν ἔχουν νερό οὔτε νά πιοῦν οἱ κάτοικοι καί ἐξυπηρετοῦνται ἀπό τίς στέρνες ἤ τά πηγάδια. Ἀλλά καί ὅσα ἔχουν λίγο νερό, ἀπό τά ὑπάρχοντα ὑδραγωγεῖα, μέ δυσκολία ἐξυπηρετοῦν τούς κατοίκους.

Αὐτό τό πρόβλημα ἀν δέ λυθεῖ εἶναι δύσκολη γιά νά μήν πῶ ἀδύνατη ἡ ἀνάπτυξη τοῦ τόπου.

Ὅταν τό νερό σέ ἕνα χωριό δέν ἐπαρκεῖ γιά τούς κατοίκους, νά τό βάλουν μέσα στά σπίτια τους, νά ποτίσουν ἕναν κηπάκο, πῶς θά ἐπαρκέσει γιά μιά τουριστική μονάδα, μιά γεωργική ἤ κτηνοτροφική ἐκμετάλλευση ἤ ἕνα ἐργοστάσιο πού θέλει τόσο νερό;

Γιά τήν ὕδρευση τοῦ Ζαγοριοῦ ἔχουν γίνει πολλές προτάσεις.

Ἔχουν σκεφτεῖ νά ρθεῖ νερό ἀπό τή Δρακόλιμνη πού βρίσκεται σέ μεγάλο ὑψόμετρο καί μπορεῖ νά ρθεῖ τό νερό σέ κάθε ὑδραγωγεῖο, μέ ἐλεύθερη ροή, χωρίς ἀντλήσεις.

Παρουσιάζει ὅμως πολλά μειωνεκτήματα αὐτή ἡ λύση.

Πρῶτα γιατί εἶναι μικρή, ὅπως λέν ὅσοι τήν ἐπισκεύτηκαν, ἐπομένως ἡ παροχή τοῦ νεροῦ θά εἶναι μικρή.

Ἄλλο πρόβλημα εἶναι οἱ τεράστιες ἐδαφικές ἀνωμαλίες, ὡς πού νά ρθεῖ τό νερό σέ μέρος εὔκολο γιά νά ἀρχίσει ἀπό ἐκεῖ ἡ διανομή του.

Ἔχει προταθεῖ μιά ἄλλη λύση, ἡ λύση τοῦ Βο'ϊδομάτη, δηλ. νερό ἀπό τό Βο'ϊδομάτη νά ὑδρεύσει τό Ζαγόρι.

Δέν ξέρω γιά ποιό λόγο αὐτή ἡ λύση δέν τέθηκε σέ ἐφαρμογή.

Ἐγώ θά πῶ λίγες σκέψεις, πάνω σ' αὐτή τή λύση. Ἂς τίς μελετήσουν οἱ ἁρμόδιοι, ἴσως βροῦν καί ἄλλες πιό καλές.

Μιά σκέψη εἶναι τό νερό τοῦ Βο'ϊδομάτη νά βγεῖ μέ ἄντληση σέ ἕνα μέρος πρός τό Βραδέτο καί ἀπό κεῖ μέ ἐλεύθερη ροή νά πάει σέ ὅλα τά χωριά.

Δέν εἶμαι τεχνικός, ἀλλά ἄκουσα πῶς παρουσιάζει πολλά τεχνικά προβλήματα λόγω τοῦ μεγάλου ὑψομέτρου, ἀπό τήν κοίτη τοῦ ποταμοῦ, ὡς τή δεξαμενή πού θά γίνεται ἡ συγκέντρωσή του, ἀφοῦ πρέπει νά γίνεται σχεδόν κατακόρυφη ἀνύψωση τοῦ νεροῦ.

Μιά ἄλλη λύση εἶναι νά ἀνεβεῖ τό νερό ἀπό τήν ἀριστερή πλευρά πρός τό Βιτσικό ἤ τήν Ἀρίστη (Ἀρτσίστα) καί ἀπό ἐκεῖ μέ ἐλεύθερη ροή νά πάει σέ σημεῖο ἀπό τό ὁποῖο μέ μιά δεύτερη ἄντληση θά φτάσει σέ μεγάλο ὑψόμετρο καί ἀπό κεῖ θά μπορεῖ μέ σωλήνες νά πάει σέ ὅλα τά χωριά ἀκολουθώντας τήν ἀκρη τοῦ δρόμου.

Εἶπα πώς δέν εἶμαι τεχνικός, ἀλλά ἐπειδή ξέρω περίπου τή φυσική διαμόρφωση τοῦ τόπου, λέω, ὅτι μπορεῖ ἀπό τήν πρώτη δεξαμενή νά ρθεῖ στά κάτω Πεδινά ἤ κάτω ἀπό τό Ροντοβάνι ἤ ὁπου εἶναι καλλίτερα καί ἀπό κεῖ μέ μιά δεύτερη ἄνληση νά ἀνεβεῖ σέ δεξαμενή πού θά εἶναι στή Βίτσα ἤ στούς Ἀσπραγγέλους καί ἀπό κεῖ νά γίνεται ἡ διανομή του.

Βέβαια ἡ δαπάνη εἶναι μεγάλη, ἀλλά παίρνουμε σάν προϋπόθεση, ὅτι τό κράτος θά θελήσει νά ἐνδιαφερθεῖ καί γιά τό Ζαγόρι.

● (Β) ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ἄλλο πρόβλημα εἶναι ἡ κτηνοτροφική ἐκμετάλλευση τοῦ τόπου ἀπό τούς παραμένοντες κατοίκους.

Αὐτοί πού μείναν στά χωριά, ἔχουν ὁ καθένας ἀπό 5—10 πρόβατα ἤ κατσίκια ἤ καμιά ἀγελάδα καί ἐπειδή δέν συγκεντρώνονται πολλά ζῶα γιά νά κάνουν κοπάδι καί νά πιάσουν τσομπάνο, πού εἶναι δυσεύρετος στήν περιοχή μας, εἶναι ἀναγκασμένοι κάθε δυό τρεῖς μέρες χειμώνα καλοκαίρι, νά γυρίζουν ὅλη τή μέρα μέ τά λίγα ζῶα τους γιά νά τά βοσκήσουν καί δέν μποροῦν νά ἀσχοληθοῦν μέ τίποτε ἄλλο, νά κάνουν μιά δουλειά στό σπίτι, νά περιποιηθοῦν ἕνα κήπο ἕνα δέντρο κ.λ.π.

Ὅσοι δέ εἶναι ὑπερήλικες καί ξέρουμε πόσοι εἶναι οἱ ὑπερήλικες στό Ζαγόρι, ἀναγκάζονται καί τά λίγα ζῶα πού ἔχουν νά τά ξεκάνουν καί νά στερεύονται καί τό λίγο γαλατάκι ἀπό τή γίδα τους ἤ τό τυράκι ἀπό τήν προβατίνα καί ἐπομένως δέν ἔχουν λόγο νά μείνουν στά χωριά.

Μιά λύση, κατά τή γνώμη μου, εἶναι νά γίνει περίφραξη ἀπό τό Ὑπουργεῖο Γεωργίας σέ μεγάλα τεμάχια, κοντά στό χωριό, χωρίς νά χάσουν τήν ἰδιοκτησία τους οἱ κάτοικοι. Ἐκεῖ νά βόσκουν ἐλεύθερα ὅλη τή μέρα τά ζῶα προστατευμένα ἀπό τά ἀγρίμια καί τούς ἄλλους κινδύνους.

Ἐκεῖ θά ὑπάρχουν καί σταῦλοι γιά τήν οἰκόσιτη κτηνοτροφία μέ φῶς, νερό κ.λ.π.

Μ' αὐτόν τόν τρόπο θά φύγουν καί τά ζῶα μέσα ἀπό τό χωριό καί θά φύγουν καί οἱ μύγες καί οἱ κοπριές.

Ὁ κάθε νοικοκύρης λοιπόν ἀφοῦ τά ἀνοίγει τό πρωΐ τό βράδυ θά τά μαζεύει στό σταῦλο του.

Ἀλλά μέ τόν τρόπο αὐτό θά προστατευτεῖ καί ἡ χλωρίδα καί ἡ πανίδα τοῦ τόπου, ὅταν δέν ἐμποδίζει τήν ἀνάπτυξη τῆς κτηνοτροφίας στά μέρη αὐτά. Εἶναι μιά λύση πού προτείνω νά μελετηθεῖ ἀπό τούς καθοίκους τῶν χωριῶν καί τούς εἰδικούς, ἂν θέλουν πραγματικά τήν ἀνάπτυξη τοῦ τόπου μας.

● (Α) Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΜΕ ΤΑ ΧΩΡΙΑ

Αὐτό τό πρόβλημα δέν εἶναι οἰκονομικό, ἀλλά ἔχει σχέση μέ τή διαβίωση τῶν κατοίκων τούς χειμερινούς μῆνες.

Εἶναι ἡ ἀπομόνωση τῶν χωριῶν μας, λόγω τῶν δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν.

Σέ πολλά χωριά ἀπό τά χιόνια, τούς κεραυνούς καί ἀπό ἄλλες αἰτίες κόβεται πολλές φορές ἡ τηλεφωνική ἐπικοινωνία μέ τά χωριά μας καί μένουν ξεκομένα ἀπό τόν ἔξω κόσμο, μέ ἀποτέλεσμα σέ μιά δύσκολη περίπτωση, μιά ἀρρώστια, μιά χαρά, γιατί ὄχι καί σέ μιά κακή ὥρα, νά μήν μποροῦν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πού μπορεῖ νά εἶναι καί ὑπερήλικες, νά ρθοῦν σέ ἐπικοινωνία μέ τούς δικούς των, νά καλέσουν ἕνα ταξί, τό γιατρό κ.λ.π.

Ἂν σκευτοῦμε ὅτι τά χωριά μας ἔχουν καί τεράστιους καλλιτεχνικούς θησαυρούς, πού πρέπει σέ μιά δύσκολη περίπτωση νά εἰδοποιηθοῦν τά ἁρμόδια ὄργανα τότε τό πρόβλημα εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερο.

Ἡ λύση εἶναι νά ὑπάρχει ἡ ἀσύρματη ἐπικοινωνία μέ τά χωριά.

Μπορεῖ νά τοποθετηθεῖ ἕνας πομπός σέ ἕνα ἀστυνομικό τμήμα πού νά ἐπικοινωνεῖ μέ τά χωριά, νά τόν ἔχει κάποιος ἀπό τό χωριό, ὁ κλητήρας, ὁ γραμματέας, ὁ πρόεδρος ἤ κάποιο ἄλλο πρόσωπο καί σέ μιά δύσκολη ὥρα νά σθεῖ σέ ἐπικοινωνία μέ τόν ἄλλο κόσμο..

Αὐτή εἶναι μιά λύση. Κατά τή γνώμη μου καιρός νά μελετηθεῖ.

Εἶναι τρομερό, οἱ λίγοι πού μένουν στά χωριά μας νά ζοῦν καί τελείως ἀπομονωμένοι.

Αὐτά εἶχα νά πῶ γιά τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν τά χωριά μας καί γιά τή λύση πού δίνουμε ἐμεῖς.

Προσπάθησα νά εἶμαι ὅσο τό δυνατόν ρεαλιστής, νά ἀποφύγω τά πετάγματα στά σύνεφα, δέν ξέρω ἂν τό πέτυχα, ἴσως νά εἶμαι λίγο παραπάνω αἰσιόδοξος.

Πάντως τά προβλήματα ὑπάρχουν κανένας δέν τό ἀμφισβητεῖ, κι ἂν οἱ λύσεις οἱ δικές μου δέν εἶναι σωστές ἤ ἱκανοποιητικές ἄς σκεφτοῦν ἄλλοι πιό ἰσωστές, ἡ χαρά ὅλων ὅσων ἀγαποῦν τό Ζαγόρι θά εἶναι μεγάλη.

Ὅταν ὑπάρχει ἀγάπη γιά τά χωριά μας καί τούς ἀνθρώπους πού ζοῦν ἐκεῖ θά βρεθεῖ μιά λύση.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΚΑΜΗΣ

Δάσκαλος Κουκουλιώτης

ΤΑ ΔΑΣΗ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπ' τὴν 11η ΣΕΛ.

ακόσιες πενήντα χιλιάδες δρχ.

● **Τρόπος καταθέσεως κεφαλαίου:**

α) Ξυλοβιομηχανίας: Τό 1)3 εἰς μετρητά μαζί μέ τήν δήλωση ἐγγραφῆς. Τό δεύτερον 1)3 εἰς ἰσόποσον συναλλαγματικήν εἰς Δίγήν τῆς Α.Ε. ἐξοφλητέα μετά 12μηνον. Τό ὑπόλοιπον 1)3 ὁμοίως ὅπως τό δεύτερον ἀλλά μετά 24μηνον ἐξοφλήσιν. Αἱ μετοχαί θά παραδίδονται εἰς τόν δικαιοῦχον μετά τήν ὁλοσχερῆ ἐξόφλησιν τῆς ὀφειλῆς του ἐκ τῆν αἰτίας τούτης.

β) Ξυλοβιοτεχνιών: Τό 50)ο εἰς μετρητά μαζί μέ τήν δήλωσιν ἐγγραφῆς. Τό ὑπόλοιπον 50)ο εἰς ἰσόποσον συναλλαγματικήν ἐξοφλητέα μετά 12μηνον. Καί εἰς τήν περίπτωσιν αὐτήν ὁ τίτλος θά παραδοθῆ εἰς τό Διχαιοῦχον μετά τήν ὁλοσχερῆ ἐξόφλησιν τῆς ὀφειλῆς ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης.

γ) Καλλιτεχνικῶν Βιοτεχνιών: Ἐφ' ἅπαξ εἰς μετρητά.

● **Ἀντικείμενον ἐργασιων Ξυλοβιομηχανίας**

α) Πρωτογεννής τομέας: Ὑλοτομίαι τῶν παραχωρουμένων λημίτων. Καλλιέργεια Δασῶν, ἀραιώσεις, κλαδεύματα, ἀναδασώσεις) κατόπιν ἐδικῆς συμφωνίας μετά τοῦ Ἰδιοκτήτου τοῦ Δάσους.

β) Δευτερογεννής τομέας: Καθετος Βιομηχανοποίησις τοῦ Ξύλου καί ἐμπορία αὐτοῦ.

● **Ξυλοβιοτεχνιών καί καλλιτεχνικῶν Βιοτεχνιών:**

Τριτογεννής τομέας: Ἐπεξεργασία ξύλου καί ἄλλων εἰδῶν καί διάθεσις εἰς τό ἐμπόριον εἴτε ὑπό τῶν ἰδίων εἴτε μέσω τῆς Ξυλοβιομηχανίας ἐπί καταβολῇ προμηθείας 5ο)ο.

● **Εἰδικοί ὅροι:**

Εἰς τάς Διοικήσεις ὅλων τῶν φορέων νά ἀντιπροσωπεύεται κατ' ἀναλογίαν καί ἡ μειοψηφία.

Ἑκάστου τῶν Μετόχων δύναται νά ἀντιπροσωπεύει εἰς τάς γενικάς συνελεύσεις τόν ἑαυτόν του καί ἀκόμη ἕνον Μέτοχον.

Οὐδείς τῶν Μετόχων ἤ Ἑταίρων δύναται νά κατέχει πλέον τό 1οῦσο (ἐν χιλιοστόν) τῶν μετοχῶν τῆς Α.Ε. ἤ τό 1)10 (ἕνα δέκατο) τῶν ἑταιρικῶν μεριδίων, τῶν Συνήκων ἑταιριῶν, ΕΠΕ, ΟΕ. κ.τ.λ. τῶν Ξυλοβιοτεχνιῶν.

Αἱ μετοχαί ἐπί μία 10ετίαν εἶναι προσωπικαί μή μεταβιβαζόμεναι.

Μετά γίνονται ἀνώνυμαι καί μεταβιβάζονται ὑπό τόν περιορισμόν τῆς κατοχῆς πού 1)1000.

Ἐπίσης τά ἑταιρικά μεριδία εἶναι προσωπικά μή μεταβιβαζόμενα ἐπί μίαν 7ετίαν. Μετά τήν 7ετίαν μεταβιβάζονται μέ τόν περιορισμόν τοῦ 1)10.

Νά ἐπιτρέπεται νά γίνονται μέτοχοι τῆς Α.Ε. ἤ ἑταῖροι τῶν Ξυλοβιοτεχνιῶν καί περισσοτερα τοῦ ἑνός τῶν μελῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ἐφ' ὅσον δέν καταστρατηγεῖται ἡ περί κεφαλαίου καί ἀντιπροσωπεύσεως δεσμευτική διάταξις. Δι' ἐ-

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 15η ΣΕΛ.

Γύρω ἀπό τά Ζαγοριακά '82

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπ' τὴν 11η ΣΕΛ.

μέ τά προνόμια. Καταβλήθηκε φροντίδα, ὥστε σέ κάθε Κοινότητα νά ἐξασφαλίζεται ἡ ἀγροτική ἀσφάλεια καί ὁ σεβασμός πρός τήν ἀτομική ἰδιοκτησία, ἡ καλή λειτουργία τῶν ἐκκλησιῶν καί τῶν σχολειῶν, καθώς καί τῶν πολλῶν κληροδοτημάτων, χωρίς νά παραγνωρίζεται ἡ ὑγειονομική περίθαλψη τῶν κατοίκων καί ἡ περίθαλψη τῶν φτωχῶν. Μερικά ἀπό τά παραπάνω ζητήματα ρυθμίζονταν καί ἐπιβλέπονταν ἀπό τήν ἐκκλησιαστική ἀρχή τῶν Γιαννίνων (Μητρόπολη) μέ τή λειτουργία τοῦ θεσμοῦ τῆς Δημογεροντίας στά Γιάννινα.

Ὕστερα ἀπ' τήν κατάργηση τῶν προνόμιων διασαλεύτηκε σέ ἀφάνταστο βαθμό ἡ τάξη καί ἡ δημόσια ἀσφάλεια. Ἡ Τούρκικη Διοίκηση δέν ἦταν σέ θέση νά παγιώσει τήν ἀσφάλεια. Γιά τό λόγο αὐτό τό Ζαγόρι πέρασε κατά τό χρονικό αὐτό διάστημα καί μάλιστα ἀπό τό 1878 καί κατόπι, ἀπερίγραφτα δεινά ἀπό τή ληστοκρατία. Πανθομολογεῖται πῶς ὁ μεγαλύτερος χαλασμός καί ἡ ἐρήμωση τοῦ Ζαγοριοῦ ὀφείλεται στή ληστοκρατία αὐτῆς τῆς περιόδου. Παράλληλα κατά τήν ἐποχή αὐτή κλονίστηκε σοβαρά καί ὁ θεσμός τῶν ταξιδιῶν. Σέ τοῦτο ἔχουν συντελέσει διάφορα κοινωνιολογικά αἴτια πού νομίζω πῶς δέν ἔχουν τή θέση τους νά σημειωθοῦν ἐδῶ.

Μαζί μέ τά παραπάνω δυσμενή γεγονότα, δέν πρέπει ν' ἀπαραγνωρίζουμε πῶς ἀρκετές ἀνωμαλίες αὐτήν τήν ἐποχή δημιούργησε στό Ζαγόρι ἀπό πολλές ἐπόψεις καί ἡ Ρουμανική προπαγάνδα.

Κατά τά τελευταῖα χρόνια τῆς Τούρκικης σκλαβιᾶς, δηλαδή τίς ἀρχές τοῦ αἰῶνα μας γιά τήν ἱστορία τοῦ Ζαγοριοῦ ἀξιοσημείωτη εἶναι καί ἡ συμμετοχή πολλῶν Ζαγορίσιων στά θέματα τῆς ἐθνικοαπελευθερωτικῆς κίνησης (Κομιτάτο).

Ὅλα τά παραπάνω ζητήματα ἀποτελοῦν σοβαρές σελίδες τῆς ἱστορίας τοῦ Ζαγοριοῦ, μας, ὕστερα ἀπ' τήν κατάργηση τῶν προνόμιων. Ἀρκετά σχετικά χαρτιά πρέπει νά ὑπάρχουν καί γι' αὐτά, πού ἀσφαλῶς θά ἐκτεθοῦν ἀπό τόν Πολιτιστικό Σύλλογο τῶν Ἀσπραγγέλων. Δέν παραλείπω νά σημειώσω πῶς τά θέματα αὐτά μέ ἀπασχόλησαν καί μένα κατά τά πολλά χρόνια τῆς παραμονῆς μου στό Ζαγόρι. Ἰδιαίτερα ἔχω ἀσχοληθεῖ μέ τό ζήτημα τῆς ληστοκρατίας καί γι' αὐτό τά στοιχεῖα πού ἔχω μαζέψει ὡς τώρα ἀποτελοῦν μιά πολύ πλατειά ἐργασία ἀπό ἑκατοντάδες σελίδες.

Γιά νά καταδειχτεῖ πόσο δύσκολα χρόνια ἦρθαν γιά τό Ζαγόρι ὕστερα ἀπ' τήν κατάργηση τῶν προνόμιων, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά παραθέσω ἕνα ἀντίγραφο ἀναφορᾶς τοῦ χωριοῦ μου πρός τό Συν)χη Χωρ)κῆς στά Γιάννινα, σχετικά μέ τίς θλιβερότητες Τούρκων στρατιωτῶν σέ βάρος τῶν κατοίκων τοῦ Ζαγοριοῦ. Ἡ ἀναφορά εἶναι γραμμένη σέ ἡμίκλαστη σελίδα στό δεξί μέρος τῆς ὁποίας γράφονται τά παράπονα τῆς Κοινότητας μέ Τούρκικα γράμματα, ἐνῶ στό ἀριστερό ἡ ἀναφορά εἶναι γραμμένη στά Ἑλληνικά. Δέν ἔχει ἡμερομηνία, ἀλλά καθώς, συμπεραίνω ἀπό ἄλλα στοιχεῖα ἡ ἀναφορά αὐτή θά γράφτηκε στά 1883—1884. Γράφονται σ' αὐτή:

Πρός τήν Α. Ἐνδοξότητα
τόν Συνταγματάρχην τῆς Χωροφυλακῆς Ἰωαννίνων

Διά τῆς παρούσης ἡμῶν ταπεινῆς ἀναφορᾶς εἰδοποιοῦμεν τήν Ὑμετ. ἐνδοξότητα τά ἑξῆς:

Προχθές ἡμέραν Κυριακήν 12 τρέχοντος μηνός ἦλθεν εἰς τό χωρίον μας εἷς μουλιαζίμης τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ μετά 4 φορτηγῶν ζώων καί ἑπτά στρατιωτῶν καί ἐζήτησε κονάκι κ.λ.π. Ὁ μουχτάρης μας τόν ὑπεδέχθη ὡς ἔπρεπε καί τῶ ἔδειξε κονάκι, τό ὁποῖον ἔχομεν ἐπίτηδες διά τούς θασιλικούς ἀνθρώπους ἐστρωμένον καί καλῶς περιποιημένον, ἀλλά ὁ μουλιαζίμης δέν ἠχαριστήθη εἰς τοῦτο καί ἔδειρεν ἐνώπιον μαρτύρων ἀνηλεῶς τόν μουχτάρην. Τήν Τετάρτην δέ 15 τρέχοντος μηνός ἦλθεν εἰς τσαούσης τῶν τσαούσιδων, εἰς οὔμπασης καί 4 στρατιῶται καί ἐζήτησαν τόν μουχτάρην. Τοῦτου δέ ὄντος εἰς Ἰωάννινα διά τήν εἰς τό βασιλικόν ταμεῖον ἐμβασιν χρημάτων, ἐπίασαν τόν καημιάλην τοῦ χωρίου μας τόν ἐστρώσαν κατά γῆς καί ἔπασαν ἀπ' ἐπάνω του τρία ξύλα. Ὁ δέ τσαούσης ἤθελησε καί νά ξεφουκλήση, ἀλλά τόν ἐμπόδισαν οἱ ταντάριδές του. Μετά τοῦτο ἀνεχώρησαν πολλά ἀπειλοῦντες καί ὑβρίζοντες.

Ταῦτα κοινοποιοῦντες εἰς τήν Ὑμετ. ἐνδοξότητα παρακαλοῦμεν νά τεθῆ τέρμα εἰς τήν τοιαύτην κατάστασιν συμφώνα πρός τούς νόμους τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐλπίδες ὅτι θά εἰσακουσθῶμεν εἰς τήν πατρικήν ἡμῶν Κυβέρνησιν διατελοῦμεν εὐπειθέστατοι.

Οἱ χωριανοί Κουκουλίου: Ἀλ. Γεωργίτσης, Ἰ. Δημητριάδης, Ἰ. Δ. Ἰωαννίδης, Α. Π. Κεργαζῆ, Γ. Χριστοδούλου, Ἰ. Χρήστου, Δ. Α. Λιάπης, Δ. Κ. Ζησιάδης, Ἰ. Λαζαρίδης. (Χαρτόσημο Τουρκικό)

(Τ.Σ.) Ὁ μουχτάρης Κουκουλίου Σταύρος Γατσούλας (Συνεχίζεται)

ΤΑ ΔΑΣΗ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπ' τὴν 14η ΣΕΛ.

καστον μέλος τῆς οἰκογενείας καί εἶναι ἐνήλικα.

Ἐάν δέν ἐκδηλωθῆ ἀνάλογον ἐνδιαφέρον δέν ἰσχύουν αἱ ἀνωτέρω δεσμευτικαί διατάξεις καί μέχρις ἐκδηλωθῆ τοιοῦτο.

Ἐάν τά κεφάλαια ὑπερκαλυφθοῦν καί ἐξακολουθῆ νά ὑπάρχη ζήτησις εἶναι δυνατόν νά διπλασιασθῆ τό κεφάλαιον τοῦ Φορέως δι' ἀποφάσεως τοῦ προσωρινοῦ του Διοικητικοῦ Συμβουλίου καί νά τετραπλασιασθῆ δι' ἀποφάσεως τῆς ἐκτάκτου Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν μελῶν του.

Ἐφ' ὅσον ἐκδηλωθῆ μεγάλο ἐνδιαφέρον συμμετοχῆς καί τό κεφάλαιον ὑπερκαλυφθῆ, ἡ Α.Ε. κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως της καί μέ πλειοψηφίαν 60ο)ο τῶν ταμειακῶς ἐνημερωμένων μελῶν της δύναται νά ἱδρύση θυγατρικάς Ἑταιρείας μέ σκοπόν τήν ἀξιοποίησιν καί ἐκμετάλλευσιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῶν τριῶν περιοχῶν καί τοῦ Νομοῦ.

Κατά τά λοιπά τόσον διά τήν Α.Ε. ὅσον καί διά τάς Βιοτεχνίας ἰσχύουν οἱ Νόμοι καί λοιπαί Διατάξεις πού ρυθμίζουν τά τῆς λειτουργίας αὐτῶν.

Τέλος ὑποβάλλω καί μίαν ἐπί πλέον πρότασιν ἡ ὁποία ἴσως φανῆ παράτολμη ἀλλά ἔχει ἄμεσον σχέσιν τόσον μέ τήν ἀνάπτυξιν καί καλλιέργειαν τοῦ Δάσους ὅσον καί μέ τήν παροχήν κινήτρων διά τήν πύκνωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἐρημωθέντων χωρίων τῶν τριῶν περιοχῶν.

Νά χορηγηθῆ Δασικός κλῆρος ἀνά 50 στρέμματα εἰς ἕκαστον μέλος τῆς μονίμως διαμενούσης καί ἐπί δέκα μήνας τουλάχιστον ἐτησίως, οἰκογενείας Δασοβίων καί παραδασοβίων χωρίων, ὁρίων καί ἐμπορικῆς ἐκμεταλλευσιμου Δάσους ἐκ τῶν κοινοτικῶν καί Δημοσίων Δασῶν.

Διά τῆς παραχωρήσεως τοῦ δασικοῦ κλήρου αὐτοῦ καί ἡ ὁποία θά ἰσχύει διά τόν χρόνον παραμονῆς του εἰς τό χωρίο, νά παραχωρῆται ἡ νομή μόνον καί ὄχι ἡ κατοχή καί κυριότης αἱ ὁποῖαι θά ἐξακολουθοῦν νά παραμένουν εἰς τόν ἰδιοκτήτην τοῦ Δάσους, κοινότητα ἤ Ἑλληνικόν Δημόσιον.

Ὁ Δασικός κλῆρος νά ἀφαιρεῖται αὐτοδικαίως καί δι' ἀποφάσεως τοῦ κοινοτικοῦ Συμβουλίου ἤ τοῦ Νομάρχου, κατά περίπτωσιν, εἰς περίπτωσιν θανάτου ἤ ἀπουσίας πλέον τοῦ τριμήνου ἐκ τῆς κοινότητος τοῦ κληρούχου. Δέν θά θεωρεῖται ἀπουσία εἰς περίπτωσιν νοσηλείας τοῦ κληρούχου εἰς Νοσηλευτικόν Ἵδρυμα.

Οἱ χορηγηθησόμενοι κλῆροι νά ἐφάπτονται μεταξύ των διά νά ἀποτελέσουν ἐνιαίαν Δασικήν μονάδα τῆς ὁποίας τήν ἐκμετάλλευσιν νά ἀναλάβη ὑποχρεωτικῶς ὁ ἐπί τοῦτω συσταθησόμενος Ἀναγκαστικός Συνεταιρισμός Διαχειρίσεως Συνιδιοκτήτου Δάσους καί διά τόν ὁποῖον νά ἰσχύουν τά διά τήν ἐξασφάλισιν τῆς πρώτης ὑλης ἀναφερόμενα.

Δασικόν κλῆρον νά δικαιοῦνται καί οἱ ἐπαναπατριζόμενοι εἰς τό Χωριό μετά ἀπό συνεχοῦς παραμονῆς των ἑνός ἔτους εἰς αὐτό.

Διά τῆς προτεινομένης ἐκμεταλλεύσεως τῶν Δασῶν μας ἐπιτυγχάνομεν:

α) τήν ἀξιοποίησιν καί ἐκμετάλλευσιν μιᾶς βασικῆς πλουτοπαραγωγικῆς πηγῆς τοῦ Νομοῦ μας καί τῆς Ἠπείρου καθώς καί τήν εἰς μεγάλον βαθμόν βελτίωσιν τῆς ποιότητος τοῦ προϊόντος αὐτῆς.

β) τήν Βιομηχανικήν ἀποκέντρωσιν καί δημιουργίαν Βιομηχανιῶν εἰς τόν τόπον παραγωγῆς κατά τά Εὐρωπαϊκά πρότυπα.

γ) τήν συνειδητοποίησιν τῆς ἀπό κοινοῦ συνεργασίας καί δράσεως τῶν κατοίκων τῶν τριῶν περιοχῶν διά τῆς συμμετοχῆς των εἰς τούς προτεινομένους μικτούς φορεῖς.

δ) τήν ἀπασχόλησιν ὁδοποιΐας καί ἄλλων φορέων τοιαύτης μορφῆς διά τήν ἀξιοποίησιν καί ἐκμετάλλευσιν καί ἄλλων πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τοῦ Ἠπειρωτικοῦ χώρου.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΑΜΕΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Μέ ἐγκύκλιο πρός τά Ὑπουργεία ὁ Γ. Γραμματέας Τύπου καί Πληροφοριών κ. Σ. Κωστόπουλος κάνει γνωστή τή σύσταση «Τμήματος Ἀμεσης Πληροφόρησης» σκοπός τού ὁποίου εἶναι ἡ ταχεία ἔρευνα καί ἀπάντηση στά αἰτήματα τού κοινού πού προβάλονται ἀπό τόν ἐπαρχιακό τύπο.

Τό τμήμα ἔχει ἀνατεθεῖ σέ δοκιμασμένους δημοσιογράφους πού «ἀπό τό Γενάρη τού 1982» ἐπισκέπτονται γιαυτή τή δουλειά τίς διάφορες κρατικές Ὑπηρεσίες καί Ὀργανισμούς γιά νά συλλέξουν «πληροφορίες πού ἀφορούν τά διάφορα αἰτήματα».

Στό ἔγγραφο ἐπισημαίνεται: ἡ ἐμφανιζόμενη ἀπροθυμία καί ἀρνητική στάση ὑπηρεσιών γιά νά δώσουν ἀπάντηση σέ θέματα τής ἁρμοδιότητάς των.

Γνωρίζουμε τήν ἀδιαφορία τών Ὑπηρεσιών γιάτι τεσσεράμισι χρόνια στέλνουμε τριάντα (30) φύλλα τής ἐφημερίδας μας στά Ὑπουργεία καί Ὑπηρεσίες τών Ἀθηνών καί ποτέ δέν πήραμε κάποια πληροφόρηση ὅτι κάποιος ἀσχολήθηκε μέ τά αἰτήματα τού Ζαγορίου.

Σέ μικρότερη κλίμακα τό ἴδιο φαινόμενο παρουσιάζεται καί στίς Ὑπηρεσίες τών Ἰωαννίνων μέ τή διαφορά ὅτι ἡ ἀνταπόκριση εἶναι ἕνα τυπικό καί γεμάτο ἀοριστολογίες κείμενο.

Θάναι μεγάλο κέρδος γιά τήν κυβέρνηση ἄν κατορθώσει νά ἐκτιμήσει τίς ὑπηρεσίες πού προσφέρει μέρος τού ἐπαρχιακού τύπου, ὅταν δέν ὑπηρετεῖ κόμματα ἤ συμφέροντα, μέ μοναδικό γνώρισμα τίς θυσίες τής ἐκδοτικής ἐπιτροπής γιά νά συμβάλουν στήν ἀνθρώπινη ζωή τών κατοίκων τής παραμελημένης ἐπαρχίας.

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΚΑΘΥΣΤΕΣΗΡΗ

Ὁ Αὐγουστος εἶναι ὁ μήνας ὁπου παρουσιάζεται ἡ μεγαλύτερη κίνηση ὀχημάτων στό Ζαγόρι καί οἱ ἀσφαλτοστρωμένοι δρόμοι ἐξακολουθοῦν νά βρίσκονται σέ ἐγκατάλειψη.

Τό κατάστρωμα σέ ὁρισμένα σημεία τού Κεντρικού Ζαγορίου ἔχει διαβρωθεῖ τελείως (Ἅγιος Ἀθανάσιος - πρίν ἀπό τό Καπέσοβο κ.ἀ.) καί οἱ κίνδυνοι γιά τούς ὁδηγούς αὐξάνουν. Οἱ πολλές βλάβες τών αὐτοκινήτων τό ἀποδεικνύουν.

Οἱ ὑπηρεσίες τής Νομαρχίας ἀρκοῦνται νά μάς βεβαιώνουν (ἀπό πέρισυ) ὅτι σύντομα θά ἀρχίσει ἡ συντήρηση.

Διερωτώμεθα γιατί αὐτή ἡ ἀδράνεια τών Ὑπηρεσιών τής Νομαρχίας.

κοινωνικά

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΒΑΝΚΟΥΒΕΡ ΚΑΝΑΔΑ: Τά παιδιά μας Βαγγέλης καί Εὐγενούλα Κουρή ἀπέκτησαν τό δεύτερο ἀγοράκι τους. Μαζί μέ τήν ἀγάπη μας τούς εὐχόμαστε νά ζήσει.

Οἱ τρισευτυχισμένοι παπούδες
Κίμων καί Ἀθανασία Μητσιάδη

●

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Ἡ χωριανή μας Ἑλενίτσα Ἰ. Κουμπή φιλόλογος, κι ὁ Ρόδιος, Ἐμμανουήλ Παπαμιχαήλ ἐπιμελητής στή Φιλοσοφική Σχολή στά Γιάννινα ἀρραβωνιάστηκαν. Καλά στέφανα.

Ε.Γ.

●

ΚΑΠΕΣΟΒΟ: Ἡ Ὄλγα Γ. Δαλκαβούκη καί ὁ Ἀθανάσιος Δ. Γκουβός ἀρραβωνιάστηκαν.

Καλά στέφανα.

●

ΓΑΜΟΙ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Στεφανώθηκαν στίς 24 Ἰουλίου στήν Κεντρική Ἐκκλησιά τού Κουκουλιού «Κοίμηση Θεοτόκου» ἡ ἀπό τό Κουκούλι δ. Μαρία Ἀλ. Ζάγκα μέ τόν κ. Ἰωάννη Δημητρίου.

Νά ζήσουν.

Σημ.: Στεφάνωμα στήν ἐκκλησία Κουκουλιού εἶχε νά γίνει ἀπό τό 1978.

Κ.Π.Λ.

●

ΠΑΠΙΓΚΟ: Ἐτελέσθησαν εἰς Βανκούβερ Καναδά οἱ γάμοι τής δίδος LINDA PURDON μετά τού γνησίου ζαγορίσιου τέκνου Μιχαήλ Μητσιάδη, τού ὁποίου ὁ μέν πατέρας κατάγεται ἐκ Παπίγκου, ἡ δέ μητέρα ἐκ Διλόφου. Τό ζευγάρι τών νεονύμφων διάλεξαν γιά νυφικό ταξείδι τήν ἀγαπημένη πατρίδα, ὅπου κι ἐπισκέφθηκαν τό Ζαγόρι μας καί ἐμειναν κατενθουσιασμένοι. Οἱ γονεῖς καί τ' ἀδέλφια τους τούς εὐχονται μιά ζωή γεμάτη εὐτυχία.

Κίμων καί Ἀθανασία Μητσιάδη
Βαγγέλης καί Εὐγενούλα Κουρή
γιαγιά Βασιλική.

ΚΑΛΠΑΚΙ: Τήν Ἐλαφοτοπίτισα Πόπη Παναγού καθηγήτρια φιλόλογο κάτοικο τού χωριού μας καί τόν Σκαμνελιώτη Παναγιώτη Μπαλατσο φιλόλογο καθηγητή πού παντρέφτηκαν στά Γιάννινα στίς 16 Ἰουλίου στό Ἀρχιμανδρειό εὐχόμεθα νά ζήσουν εὐτυχισμένοι.

Οἰκογένειες
Γεωργίου Παπακώστα
Νικολάου Θάνου

●

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Ἡ χωριανή μας Ἑλένη Γ. Τσουμάνη καθηγήτρια κι ὁ Δημήτρης Μακρής καθηγητής παντρεύτηκαν στά Γιάννινα. Χαρά, ὑγεία κι' εὐτυχία σ' ὅλη τους τή ζωή.

Ε.Γ.

●

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Πέθανε τόν περασμένο μήνα στήν Ἀθήνα ὁπου καί θάφτηκε, ὁ ἀπό τά Κάτω Σουδενά — Ζαγοριού δικηγόρος Μιχ. Τσάντης. Ὁ συμπατριώτης μας αὐτός ὑπῆρξε σ' ὅλη του τή ζωή ἰδεολόγος ἀγωνιστής. Διακρίθηκε ὄχι μονάχα γιά τήν ἀγωνιστική του διάθεση γιά τήν ἐπικράτηση τών δημοκρατικών ἀρχών, ἀλλά καί γιά τή βαθειά του μόρφωση, τήν ἀνθρωπιά καί τό ἦθος του.

Αἰωνία του ἡ μνήμη.

Κ.Π.Λ.

●

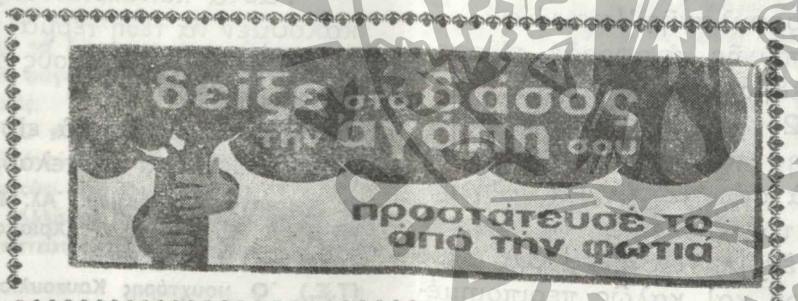
ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ: Πέθανε καί κηδεύτηκε στό χωριό μας ὁ Δημήτριος Γ. Κωλέτσης συνταξιούχος σέ ἡλικια 79 χρόνων.

Θερμά συλλυπητήρια στούς συγγενεῖς του.

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Ὁ Σπύρος Χρ. Τσέτσης ἀπό τίς Νεγάδες πήρε τό δίπλωμα τού πολεοδόμου - Χωροτάκτου.

— Τού εὐχόμεθα καλή σταδιοδρομία.



ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

	2.750 ΔΡΧ.
Μητσιάδης Κίμων	2.000 ΔΡΧ.
Ἰωαννίδης Σταύρος	1.700 ΔΡΧ.
Σίγκας Θεόδωρος	1.500 ΔΡΧ.
Στάρρα Κλ. Ἀλίκη	1.400 ΔΡΧ.
Φούρκας Κων)νος	1.000 ΔΡΧ.
Βρανούσης Λέανδρος	
Δαλαγγέλης Κ. Ἄγγελος	
Δάνου Δ. Εἰρήνη	
Δούζμπη - Σαριμπανίδου Εὐτ.	
Ζησιάδης Λεωνίδας	
Ζώης Σπυρίδων	
Εὐστρατιάδου Εὐγενία	
Καζατζή Γ. Γλυκερία	
Καρβούνης Σωτήριος	
Καρπούζη Π. Εὐφροσύνη	
Κόλλια Εὐτυχία	
Κουνάβος Δ. Ἀδαμάντιος	
Κουνάβος Δ. Μιλτιάδης	
Κουτσογιαννοπούλου Τασία	
Λαμπρίδης Δημήτριος	
Μελάς Λέων	
Μανάγλου Ἀνδρέας	
Πανταζής Ὀδ. Ἰωάννης	
Παππάς Μιχάλης	
Στούπης Κ. Δημήτριος	
Τ. Α.	
Τζιοβαντάρη - Σουρέλη Ροδ.	
Τσίλης Ἀριστομένης	
Φόφας Δημήτριος	700 ΔΡΧ.
Κολιός Δημήτριος	600 ΔΡΧ.
Διαμαντής Ἀπ. Κων)νος	
Κοσίβας Χριστόφορος	500 ΔΡΧ.
Ἀδελφότητα Πετριωτών	
Ἀδελφότητα Ἐλαφοτόπου	
Βαζούρη Χρ. Βασιλική	
Βουλόδημος Μ. Εὐριπίδης	
Γκαδίμη Ἀπ. Θάλεια	
Θεοδοσίου Κων)νος	
Καπούτσιος Ἰωάννης	
Καψάλης Γρηγόρης	
Κουνάβος Δ. Ἀλέξανδρος	
Κούρας Χάρης	
Κυρατσης Εὐγ. Κων)νος	
Μακρή Εὐρίκλεια	
Μασούρας Ἀλέξανδρος	
Νούλης Κ. Πανταζής	
Ντινούλης Βασίλης	
Οἰκονομοπούλου Ἀγ.	
Παπαθανασίου Εὐριδίκη	
Παπαστύλος Νίκος	
Πετράκης Σπ. Χαράλαμπος	
Σκλάβης Κων)νος	
Τάτσης Φ. Νικόλαος	
Φερούκα Ἄρτμη	
Χατζόπουλος Δημήτριος	